



UPRAVA ZA IZVRŠEVANJE  
KAZENSKIH SANKCIJ

# LETNO POROČILO 2003

Ljubljana, april 2004

## PREGOVOR

Tudi letošnje, že deveto poročilo Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij, je nastalo na osnovi poročil zavodov za prestajanje kazni zapora in prevzgojnega doma. Poročilo je dragocen vir najrazličnejših podatkov in informacij o našem zaporskem sistemu v letu 2003. Prikazuje tako uspehe kot tudi težave, s katerimi se srečujemo pri delu z zaprtimi osebami.

Najbolj vzpodbudno dejstvo je, da so se napovedi o ustalitvi števila zaprtih oseb potrdile tudi v praksi. Tako je bilo v preteklem letu v povprečju zaprtih manj oseb kot v letu poprej, prav tako je bilo manj na novo sprejetih oseb. Po kategorijah zaprtih oseb se je nekoliko povečalo število obsojencev, predvsem tistih z zapornimi kaznimi, krajšimi od leta in pol. Izredno malo je bilo izrečenih kazni zapora do treh mesecev, ki bi bile nadomeščene z delom v korist skupnosti ali humanitarnih organizacij, kar kaže na to, da ta alternativna oblika kaznovanja v praksi še ni zaživela. Sodišča se praviloma odločajo za pogojno ali zaporno kazen. Tudi v tem letu se je izrazito zmanjšalo število oseb, ki so bile kaznovane v postopku o prekršku. Ker se bo kmalu začel uporabljati nov zakon o prekrških, ki ukinja zaporno kazen, je realno napovedovati zmanjšanje tudi v prihodnjih letih. Manj je bilo tudi pripornikov, kar kaže, da se postopoma uveljavljajo tudi priporu alternativne oblike, kot je hišni pripor. S 56 zaprtimi osebami na 100.000 prebivalcev Slovenija zanesljivo ostaja v skupini držav z najmanj zaprtimi, ne le v Evropi, ampak tudi v svetu.

Tudi v preteklem letu smo se soočali s prenapolnjenostjo zavodov in številnimi drugimi notranjimi težavami. Zaradi nezadostnega števila zaposlenih paznikov so bili ti preobremenjeni s prevelikim številom nadurnega dela. Nujno potrebnih novih zaposlitev nam ni uspelo zagotoviti, vlada pa je dovolila prerazporeditev določenega števila carinikov po vstopu v Evropsko unijo, kar bo odpravilo velik kadrovski primanjkljaj. Večino težav smo glede na objektivne pogoje in možnosti uspešno reševali, za kar gre zasluža vsem zaposlenim, ki so kljub preobremenjenosti odgovorno opravili svoje delo. Primerjava podatkov z letom poprej kaže, da se je zmanjšalo število pobežev iz zaprtih delov zavodov (najmanj po osamosvojitvi), število nevrnitev s prostih izhodov, število samomorov, samopoškodb in smrti med zaprtimi osebami, število napadov na delavce ter število uporab prisilnih sredstev; povečalo pa se je število konfliktov (predvsem v prezasedenih zavodih), nesreč pri delu in število odkritih najdb droge.

Za vse, ki delamo v zaporskem sistemu, je izredno pomembno, da zunanji nadzorstveni organi, kot je varuh človekovih pravic, niso ugotovili večjih napak oz. sistematičnega kršenja človekovih pravic, kar vsekakor predstavlja pomembno potrditev našega dela in usmeritev za delo v prihodnje.

Ob 9. aprilu, dnevu Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij, iskreno čestitam vsem sodelavcem, obenem pa se zahvaljujem vsem, ki so sodelovali pri pripravi poročila.

Dušan VALENTINČIČ,



direktor



## MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE



*Župančičeva 3, Ljubljana*

## UPRAVA ZA IZVRŠEVANJE KAZENSKIH SANKCIJ



*Tivolska 50 (13. in 14. nadstropje), Ljubljana*

Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij je organ v sestavi ministrstva za pravosodje in je organizirana v devet sektorjev:

1. Sektor za splošne, pravne in ekonomske zadeve;
2. Sektor za tretma;
3. Zavod za prestajanje kazni zapora Dob z polodprtim in odprtim oddelkom Slovenska vas;
4. Zavod za prestajanje kazni zapora Ig;
5. Zavod za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje;
6. Zavod za prestajanje kazni zapora Koper z oddelkom Nova Gorica;
7. Zavod za prestajanje kazni zapora Ljubljana z oddelkoma Novo mesto, Radovljica in odprtim oddelkom Ig;
8. Zavod za prestajanje kazni zapora Maribor z oddelkom Murska Sobota in odprtim oddelkom Rogoza;
9. Prevezgojni dom Radeče.

## ZAVODI ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA

### ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA DOB (za moške)



Kategorija zaprtih oseb: obsojenci (moški)

Prostorska zmogljivost: 233

### ZPKZ Dob, POLODPRTI IN ODPRTI ODDELEK SLOVENSKA VAS



Kategorija zaprtih oseb: obsojenci (moški)

Prostorska zmogljivost: polodprti oddelek 40 in odprti oddelek 23

### ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA IG (za ženske)



Kategorije zaprtih oseb: obsojenke, pripornice in ženske, kaznovane z zaporom v postopku o prekršku, ter mladoletnice, obsojene na mladoletniški zapor

Prostorska zmogljivost: 79

## ZAVOD ZA PRESTAJANJE MLADOLETNIŠKEGA ZAPORA IN KAZNI ZAPORA CELJE



Kategorije zaprtih oseb: obsojenci/ke, priporniki/ce, osebe, kaznovane z zaporom v postopku o prekršku in mladoletniki, obsojeni na mladoletniški zapor

Prostorska zmogljivost: 94

## ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA KOPER



Kategorije zaprtih oseb: obsojenci/ke, priporniki/ce in osebe, kaznovane z zaporom v postopku o prekršku

Prostorska zmogljivost: 76

## ZPKZ Koper, ODDELEK NOVA GORICA



Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki in osebe, kaznovane z zaporom v postopku o prekršku

Prostorska zmogljivost: 32



## ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA LJUBLJANA



Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki, osebe, kaznovane z zaporom v postopku o prekršku

Prostorska zmogljivost: 128

## ZPKZ Ljubljana, ODDELEK RADOVLJICA



Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki in osebe, kaznovane z zaporom v postopku o prekršku

Prostorska zmogljivost: 22

## ZPKZ Ljubljana, ODDELEK NOVO MESTO



Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki/ce in osebe, kaznovane z zaporom v postopku o prekršku

Prostorska zmogljivost: 35

## ZPKZ Ljubljana, ODPRTI ODDELEK IG



Kategorija zaprtih oseb: obsojenci

Prostorska zmogljivost: 27

## ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA MARIBOR



Kategorije zaprtih oseb: obsojenci/ke, priporniki/ce in osebe, kaznovane z zaporom v postopku o prekršku

Prostorska zmogljivost: 133

## ZPKZ Maribor, ODPRTI ODDELEK ROGOZA



Kategorija zaprtih oseb: obsojenci

Prostorska zmogljivost: 36



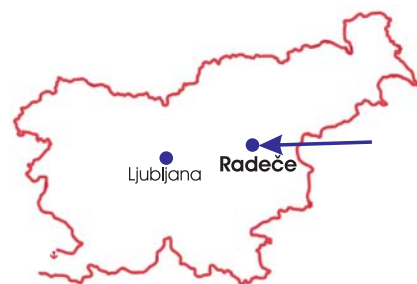
## ZPKZ Maribor, ODDELEK MURSKA SOBOTA



Kategorije zaprtih oseb: obsojenci, priporniki/ce in osebe, kaznovane z zaporem v postopku o prekršku

Prostorska zmogljivost: 41

## PREVZGOJNI DOM RADEČE



Kategorije zaprtih oseb: mladoletniki/ce, ki jim je bil izrečen vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom

Prostorska zmogljivost: 68

## 1. POMEMBNEJŠE AKTIVNOSTI UPRAVE V LETU 2003

V Upravi RS za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljnjem besedilu: uprava) smo izvajali naloge v skladu z zakonskimi opredelitvami in strokovnimi zahtevami. Pri tem smo največ pozornosti namenili doslednemu izvajanju predpisov s področja izvrševanja kazenskih sankcij in skrbi za enotno, strokovno in zakonito obravnavo zaprtih oseb. Izdelali smo osnutek predloga sprememb in dopolnitev zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (v nadaljevanju: zakon), predlog pravilnika o priznanjih v upravi ter predlog sprememb in dopolnitev navodila o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni zapora v zavode. Pripravili smo tudi spremembe in dopolnitve hišnih redov zavodov ter številne druge interne akte, sklepe in strokovne usmeritve za delo v zavodih.

Posebno skrb smo namenjali spremljanju gibanja števila zaprtih oseb z namenom zmanjševanja posledic prenapolnjenosti zavodov, in sicer z rednim prerazporejanjem zaprtih oseb iz bolj zasedenih v manj zasedene sobe, oddelke in zavode in z izboljševanjem prostorskih razmer. Povprečno število zaprtih oseb se je v primerjavi z letom poprej zmanjšalo za dobra 2 %. V povprečju je bilo v letu 2003 zaprtih 1.120 oseb, med njimi 786 obsojencev, 268 pripornikov, 41 oseb, kaznovanih v postopku o prekršku (v nadaljevanju: upravno kaznovani) in 25 mladoletnikov v prevzgojnem domu. V primerjavi z povprečjem v letu 2002 se je v preteklem letu povečalo število obsojencev (za 2,3 %), zmanjšalo pa število pripornikov (za 9,2 %) in upravno kaznovanih (za 21,2 %). Zmanjšalo se je tudi število na novo sprejetih oseb, in sicer za 12 %. Vsega skupaj smo v preteklem letu obravnavali 4.725 oseb, kar je za dobrih 9 % manj kot v letu poprej. V zavodih je bilo v povprečju za 5 % več zaprtih oseb, kot je na razpolago prostorskih zmogljivosti glede na predpisane standarde. Najbolj so bili zasedeni največji zavodi (Ljubljana, Maribor in Dob), težave so se pojavljale tudi na drugih lokacijah (oddelki Radovljica, Novo mesto); najmanjša zasedenost pa je bila v prevzgojnem domu in zavodu za ženske.

Na področju prostorskih izboljšav smo v preteklem letu dokončali največji projekt v zadnjih letih, izgradnjo novega zavoda v Kopru. Nabavili smo tudi večina nove opreme za ta zavod in začele so se priprave na preselitev. Na drugih lokacijah je bilo zaradi zmanjšanja proračuna izvedenih le nekaj manjših investicijsko vzdrževalnih del, nakupili smo le najnujnejšo opremo. V skladu z načrtom smo oskrbeli paznike z novimi uniformami.

Veliko pozornosti smo namenili učinkovitejši organizaciji dela in poslovanja. Direktor je sklical trinajst kolegijev z upravniki zavodov, na petih so sodelovali tudi vodje dislociranih oddelkov, na enem pa direktorji javnih gospodarskih zavodov (v nadaljevanju: JGZ). Sestajali so se aktivni poveljnikov, vodij vzgojnih in drugih služb, zdravstvenih in socialnih delavcev, pedagogov ter psihologov. Sprejeli smo različna navodila in sklepe, s katerimi smo podrobneje uredili izvajanje podzakonskih predpisov, javnih naročil, finančnega poslovanja in nekaterih drugih zadev.

Na strokovnem področju smo skrbeli za izvajanje uveljavljenih metod dela, posebno pozornost pa smo namenili obravnavi odvisnih od drog, preprečevanju samomorov in samopoškodb, obravnavi storilcev spolnih deliktov, izobraževanju in zdravstvenemu varstvu zaprtih oseb.

Na področju varnosti smo posebno skrb namenili preprečevanju pobegov in vnašanja nedovoljenih drog v zavode. Število klasičnih pobegov iz zavodov je bilo v primerjavi s preteklimi leti manjše, odkrili in preprečili pa smo tudi več poskusov vnosa nedovoljenih drog v zavode.

V pritožbenih postopkih smo obravnavali 100 pritožb zaprtih oseb in na vse pisno odgovorili. Med njimi jih je bilo enajst utemeljenih, 23 pa delno utemeljenih, kar je več kot v letu poprej. V upravnih postopkih smo o zahtevah obsojencev izdali 6.386 odločb.

Na kadrovskem področju smo skrbeli za sprotno nadomeščanje delavcev, ki so se upokojili ali prekinili delovno razmerje, ni pa nam uspelo pridobiti novih zaposlitev, zato preobremenjenost zaposlenih, še posebno paznikov, ostaja eden od ključnih problemov. Pripravili smo akt o notranji organizaciji in sistemizaciji v skladu z zakonom o javnih uslužbencih. Izpeljali smo prerazporeditev 73 delavcev iz uprave v vseh pet JGZ-jev, kar je bila prva faza realizacije aktov o notranji organizaciji in sistemizaciji v posameznih JGZ-jih.

V JGZ Pohorje so zaradi slabih poslovnih rezultatov in likvidnostnih težav začeli s pripravo ustreznega sanacijskega programa. Oblikovan je bil krizni management, ki je izdelal strateški načrt za sanacijo ter operativni in finančni načrt dela za leto 2004.

Sodelovali smo z varuhom človekovih pravic, prav tako pa tudi s številnimi drugimi organi, organizacijami in strokovnimi institucijami. Redno je bilo tudi sodelovanje z mediji. Novinarjem smo omogočili, da so obiskali posamezne zavode in za javnost pripravili prispevke o življenju in delu v zavodih, obveščali smo jih tudi o posameznih aktualnih dogodkih.

Na mednarodnem področju smo sodelovali s pristojnimi organi Sveta Evrope, z zaporskimi upravami, raziskovalnimi inštituti, mednarodnimi organizacijami in s posameznimi strokovnjaki. Ravno tako smo sodelovali na mednarodnih strokovnih konferencah in seminarjih.

Izdelali smo poročilo o delu za leto 2002 in ga predstavili na novinarski konferenci. 9. aprila je bilo organizirano praznovanje dneva uprave, na katerem je minister za pravosodje podelil priznanje najzaslužnejšim delavcem uprave in zavodu Radeče za ustanovitev oddelka brez drog.

## 2. STATISTIČNI PODATKI

### 2. 1. PODATKI O GIBANJU SKUPNEGA ŠTEVILA VSEH ZAPRTIH OSEB V LETU 2003

Na začetku statističnega dela poročila prikazujemo osnovne številčne podatke o vseh zaprtih osebah v letu 2003. Povprečno stanje (1.120) pomeni dnevno povprečje števila zaprtih oseb v letu 2003. V primerjavi z letom poprej je bilo povprečno stanje v zavodih manjše za 28 zaprtih oseb ali za 2,4 odstotka.

Tabela 1: Podatki o gibanju števila zaprtih oseb po zavodih v letu 2003

Zavod	1. 1. 2003	prišli	skupaj	odšli	31. 12. 2003	povprečno stanje
Dob	355	137	492	149	343	357,21
Ig	32	78	110	81	29	32,61
Celje	72	396	468	382	86	77,26
Koper	69	265	334	275	59	62,64
N. Gorica	19	108	127	106	21	19,02
Ljubljana	223	1.031	1.254	1.041	213	220,60
N. mesto	20	372	392	357	35	38,84
Radovljica	28	246	274	249	25	30,03
OO Ig	21	57	78	51	27	19,26
Maribor	165	710	875	736	139	164,58
M. Sobota	29	403	432	406	26	32,48
OO Rogoza	41	97	138	96	42	39,83
PD Radeče	25	16	41	16	25	25,30
<b>SKUPAJ</b>	<b>1.099</b>	<b>3.916</b>	<b>5.015</b>	<b>3.945</b>	<b>1.070</b>	<b>1.119,66</b>

V stolpcih Tabele 1 so prikazani podatki o skupnem številu vseh kategorij zaprtih oseb po posameznih zavodih. V stolpcih »prišli« in »odšli« je prikazano celotno gibanje števila zaprtih oseb po zavodih, ne glede na to, ali gre za na novo sprejete ali premeščene osebe. Stolpec »skupaj« (na dan 1. 1. + »prišli«) nam pove, koliko zaprtih oseb so v posameznem zavodu v letu 2003 dejansko obravnavali. Največ zaprtih oseb je bilo v zavodih Ljubljana in Maribor, kjer je bila tudi največja fluktuacija. Najvišje povprečno stanje je bilo v zavodu Dob.

Na dan 1. 1. 2003 je bilo v primerjavi s prejšnjim letom zaprtih 15 oseb več, na dan 31. 12. 2003 pa je bilo zaprtih 29 oseb manj.

Tabela 2: Podatki o gibanju skupnega števila vseh zaprtih oseb po kategorijah v letu 2003

Zaprti osebe	1. 1. 2003	na novo sprejeti	skupaj	priliv	odpuščeni	odliv	31. 12. 2003	povprečno stanje
obsojenci	767	968	1.735	210	941	242	762	780,80
UK	18	1.679	1.697	50	1.667	51	29	41,08
priporniki	284	873	1.157	26	582	351	250	267,97
pridržani <sup>1</sup>	0	88	88	0	88	0	0	0,00
ml. obsojenci	5	5	10	1	6	1	4	4,51
gojenci PD	25	13	38	3	14	2	25	25,30
<b>SKUPAJ</b>	<b>1.099</b>	<b>3.626</b>	<b>4.725</b>	<b>290</b>	<b>3.298</b>	<b>647</b>	<b>1.070</b>	<b>1.119,66</b>

<sup>1</sup> V letu 2003 je bilo v zavode sprejetih 188 pridržanih oseb. Med njimi je bilo 100 takih, za katere je bil odrejen pripor in smo jih evidentirali kot na novo sprejete pripornike, drugi (88) pa so bili po pridržanju izpuščeni na prostost.

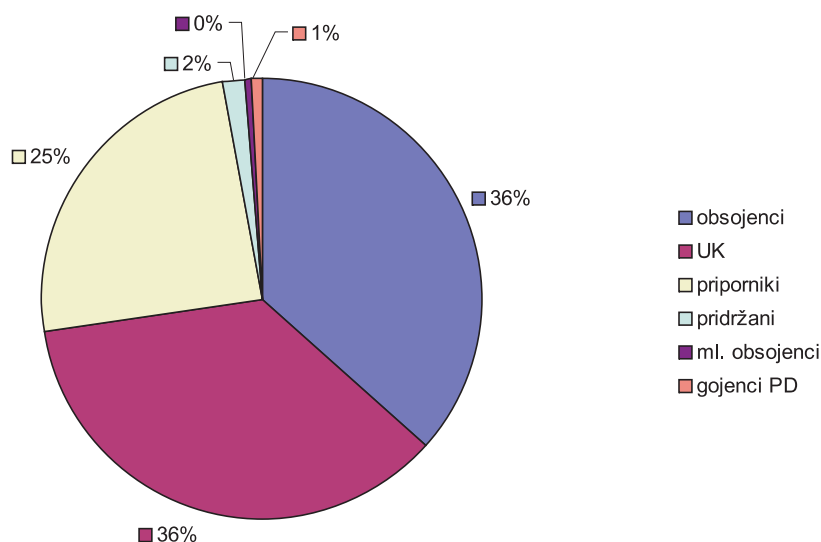
V Tabeli 2 je prikazano gibanje števila zaprtih oseb v letu 2003 po kategorijah. V stolpcu »skupaj« je prikazano število vseh zaprtih oseb v letu 2003. V stolpcu »priliv« so prikazane tiste osebe, ki so v zavode prišle iz drugih zavodov (premestitev) ali pa so se vrnile z bega ali po prekinitvi kazni. V rubriki »odliv« so prikazani vsi, ki so iz zavoda odšli, ne da bi bili dejansko odpuščeni (premestitev, prekinitvev, beg itn.). Med priporniki je odliv visok, ker so med odpuščenimi prikazani le odpuščeni na prostost.

V letu 2003 so se v primerjavi s preteklimi leti razmerja med posameznimi kategorijami zaprtih oseb spremenila. V preteklih letih je bila kategorija upravno kaznovanih približno za četrtno večja od kategorije obsojencev, v letu 2003 pa je bila kategorija obsojencev številčnejša. Število zaprtih upravno kaznovanih oseb se je v letu 2003 v primerjavi z letom poprej zmanjšalo za 21 %. Razmerja med ostalimi kategorijami so ostala nespremenjena.

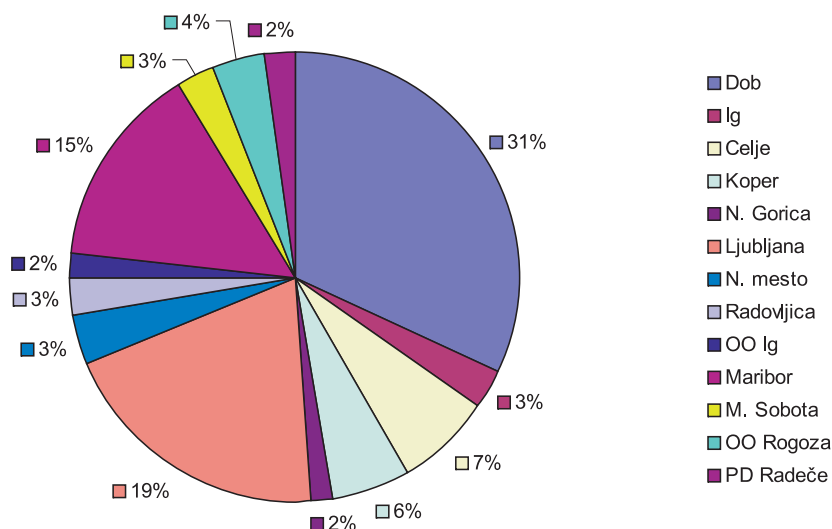
Najvišji delež v povprečnem dnevnem številu zaprtih oseb v letu 2003 so zavzemali obsojenci (69,7 %), sledili so jim priporniki (23,9 %) in upravno kaznovani (3,7 %).

V letu 2003 je bilo v zavode sprejetih skupno 3.626 oseb, med njimi je bilo največ upravno kaznovanih (1.679), sledili so jim obsojenci (968) in priporniki (873). V primerjavi z letom poprej se je število sprejetih zmanjšalo za 509, predvsem zaradi manjšega števila sprejetih upravno kaznovanih (glej tabelo št. 3).

Grafikon 1: Skupno število zaprtih oseb po kategorijah v letu 2003 (v %)

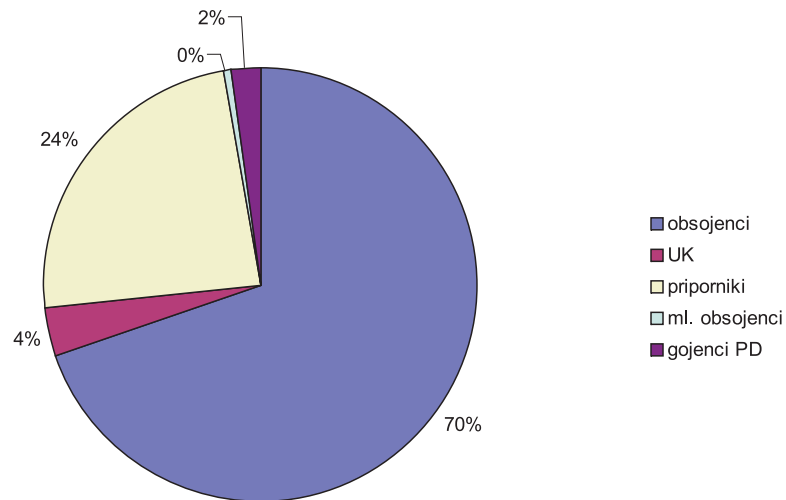


Grafikon 2: Povprečno stanje zaprtih oseb po zavodih v letu 2003 (v %)



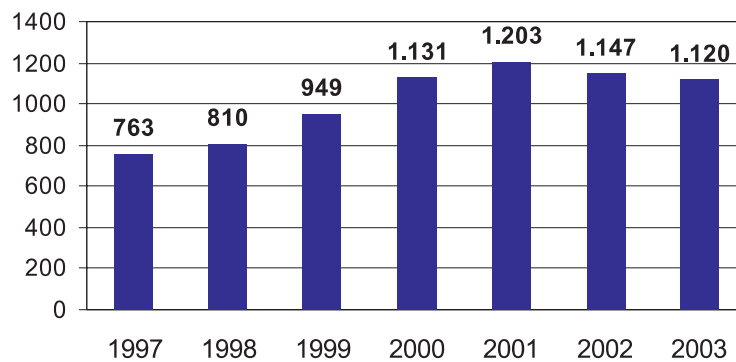


Grafikon 3: Povprečna stanja posameznih kategorij zaprtih oseb v letu 2003



## 2. 2. PRIMERJAVA GIBANJA ŠTEVILA ZAPRTIH OSEB V LETU 2003 S PRETEKLIMI LETI

Grafikon 4: Povprečno število zaprtih oseb v letih 1997–2003



Grafikon 5: Povprečno stanje zaprtih oseb po kategorijah v letih 1996–2003

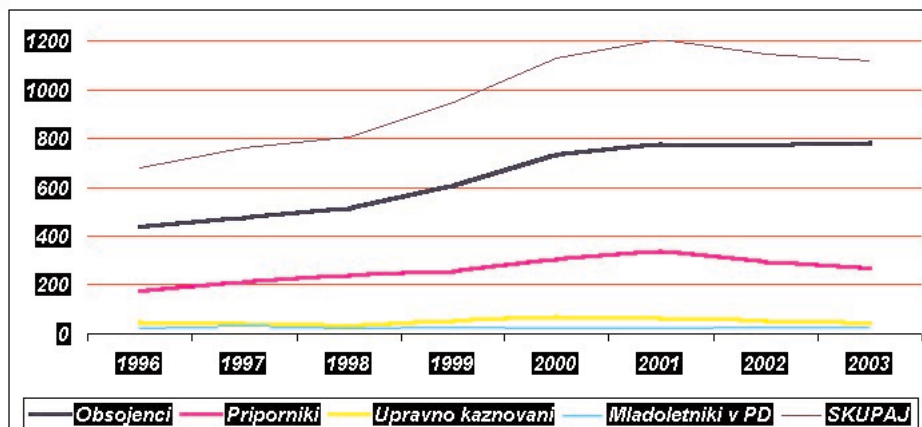


Tabela 3: Število na novo sprejetih zaprtih oseb po kategorijah v letih 1996–2003<sup>2</sup>

Leto	skupaj		obsojenci		priporniki		upravno kaznovani	
	štev.	indeks	štev.	indeks	štev.	indeks	štev.	indeks
1996	3.118	100	510	100	786	100	1.822	100
1997	3.171	102	576	113	810	103	1.785	98
1998	4.343	139	694	136	943	120	2.706	148
1999	5.447	175	855	168	888	113	3.704	203
2000	5.719	183	980	192	1.034	131	3.705	203
2001	5.141	165	1.023	201	990	126	3.128	172
2002	4.019	129	996	195	918	117	2.105	115
2003	3.525	113	973	191	873	111	1.679	92

## 2. 3. OBSOJENCI

V tem poglavju prikazujemo osnovne statistične podatke o obsojencih. V podpoglavju 2. 3. 1. so prikazani vsi obsojenci in obsojenke, vključno z mladoletniki. V nadaljevanju pa prikazujemo številčne podatke le o polnoletnih obsojencih, saj so podatki o mladoletnih obsojencih prikazani ločeno v poglavju 2. 4.

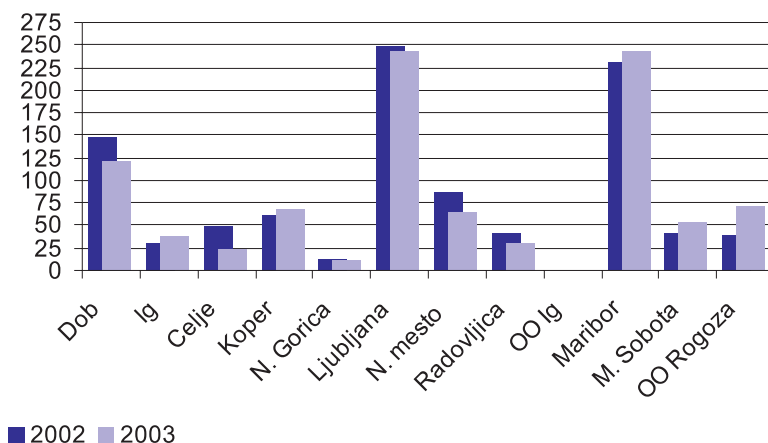
### 2. 3. 1. Podatki o gibanju števila obsojencev

Tabela 4: Podatki o gibanju števila obsojencev po zavodih v letu 2003

Zavod	1. 1. 2003	na novo sprejeti	skupaj	priliv	odpuščeni	odliv	31. 12. 2003	povprečno stanje
Dob	355	122	477	15	114	35	343	357,21
Ig	26	37	63	1	33	4	27	26,94
Celje	44	24	68	16	36	6	42	40,42
Koper	32	69	101	12	66	15	32	32,94
N. Gorica	8	12	20	9	19	1	9	7,10
Ljubljana	103	244	347	26	154	113	106	112,04
N. mesto	9	65	74	5	64	1	14	14,89
Radovljica	14	32	46	15	48	3	10	13,71
OO Ig	21	0	21	57	45	6	27	19,26
Maribor	104	245	349	17	226	44	96	104,91
M. Sobota	15	53	68	11	60	1	18	16,06
OO Rogoza	41	70	111	27	82	14	42	39,83
SKUPAJ	772	973	1.745	211	947	243	766	785,31

<sup>2</sup> Niso vključeni mladoletniki z izrečenim vzgojnim ukrepom.

Grafikon 6: Število na novo sprejetih obsojencev v letu 2003 v primerjavi z letom 2002 po zavodih



V Tabeli 4 je prikazano številčno stanje obsojenih po zavodih. Vseh obsojenih, ki so v letu 2003 prestajali zaporno kazen, je bilo 1.745, kar je v primerjavi z letom 2002 za 35 oseb več (2,8 %). Med njimi je bilo deset mladoletnikov (devet v zavodu Celje in ena mladoletnica v zavodu Ig).

Število obsojencev se je v primerjavi z letom poprej zmanjšalo v zavodu Dob (40) ter v oddelkih Novo mesto (18) in Radovljica (7), povečalo pa v zavodih in oddelkih Rogoza (41), Maribor (28), Koper (19), Murska Sobota (16), Celje (12), Ig (6), OO Ig (3) in Nova Gorica (1).

V letu 2003 je bilo na dan 1. 1. v zavodih 772 obsojencev (58 več kot leto poprej), na novo sprejetih pa jih je bilo 973 (32 manj kot v letu 2002).

Tabela 5: Podatki o gibanju števila obsojencev po spolu in po zavodih v letu 2003

Zavod	1. 1. 2003	na novo sprejeti	skupaj	priliv	odpuščeni	odliv	31. 12. 2003	povprečno stanje
<b>MOŠKI</b>								
Dob	355	122	477	15	114	35	343	357,21
Celje	43	24	67	16	35	6	42	40,42
Koper	32	66	98	12	63	15	32	32,90
N. Gorica	8	12	20	9	19	1	9	7,10
Ljubljana	103	244	347	26	154	113	106	112,04
N. mesto	9	65	74	5	64	1	14	14,89
Radovljica	14	32	46	15	48	3	10	13,71
OO Ig	21	0	21	57	45	6	27	19,26
Maribor	104	245	349	15	224	44	96	104,46
M. Sobota	15	53	68	11	60	1	18	16,06
Rogoza	41	70	111	27	82	14	42	39,83
skupaj	745	933	1.678	208	908	239	739	757,88
<b>ŽENSKE</b>								
Ig	26	37	63	1	33	4	27	26,94
Celje	1	0	1	0	1	0	0	0
Koper	0	3	3	0	3	0	0	0,04
Maribor	0	0	0	2	2	0	0	0,45
skupaj	27	40	67	3	39	4	27	27,43
SKUPAJ	772	973	1.745	211	947	243	766	785,31

Med obsojenimi, ki so v letu 2003 prestajali zaporno kazen, je bilo 67 žensk (3,8 %). Delež žensk med obsojenci je enak kot v letu poprej. Na novo sprejeti sta bili dve ženski več kot v letu 2002.

### 2. 3. 2. Struktura priliva obsojencev<sup>3</sup>

Tabela 6: Priliv obsojencev na prestajanje kazni po spolu v letu 2003

Priliv obsojencev		moški	ženske	SKUPAJ	
na novo sprejeti	skupno	928	40	968	
	s prostosti	prišli sami	421	15	436
		privedeni	224	15	239
	iz pripora	282	9	291	
	iz zavodov iz drugih držav	1	1	2	
sprejeti iz drugih zavodov iz Slovenije		185	1	186	
vrnjeni z bega		17	2	19	
vrnjeni po poteku prekinitve		5	0	5	
SKUPAJ		1.135	43	1.178	

V letu 2003 se je v primerjavi z letom poprej število na novo sprejetih polnoletnih obsojencev in obsojenk zmanjšalo za 20 oseb, celoten priliv pa za 67 oseb.

Tabela 7: Nastop kazni na novo sprejetih obsojencev po spolu v letu 2003

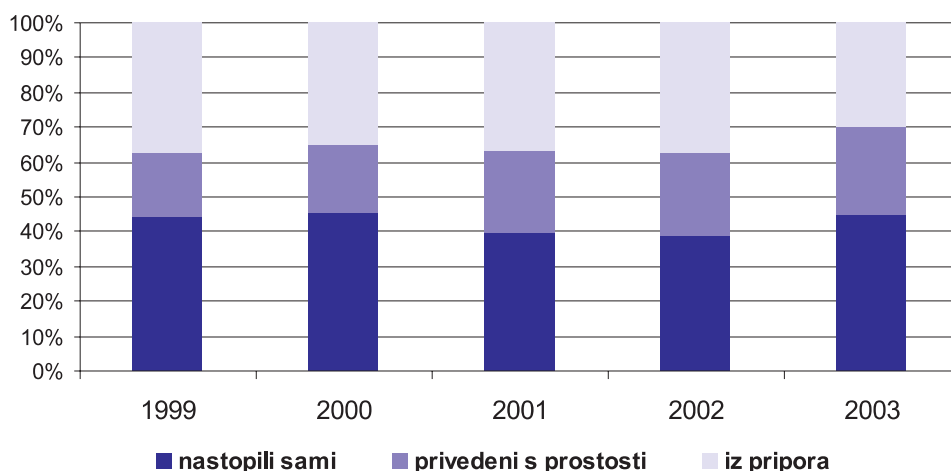
Nastop kazni		nastopili sami	privedeni s prostosti	privedeni iz pripora	SKUPAJ
moški	prvič kaznovani	259	105	153	517
	povratniki	162	120	129	411
	SKUPAJ	421	225	282	928
ženske	prvič kaznovane	10	8	8	26
	povratnice	5	8	1	14
	SKUPAJ	15	16	9	40
vsi	prvič kaznovani	269	113	161	543
	povratniki	167	128	130	425
SKUPAJ		436	241	291	968

V letu 2003 je 45 % obsojencev in obsojenk, ki so nastopili kazen, samih prišlo na prestajanje kazni, slaba tretjina pa jih je kazen nastopila iz pripora (glej tudi grafikon št. 7).

Skoraj polovica prvič kaznovanih je v letu 2003 prišla sama na prestajanje kazni zapora (49,5 %), med povratniki pa jih je samih nastopilo kazen 39,3 %.

<sup>3</sup> Od tu dalje so v poglavju o obsojencih prikazani le polnoletni obsojenci, mladoletniki so prikazani posebej v naslednjem poglavju (poglavje 2. 4.).

Grafikon 7: Nastop kazni na novo sprejetih obsojencev v letih 1999–2003



### 2. 3. 3. Struktura odliva in odpusta obsojencev s prestajanja kazni

Tabela 8: Odliv obsojencev s prestajanja kazni po spolu v letu 2003

Odliv obsojencev		moški	ženske	SKUPAJ
odpuščeni	skupno	903	38	941
	kazen prestali v celoti	170	9	179
	pogojno	395	15	410
	predčasno	334	14	348
	pomiloščeni	0	0	0
	v druge države	4	0	4
premeščeni v drug zavod v Sloveniji		181	1	182
beg		15	1	16
prekinitev prestajanja kazni		6	1	7
umrli	skupno	3	0	3
	naravna smrt	1	0	1
	nesreča	0	0	0
	samomor	2	0	2
drugo		33	1	34
SKUPAJ		1.144	42	1.186

V letu 2003 je bilo odpuščenih 941 obsojencev, kar je za 52 več kot v letu poprej.

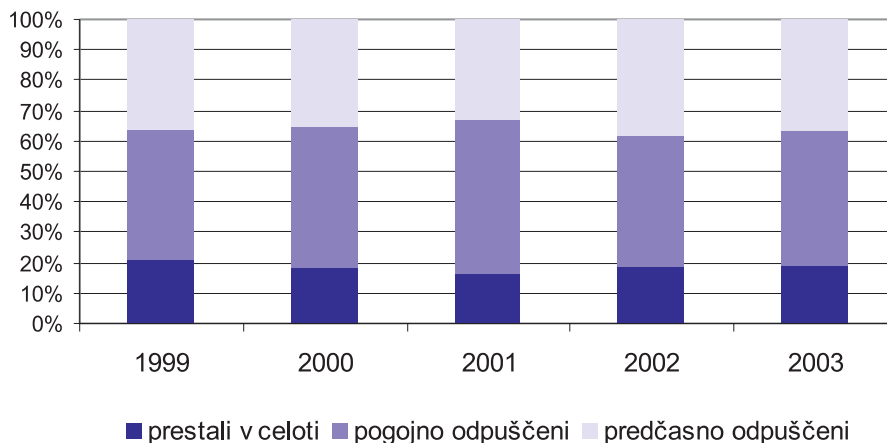
Tabela 9: Vrsta odpusta obsojencev s prestajanja kazni po spolu in po predkaznovanosti v letu 2003

Vrsta odpusta		prestali v celoti	pogojni odpust	predčasni odpust	SKUPAJ
moški	prvič kaznovani	54	264	143	461
	povratniki	120	131	191	442
	SKUPAJ	174	395	334	903
ženske	prvič kaznovane	4	12	10	26
	povratnice	5	3	4	12
	SKUPAJ	9	15	14	38
vsi	prvič kaznovani	58	276	153	487
	povratniki	125	134	195	454
SKUPAJ		183	410	348	941



19,4 % obsojencev je prestalo kazen v celoti, med njimi je bilo 68,3 % povratnikov. Med pogojno odpuščeniimi je bilo 67,3 % prvič kaznovanih, med predčasno odpuščeniimi pa 44 %.

Grafikon 8: Vrsta odpusta obsojencev v letih 1999–2003



### 2. 3. 4. Struktura sprejetih in odpuščenih obsojencev po predkaznovanosti

Tabela 10: Struktura sprejetih in odpuščenih obsojencev po predkaznovanosti v letu 2003

Obsojenci	sprejeti v l. 2003			odpuščeni v l. 2003		
	moški	ženske	SKUPAJ	moški	ženske	SKUPAJ
prvič kaznovani	517	26	543	461	26	487
povratniki	411	14	425	442	12	454
SKUPAJ	928	40	968	903	38	941

Med na novo sprejetimi obsojenci v letu 2003 je bila dobra polovica prvič kaznovanih. V primerjavi z letom 2002 se je delež povratnikov zmanjšal za 2 % (kar še vedno predstavlja 2,8 % več kot v letu 2001).

V primerjavi z letom poprej se je pri obsojenkah razmerje med prvič kaznovanimi in povratnicami povečalo v prid prvič kaznovanim (s polovice na dve tretjini).

**2. 3. 5. Struktura obsojencev po vrsti storjenih kaznivih dejanj**

Tabela 11: Pregled kaznivih dejanj obsojencev po posameznih poglavjih kazenskega zakonika v letu 2003

Kazniva dejanja zoper...	1. 1. 2003		na novo sprejeti		skupaj v letu	delež v %
	število	delež v %	število	delež v %		
življenje in telo	132	17,2	71	7,3	203	11,7
človekove pravice in svoboščine	13	1,7	24	2,5	37	2,1
volilno pravico in volitve	0	0	0	0	0	0
čast in dobro ime	0	0	0	0	0	0
spolno nedotakljivost	83	10,8	43	4,4	126	7,3
človekovo zdravje	82	10,7	73	7,5	155	8,9
zakonsko zvezo, družino in ml.	5	0,7	16	1,7	21	1,2
delovno razmerje in soc. varnost	0	0	0	0	0	0
premoženje	323	42,1	466	48,1	789	45,5
gospodarstvo	20	2,6	37	3,8	57	3,3
pravni promet	4	0,5	10	1,0	14	0,8
ur. dolžnost in javna pooblastila	0	0	0	0	0	0
vojaško dolžnost	0	0	2	0,2	2	0,1
pravosodje	1	0,1	4	0,4	5	0,3
javni red in mir	67	8,7	136	14,0	203	11,7
splošno varnost	6	0,8	7	0,7	13	0,7
varnost javnega prometa	29	3,8	79	8,2	108	6,2
okolje, prostor, naravne dobrine	1	0,1	0	0	1	0,1
varnost RS in ustavno ureditev	0	0	0	0	0	0
obrambno moč države	0	0	0	0	0	0
človečnost in mednarodno pravo	1	0,1	0	0	1	0,1
<b>SKUPAJ</b>	<b>767</b>	<b>100,0</b>	<b>968</b>	<b>100,0</b>	<b>1.735</b>	<b>100,0</b>

Iz Tabele 11 je razvidno, da je bilo 45,5 % vseh kaznivih dejanj v letu 2003 premoženjskih deliktov, po 11,7 % kaznivih dejanj zoper življenje in telo ter zoper javni red in mir ter 8,9 % kaznivih dejanj zoper človekovo zdravje.

Med na novo sprejetimi je bilo 48,1 % vseh kaznivih dejanj premoženjskih deliktov, 14 % kaznivih dejanj zoper javni red in mir, 8,2 % kaznivih dejanj zoper varnost javnega prometa, 7,5 % kaznivih dejanj zoper človekovo zdravje in 7,3 % kaznivih dejanj zoper življenje in telo.

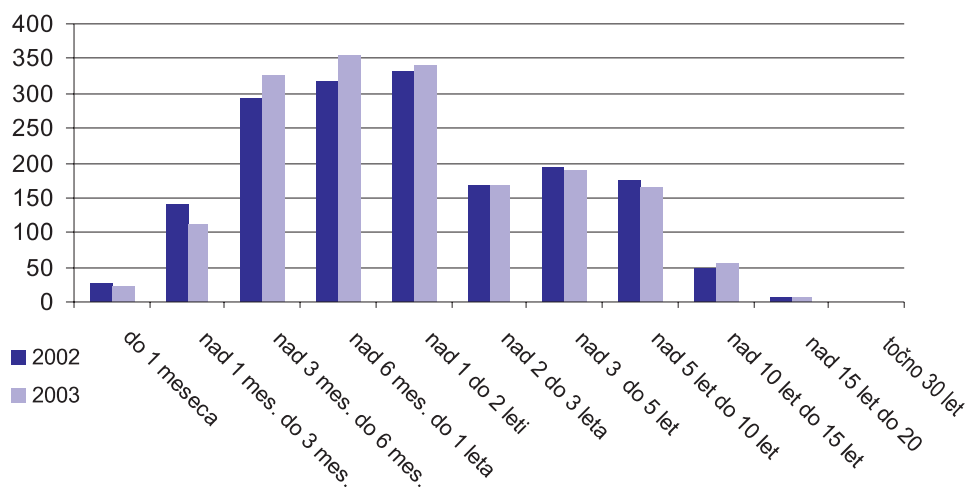
### 2. 3. 6. Struktura obsojencev po dolžini kazni

Tabela 12: Dolžina kazni obsojencev po spolu v letu 2003

Dolžina kazni	1. 1. 2003			na novo sprejeti			skupaj
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	
do 1 meseca	0	0	0	19	3	22	22
več kot 1 do 3 mes.	17	1	18	88	5	93	111
več kot 3 do 6 mes.	60	2	62	253	9	262	324
več kot 6 mes. do 1 leta	106	4	110	240	5	245	355
več kot 1 do 2 leti	151	7	158	174	8	182	340
več kot 2 do 3 leta	88	4	92	69	5	74	166
več kot 3 do 5 let	138	4	142	47	2	49	191
več kot 5 do 10 let	128	4	132	28	3	31	163
več kot 10 do 15 let	48	0	48	8	0	8	56
več kot 15 do 20 let	4	0	4	2	0	2	6
30 let	1	0	1	0	0	0	1
<b>SKUPAJ</b>	<b>741</b>	<b>26</b>	<b>767</b>	<b>928</b>	<b>40</b>	<b>968</b>	<b>1.735</b>

7,7 % obsojencev je prestajalo zaporno kazen do treh mesecev, kar je za 2,1 % manj kot v letu poprej. 13 % obsojencev je prestajalo zaporno kazen nad 5 let. Med obsojenkami, tako kot v preteklih letih, ni bilo nobene s kaznijo, daljšo od desetih let. Sprejet je bil en obsojenec s 30-letno zaporno kaznijo.

Grafikon 9: Primerjava obsojencev po dolžini kazni v letih 2003–2004



### 2. 3. 7. Starostna struktura obsojencev

Tabela 13: Starostna struktura obsojencev po spolu v letu 2003

Obsojenci starost	1. 1. 2003			na novo sprejeti			skupaj
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	
več kot 18 do 23 let	58	2	60	87	3	90	150
več kot 23 do 27 let	133	3	136	189	5	194	330
več kot 27 do 39 let	305	6	311	386	13	399	710
več kot 39 do 49 let	164	10	174	182	12	194	368
več kot 49 do 59 let	63	4	67	65	4	69	136
več kot 59 do 69 let	13	1	14	16	3	19	33
več kot 69 let	5	0	5	3	0	3	8
<b>SKUPAJ</b>	<b>741</b>	<b>26</b>	<b>767</b>	<b>928</b>	<b>40</b>	<b>968</b>	<b>1735</b>

V letu 2003 je bilo v zavodih 62 % obsojencev starih med 27 in 49 let. V primerjavi z leti poprej se razmerje med posameznimi starostnimi kategorijami ni spremenilo.

### 2. 3. 8. Stranske kazni in varnostni ukrepi

Tabela 14: Število obsojencev na prestajanju kazni s stranskimi kaznimi in varnostnimi ukrepi po spolu v letu 2003

Stanje na dan 1. 1. 2003 Izrečeni varnostni ukrepi in stranske kazni	obsojenci	obsojenke	SKUPAJ
40. čl. - izgon tujca iz države	56	1	57
39. čl. - prepoved vožnje motornega vozila	11	0	11
64. čl. - obvezno psihiatrično zdravljenje	1	0	1
66. čl. - obvezno zdravljenje alkoholikov	22	1	23
66. čl. - obvezno zdravljenje narkomanov	10	2	12
68. čl. - odvzem vozniškega dovoljenja	6	0	6
67. čl. - prepoved opravljanja poklica	1	0	1
SKUPAJ	107	4	111
Sprejeti v I. 2003 Izrečeni varnostni ukrepi in stranske kazni	obsojenci	obsojenke	SKUPAJ
40. čl. - izgon tujca iz države	50	1	51
38. čl. - denarna kazen	3	0	3
39. čl. - prepoved vožnje motornega vozila	39	0	39
64. čl. - obvezno psihiatrično zdravljenje	1	0	1
66. čl. - obvezno zdravljenje alkoholikov	11	1	12
66. čl. - obvezno zdravljenje narkomanov	11	0	11
68. čl. - odvzem vozniškega dovoljenja	6	0	6
67. čl. - prepoved opravljanja poklica	1	0	1
SKUPAJ	122	2	124
Skupaj v I. 2003 Izrečeni varnostni ukrepi in stranske kazni	obsojenci	obsojenke	SKUPAJ
40. čl. - izgon tujca iz države	106	2	108
38. čl. - denarna kazen	3	0	3
39. čl. - prepoved vožnje motornega vozila	50	0	50
64. čl. - obvezno psihiatrično zdravljenje	2	0	2
66. čl. - obvezno zdravljenje alkoholikov	33	2	35
66. čl. - obvezno zdravljenje narkomanov	21	2	23
68. čl. - odvzem vozniškega dovoljenja	12	0	12
67. čl. - prepoved opravljanja poklica	2	0	2
SKUPAJ	229	6	235

V letu 2003 je imelo 13,5 % obsojencev na prestajanju kazni izrečeno stransko kazen ali varnostni ukrep, kar je za 4,5 % manj kot v letu poprej. Med njimi jih je imelo 46 % izrečeno stransko kazen izгона tujca iz države. Število obsojencev z izrečenimi stranskimi kaznimi ali varnostnimi ukrepi se je v primerjavi z letom 2002 zmanjšalo za 23,2 %, predvsem pri na novo sprejetih obsojencih.

Tudi med mladoletniki v prevzgojnem domu so bili na dan 1. 1. 2003 trije moški z izrečenim ukrepom obveznega zdravljenja narkomanov, ki pa v Tabeli št. 14 niso prikazani.

### 2. 3. 9. Prevzem izvršitve kazni zapora po mednarodnih pogodbah

Po mednarodnih pogodbah sta bila v Slovenijo premeščena dva obsojenca. V zavod Ig je bila premeščena obsojenka iz Španije in v zavod Dob obsojenec iz Makedonije.

Na podlagi mednarodnih pogodb so bili štirje obsojenci izročeni drugim državam. Obsojenec iz zavoda Koper je bil premeščen v Makedonijo, trije pa so bili premeščeni iz zavoda Dob, in sicer v Makedonijo, na Hrvaško in na Švedsko.

## 2. 4. OBSOJENCI, OBSOJENI NA MLADOLETNIŠKI ZAPOR, IN MLADOLETNIKI V PREVZGOJNEM DOMU

### 2. 4. 1. Podatki o gibanju števila mladoletnikov

Tabela 15: Podatki o gibanju števila mladoletnikov po zavodih v letu 2003

Zavod	1. 1. 2003	na novo sprejeti	skupaj	priliv	odpuščeni	odliv	31. 12. 2003	povprečno stanje
Celje	4	5	9	1	5	1	4	4,34
Ig	1	0	1	0	1	0	0	0,17
Radeče	25	13	38	3	14	2	25	25,3
Skupaj	30	18	48	4	20	3	29	29,81

V letu 2003 je v Prevzgojnem domu Radeče prestajalo vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom 38 mladoletnikov, med njimi dve ženski. Mladoletnih obsojencev je bilo deset, med njimi ena ženska, ki je prestajala kazen v zavodu Ig. Devet mladoletnikov je prestajalo kazen v zavodu Celje. Na zadnji dan v letu je bilo v zavodih 29 mladoletnikov.

Povprečno število mladoletnih obsojencev je bilo 4,51, kar je za 1,43 več od povprečnega števila mladoletnih obsojencev v letu 2002. V primerjavi z letom 2002 so bili na prestajanju mladoletniškega zapora trije mladoletniki manj, en mladoletnik manj je prestajal vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom.

Med mladoletniki so bili v letu 2003 v prevzgojnem domu trije z izrečenim varnostnim ukrepom obveznega zdravljenja narkomanov (v zavodu so bili že na dan 1. 1. 2003).

### 2. 4. 2. Priliv mladoletnikov v mladoletniški zapor in prevzgojni dom

Tabela 16: Priliv mladoletnikov po spolu in po zavodih v letu 2003

Priliv mladoletnikov		Celje		Radeče		Ig	SKUPAJ	
		m	ž	m	ž	skupaj		ž
na novo sprejeti	skupno	5	13	0	13	0	18	
	s prostosti	prišli sami	1	0	0	0	0	1
		privedeni	1	8	0	8	0	9
	iz pripora	3	5	0	5	0	8	
sprejeti iz drugih zavodov	iz Slovenije	0	0	0	0	0	0	
	iz drugih držav	0	0	0	0	0	0	
vrnjeni z bega		1	1	0	1	0	2	
vrnjeni po poteku prekinitve		0	2	0	2	0	2	
SKUPAJ		6	16	0	16	0	22	



V letu 2003 je bilo v zavode na novo sprejetih 18 mladoletnikov, kar je za pet manj kot v letu poprej. Med letom sta se dva mladoletnika (eden iz prevzgojnega doma in eden iz zavoda Celje) vrnila v zavod z bega. Med na novo sprejetimi mladoletniki v letu 2003 ni bilo nobene ženske.

Med na novo sprejetimi mladoletniki je le eden nastopil kazen sam, vsi ostali so bili privedeni (devet s prostosti in osem iz pripora). Dva mladoletnika v prevzgojnem domu sta bila na prekinitvi prestajanja vzgojnega ukrepa.

### 2. 4. 3. Starostna struktura mladoletnikov

Tabela 17: Starostna struktura mladoletnikov po zavodih v letu 2003

Starost	1. 1. 2003				na novo sprejeti				SKUPAJ
	Celje	Ig	Radeče	skupaj	Celje	Ig	Radeče	skupaj	
14 do 16 let	0	0	0	0	0	0	2	2	2
od 16 do 18 let	0	0	8	8	0	0	4	4	12
od 18 do 23 let	4	1	17	22	5	0	7	12	32
SKUPAJ	4	1	25	30	5	0	13	18	48

Največ mladoletnikov v letu 2003 je bilo starih med 18 in 23 let. Razmerja med starostnimi kategorijami so enaka kot v letih poprej. Med na novo sprejetimi jih je bilo največ starih od 18 do 23 let, v letu poprej pa jih je bilo sprejetih več v starosti od 16 do 18 let.

### 2. 4. 4. Struktura mladoletnikov po vrsti kaznivih dejanj

Tabela 18: Pregled kaznivih dejanj mladoletnikov po posameznih poglavjih kazenskega zakonika v letu 2003

Kazniva dejanja zoper ...	1. 1. 2003	skupaj v letu
življenje in telo	4	5
človekove pravice in svoboščine	1	2
spolno nedotakljivost	2	3
človekovo zdravje	2	4
premoženje	17	28
gospodarstvo	2	3
javni red in mir	1	2
splošno varnost	1	1
SKUPAJ	30	48

Med mladoletniki jih je več kot polovica (58,3 %) storila kazniva dejanja zoper premoženje, pet pa je bilo storilcev kaznivih dejanj zoper življenje in telo.

### 2. 4. 5. Struktura mladoletnih obsojencev po dolžini kazni

V letu 2003 je prestajalo kazen mladoletniškega zapora deset mladoletnikov.

Tabela 19: Struktura mladoletnih obsojencev po dolžini kazni v letu 2003

Dolžina kazni	1. 1. 2003	na novo sprejeti	skupaj
do 1 leta	0	2	2
od 1 do 2 let	2	3	5
od 2 do 3 let	0	0	0
od 3 do 4 let	1	0	1
od 4 do 5 let	0	0	0
od 5 do 6 let	0	0	0
od 6 do 10 let	1	0	1
10 let	1	0	1
SKUPAJ	5	5	10

V letu 2003 je bil na dan 1. 1. v zavodu Celje en mladoletnik na prestajanju kazni desetih let in ena mladoletnica v zavodu Ig na prestajanju kazni v dolžini od 6 do 10 let. Med na novo sprejetimi mladoletnimi obsojenci ni nihče imel izrečene kazni, daljše od dveh let.

### 2. 4. 6. Odliv mladoletnikov iz mladoletniškega zapora in prevzgojnega doma

Tabela 20: Odliv mladoletnikov po zavodih v letu 2003

Odliv mladoletnikov		Celje	Radeče			Ig	skupaj
		m	m	ž	skupaj	ž	
odpuščeni	skupno	5	12	2	14	1	20
	kazen/ukrep prestali v celoti	0	12	2	14	0	14
	pogojno	4	0	0	0	1	5
	predčasno	1	0	0	0	0	1
	po odločbi sodišča	0	0	0	0	0	0
premeščeni	v drug zavod v Sloveniji	0	0	0	0	0	0
	v drugo državo	0	0	0	0	0	0
na beg		1	1	0	1	1	1
umrli	skupno	0	0	0	0	0	0
	naravna smrt	0	0	0	0	0	0
	nesreča	0	0	0	0	0	0
	samomor	0	0	0	0	0	0
drugo		1	1	0	1	0	2
SKUPAJ		6	14	2	16	1	23

V letu 2003 je bilo odpuščenih 20 mladoletnikov, šest s prestajanja kazni mladoletniškega zapora in 14 s prestajanja vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom. Vsi mladoletni obsojenci so bili odpuščeni pogojno ali predčasno, mladoletniki v prevzgojnem domu pa so prestali ukrep v trajanju od enega do treh let.

## 2. 5. UPRAVNO KAZNOVANI (OSEBE, KAZNOVANE V POSTOPKU O PREKRŠKU)

Tabela 21: Upravno kaznovani po zavodih v letu 2003

Zavod	1. 1. 2003	na novo sprejeti	skupaj	priliv	odpuščeni	odliv	31. 12. 2003	povprečno stanje
Ig	0	25	25	0	24	1	0	0,39
Celje	2	212	214	8	216	0	6	5,22
Koper	1	20	21	2	22	0	1	1,60
N. Gorica	1	32	33	18	50	0	1	1,93
Ljubljana	7	452	459	2	406	48	7	9,68
N. mesto	2	189	191	11	200	1	1	5,67
Radovljica	1	151	152	9	156	1	4	3,57
OO Ig	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Maribor	3	274	277	0	273	0	4	6,08
M. Sobota	1	324	325	0	320	0	5	6,94
<b>SKUPAJ</b>	<b>18</b>	<b>1.679</b>	<b>1.697</b>	<b>50</b>	<b>1.667</b>	<b>51</b>	<b>29</b>	<b>41,08</b>

Tabela 22: Upravno kaznovani po spolu in po zavodih v letu 2003

Zavod	1. 1. 2003	prišli	odšli	31. 12. 2003	povprečno stanje
<b>moški</b>					
Celje	2	212	208	6	5,15
Koper	1	21	21	1	1,31
N. Gorica	1	50	50	1	1,93
Ljubljana	7	454	454	7	9,68
N. mesto	2	200	201	1	5,67
Radovljica	1	160	157	4	3,57
OO Ig	0	0	0	0	0
Maribor	3	254	253	4	5,89
M. Sobota	1	324	320	5	6,94
<b>Skupaj</b>	<b>18</b>	<b>1.675</b>	<b>1.664</b>	<b>29</b>	<b>40,14</b>
<b>ženske</b>					
Ig	0	25	25	0	0,39
Celje	0	8	8	0	0,07
Koper	0	1	1	0	0,29
Maribor	0	20	20	0	0,19
<b>Skupaj</b>	<b>0</b>	<b>54</b>	<b>54</b>	<b>0</b>	<b>0,94</b>
<b>SKUPAJ</b>	<b>18</b>	<b>1.729</b>	<b>1.718</b>	<b>29</b>	<b>41,08</b>

V letu 2003 je bilo v slovenskih zavodih 1.697 upravno kaznovanih, med njimi 54 žensk (3,2 %). Število upravno kaznovanih se je v primerjavi z letom 2002 zmanjšalo za 21,1 %, povprečno stanje v letu 2003 pa se je v primerjavi z letom poprej zmanjšalo za 11,21.

Grafikon 10: Primerjava števila upravno kaznovanih v letih 2001-2003

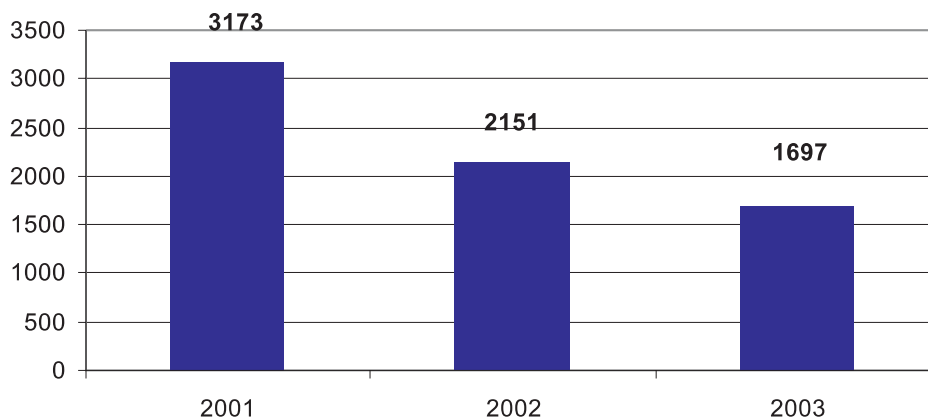


Tabela 23: Upravno kaznovani po vrstah kazni (kaznovani z zaporom in denarna kazen, spremenjena v zapor) in po zavodih v letu 2003

Zavod	kazen zapora	v zapor spremenjena denarna kazen	skupaj
Ig	3	22	25
Celje	0	214	214
Koper	8	13	21
N. Gorica	1	32	33
Ljubljana	58	401	459
N. mesto	26	165	191
Radovljica	18	134	152
OO Ig	0	0	0
Maribor	12	265	277
M. Sobota	10	315	325
<b>SKUPAJ</b>	<b>136</b>	<b>1.561</b>	<b>1.697</b>

Grafikon 11: Primerjava deležev upravno kaznovanih po vrsti kazni v letih 2001-2003

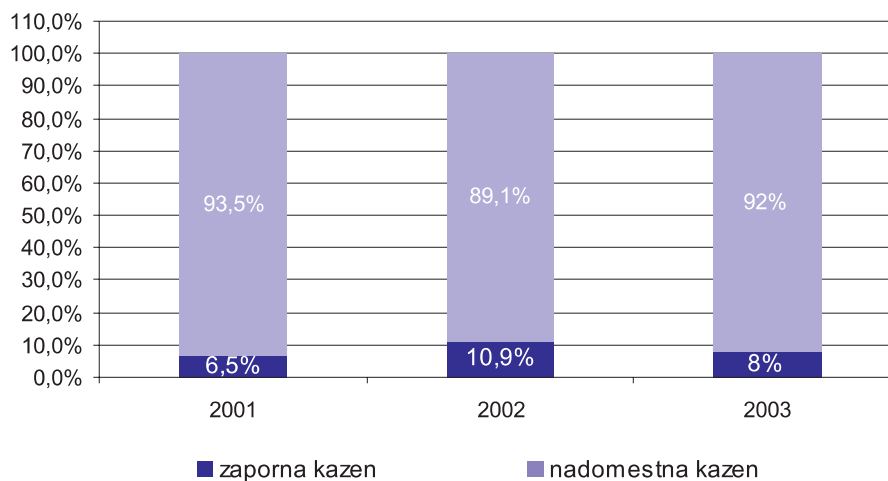


Tabela 24: Starost upravno kaznovanih po spolu v letu 2003

Starost	1. 1. 2003			na novo sprejeti			skupaj
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	
več kot 18 do 23 let	3	0	3	274	5	279	282
več kot 23 do 27 let	4	0	4	341	5	346	350
več kot 27 do 39 let	7	0	7	470	22	492	499
več kot 39 do 49 let	2	0	2	362	15	377	379
več kot 49 do 59 let	2	0	2	162	3	165	167
več kot 59 do 69 let	0	0	0	15	4	19	19
več kot 69 let	0	0	0	1	0	1	1
<b>SKUPAJ</b>	<b>18</b>	<b>0</b>	<b>18</b>	<b>1.625</b>	<b>54</b>	<b>1.679</b>	<b>1.697</b>

Starostna struktura upravno kaznovanih se od preteklih let bistveno ne razlikuje.

## 2. 6. PRIPORNIKI

### 2. 6. 1. Gibanje in struktura priprtih oseb

V letu 2003 je bilo v zavodih 1.157 pripornikov, kar je za 63 (5,2 %) manj kot v letu 2002. Med vsemi priprtimi osebami je bilo 52 žensk. V letu 2003 je bilo povprečno številčno stanje priprtih oseb 267,97, kar je za 27,16 (9,2 %) manj kot v letu poprej. V tem letu je bilo povprečno številčno stanje priprtih žensk 11,91.

V letu 2003 je bilo med priporniki 292 tujcev.

Tabela 25: Podatki o gibanju števila priprtih oseb po spolu in po zavodih v letu 2003

Zavod	1. 1. 2003	priliv	odliv	31. 12. 2003	povprečno stanje
<b>PRIPORNIKI</b>					
Celje	26	98	89	35	30,59
Koper	34	145	155	24	25,89
N. Gorica	10	37	36	11	9,99
Ljubljana	113	305	318	100	98,88
N. mesto	9	95	84	20	18,28
Radovljica	13	37	39	11	12,75
Maribor	54	127	147	34	50,20
M. Sobota	13	15	25	3	9,48
skupaj	272	859	893	238	256,06
<b>PRIPORNICE</b>					
Ig	6	15	19	2	5,28
Celje	0	5	2	3	1,03
Koper	2	14	14	2	2,21
Maribor	4	6	5	5	3,39
skupaj	12	40	40	12	11,91
<b>SKUPAJ</b>	<b>284</b>	<b>899</b>	<b>933</b>	<b>250</b>	<b>267,97</b>

Na dan 1. 1. 2003 je bilo v zavodih 284 pripornikov, kar je za 18 manj kot v letu 2002. Delež žensk na ta dan je bil 4,2-odstoten. Na dan 31. 12. 2003 je bilo v zavodih 250 pripornikov, med njimi 12 žensk. Število pripornikov na ta dan se je v primerjavi s številom pripornikov na ta dan v letu 2002 zmanjšalo za 34.

Tabela 26: Podatki o gibanju števila vseh priprtih oseb po zavodih v letu 2003

Zavod	1.1.2003	na novo sprejeti	skupaj	priliv	izpuščeni na prostost	odliv	31. 12. 2003	povprečno stanje
Ig	6	15	21	0	10	9	2	5,28
Celje	26	97	123	6	72	19	38	31,62
Koper	36	153	189	6	136	33	26	28,10
N. Gorica	10	37	47	0	25	11	11	9,99
Ljubljana	113	298	411	7	171	147	100	98,88
N. mesto	9	94	103	1	38	46	20	18,28
Radovljica	13	32	45	5	21	18	11	12,75
Maribor	58	132	190	1	97	55	39	53,59
M. Sobota	13	15	28	0	12	13	3	9,48
SKUPAJ	284	873	1.157	26	582	351	250	267,97

V letu 2003 je bilo na novo sprejetih 873 pripornikov, med njimi 40 žensk. V primerjavi z letom 2002 je bilo sprejetih za 45 pripornikov manj. Na prostost je bilo izpuščenih 582 pripornikov, med njimi 30 žensk.

Tabela 27: Število pridržanih oseb po zavodih v letu 2003

Zavod	pridržani	odpuščeni na prostost	odrejen pripor
Ig	0	0	0
Celje	75	33	42
Koper	3	3	0
N. Gorica	2	0	2
Ljubljana	12	2	10
N. mesto	27	7	20
Radovljica	4	2	2
Maribor	65	41	24
M. Sobota	0	0	0
SKUPAJ	188	88	100

V zavodih je bilo 188 oseb, ki so bile pridržane po sklepu preiskovalnega sodnika. Za 100 pridržanih oseb je bil odrejen pripor, medtem ko je bilo 88 pridržanih oseb izpuščenih na prostost.

Tabela 28: Priliv in odliv iz pripora v letu 2003

Pripor		moški	ženske	skupaj
Stanje 1. 1. 2003		272	12	284
PRILIV - SKUPAJ		859	40	899
	sprejeti	833	40	873
	vrnjeni z bega	1	0	1
	premeščeni iz drugega zavoda	25	0	25
ODLIV - SKUPAJ		893	40	933
	izpuščeni na prostost	552	30	582
	premeščeni v hišni pripor	29	1	30
nastopili kazni	pred pravnomoč.	161	7	168
	po pravnomoč. v ZPKZ	112	2	114
	po pravnomoč. v PD	4	0	4
izročeni drugi državi		7	0	7
beg		0	0	0
umrli	naravna smrt	0	0	0
	nesreča	0	0	0
	samomor	1	0	1
premeščeni v drug zavod		27	0	27
Stanje 31. 12. 2003		238	12	250

V letu 2003 je prišlo v pripor 873 oseb, med njimi jih je bilo 100 predhodno pridržanih. Med na novo sprejetimi priporniki je bilo 40 žensk.

Od celotnega odliva iz pripora v letu 2003 (933) je bilo 582 ali 62,4 % pripornikov izpuščenih na prostost, 286 ali 30,7 % jih je nastopilo kazni oz. vzgojni ukrep.

## 2. 7. TUJCI MED ZAPRTIMI OSEBAMI

### 2. 7. 1. Število tujcev med zaprtimi osebami

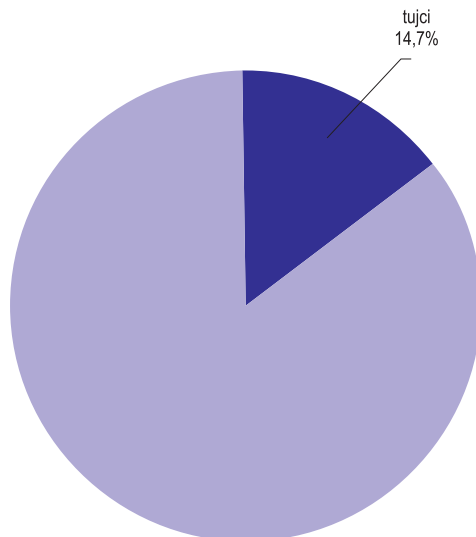
Tabela 29: Število tujcev med zaprtimi osebami po zavodih v letu 2003

Zavod	obsojenci, mladoletniki	upravno kaznovani	priporniki	skupaj
Dob	67	0	0	67
Ig	2	6	3	11
Celje	2	14	12	28
Koper	25	6	89	120
N. Gorica	2	0	17	19
Ljubljana	44	89	79	212
N. mesto	11	9	46	66
Radovljica	0	11	12	23
OO Ig	1	0	0	1
Maribor	20	5	30	55
M. Sobota	3	16	4	23
OO Rogoza	0	0	0	0
Radeče	2	0	0	2
SKUPAJ	179	156	292	627

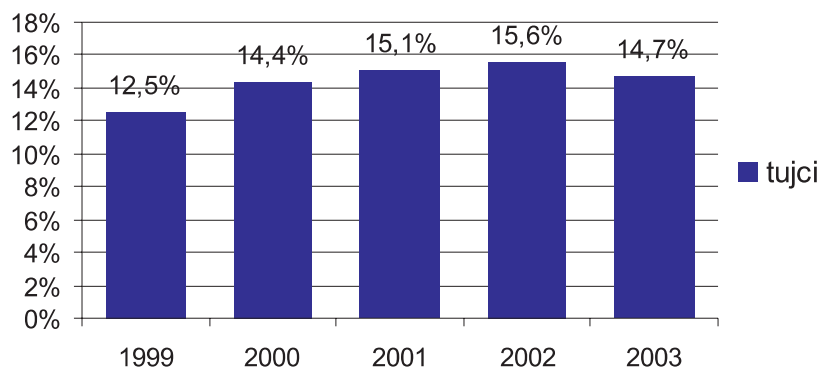


V letu 2003 je bilo med zaprtimi osebami 627 tujcev, kar je 14,7 % vseh zaprtih oseb (glej grafikon 11). Med njimi je bila skoraj polovica pripornikov (46,6 %). Največ tujcev je bilo v zavodih Ljubljana in Koper.

Grafikon 12: Delež tujcev med zaprtimi osebami v letu 2003



Grafikon 13: Delež tujcev med zaprtimi osebami v letih 1999–2003



### 2. 7. 2. Obsojenci in mladoletniki – tujci

Med 1.783 obsojenci in mladoletniki v letu 2003 je bilo 179 oz. 10 % tujcev, kar je za 3,8 % manj kot v letu 2002. Med njimi sta bili dve ženski in dva mladoletnika v prevzgojnem domu. Tako kot v letu poprej je bilo največ tujcev v zavodih Dob in Ljubljana.

Tabela 30: Število tujcev med obsojenci in mladoletniki po zavodih v letu 2003

Zavod	1. 1. 2003	sprejeti	skupaj v letu	31. 12. 2003	izrečen izgon
Dob	54	13	67	46	48
Ig	1	1	2	2	2
Celje	0	2	2	1	0
Koper	12	13	25	5	18
N. Gorica	0	2	2	1	2
Ljubljana	15	29	44	21	17
N. mesto	0	11	11	2	10
Radovljica	0	0	0	0	0
OO Ig	1	0	1	0	0
Maribor	10	10	20	3	10
M. Sobota	0	3	3	0	1
OO Rogoza	0	0	0	0	0
Radeče	2	0	2	1	0
<b>SKUPAJ</b>	<b>95</b>	<b>84</b>	<b>179</b>	<b>82</b>	<b>108</b>

Med vsemi zaprtimi tujci jih je imelo 60,3 % izrečeno stransko kazen izгона iz države, v letu poprej pa 70,1 %. Na dan 31. 12. 2003 je bilo v slovenskih zavodih 82 tujcev.

Tabela 31: Število tujcev med obsojenci in mladoletniki po spolu in po posameznih državah v letu 2003

Država	1. 1. 2003			na novo sprejeti			skupaj
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	
Albanija	1	0	1	0	0	0	1
BiH	23	0	23	25	0	25	48
Hrvaška	24	0	24	21	0	21	45
Italija	4	0	4	4	0	4	8
Makedonija	7	0	7	3	0	3	10
Nemčija	0	0	0	4	0	4	4
Romunija	0	1	1	3	0	3	4
Srbija in Črna gora	14	0	14	10	1	11	25
neurejeno	9	0	9	6	0	6	15
Turčija	2	0	2	0	0	0	2
Litva	6	0	6	0	0	0	6
Moldavija	0	0	0	2	0	2	2
Madžarska	0	0	0	2	0	2	2
Bolgarija	0	0	0	1	0	1	1
Francija	0	0	0	1	0	1	1
drugo	4	0	4	1	0	1	5
<b>SKUPAJ</b>	<b>94</b>	<b>1</b>	<b>95</b>	<b>83</b>	<b>1</b>	<b>84</b>	<b>179</b>

Skoraj tri četrtine tujcev je bilo državljanov nekdanjih jugoslovanskih republik (71,5 %).

### 2. 7. 3. Tujci med upravno kaznovanimi

Tabela 32: Upravno kaznovani tujci po vrstah kazni in po zavodih v letu 2003

Zavod	kazen zapora	v zapor spremenjena denarna kazen	skupaj	izgon iz države	31. 12. 2003
Ig	1	5	6	5	0
Celje	0	14	14	5	0
Koper	2	4	6	0	0
N. Gorica	0	0	0	0	0
Ljubljana	13	76	89	29	1
N. mesto	0	9	9	5	0
Radovljica	6	5	11	0	0
OO Ig	0	0	0	0	0
Maribor	0	5	5	0	0
M. Sobota	1	15	16	11	0
<b>SKUPAJ</b>	<b>23</b>	<b>133</b>	<b>156</b>	<b>55</b>	<b>1</b>

V letu 2003 je bilo med 1.697 upravno kaznovanimi v zavodih 156 (9,2 %) tujcev, dobri tretjini je bil izrečen tudi izgon iz države. Med vsemi upravno kaznovanimi z zaporno kaznijo v letu 2003 (136) je bilo 16,9 % tujcev; med tistimi, ki jim je bila denarna kazen spremenjena v zapor, pa je bilo 8,5 % tujcev.

Tabela 33: Število tujcev med upravno kaznovanimi po državljanstvu in po spolu v letu 2003

Država	upravno kaznovani		
	moški	ženske	skupaj
Albanija	2	1	3
Alžirija	1	0	1
BiH	25	1	26
Bolgarija	2	0	2
Hrvaška	32	2	34
Italija	1	0	1
Makedonija	9	0	9
Madžarska	2	0	2
Ukrajina	0	2	2
Romunija	1	0	1
Srbija in Črna gora	31	0	31
Litva	1	0	1
Turčija	9	0	9
Irak	8	0	8
Moldavija	9	1	10
Poljska	5	0	5
Palestina	5	0	5
Španija	1	0	1
Francija	1	0	1
Pakistan	2	0	2
drugo	2	0	2
<b>SKUPAJ</b>	<b>149</b>	<b>7</b>	<b>156</b>

Med upravno kaznovanimi je bilo sedem žensk. 64,1 % upravno kaznovanih tujcev v letu 2003 je bilo državljanov bivših jugoslovanskih republik.

#### 2. 7. 4. Tujci v priporu

Tabela 34: Število priprtih tujcev po zavodih v letu 2003

Zavod	1. 1. 2003	na novo sprejeti	skupaj v letu	31. 12. 2003
Ig	0	3	3	1
Celje	4	8	12	7
Koper	19	70	89	6
N. Gorica	7	10	17	1
Ljubljana	17	62	79	21
N. mesto	3	43	46	11
Radovljica	1	11	12	2
Maribor	4	26	30	5
M. Sobota	2	2	4	2
SKUPAJ	57	235	292	56

V letu 2003 je bilo med priporniki (1.157) četrtnina tujcev, kar je za dobre 3 % manj kot v letu poprej. Med njimi je bilo 16 žensk in en mladoletnik v zavodu Celje. Skoraj dve tretjini priprtih tujcev je bilo iz držav bivših jugoslovanskih republik.

Tabela 35: Tujci v priporu po državljanstvu in po spolu v letu 2003

Država	moški	ženske	ml.	skupaj
Albanija	10	0	0	10
Alžirija	1	0	0	1
BiH	61	2	0	63
Rusija	5	0	0	5
Avstrija	7	0	0	7
Hrvaška	50	0	1	51
Italija	8	1	0	9
Makedonija	20	0	0	20
Bolgarija	5	0	0	5
Romunija	16	2	0	18
Srbija in Črna gora	47	2	0	49
Litva	2	0	0	2
Turčija	11	0	0	11
Madžarska	3	3	0	6
Nemčija	8	0	0	8
Iran	1	0	0	1
Moldavija	5	4	0	9
Poljska	2	0	0	2
Kitajska	1	1	0	2
drugo	11	0	0	11
Peru	1	1	0	2
SKUPAJ	275	16	1	292

## 3. OBRAVNAVA ZAPRTIH OSEB

### 3. 1. STROKOVNO DELO Z ZAPRTIMI OSEBAMI

#### 3. 1. 1. *Organizacija in oblike strokovnega dela v zavodih*

Strokovno delo z zaprtimi osebami temelji na socioterapevtski usmeritvi – skupinske in individualne oblike dela, elementi terapevtske skupnosti in usmerjenost v sodelovanje z zunanjim okoljem. Izvajajo ga delavci različnih strok, in sicer socialni pedagogi, pedagogi, socialni delavci, psihologi, sociologi in zdravstveni delavci. Organizirani so v strokovne time, ki jih vodijo vodje vzgojnih služb.

Vodje strokovnih timov in drugih služb ter upravniki v zavodih so se dnevno sestajali na kratkih posvetih o aktualnih dogodkih, tedensko pa so se odvijali sestanki strokovnih služb, kjer so obravnavali vsebine, povezane s sprejemi, prestajanjem kazni in odpusti zaprtih oseb. Delavci vzgojnih služb so se sestajali tudi na aktivih posameznih strokovnih področjih (pedagoški vodje, pedagogi, socialni delavci, terapevti za odvisnosti, zdravstveni delavci in psihologi), ki so jih vodili delavci vzgojne službe uprave.

Obravnava zaprtih oseb se je odvijala po individualnih, skupinskih in skupnostnih programih, njen cilj pa je bil usposabljanje zaprtih oseb za življenje po odpustu.

Na podlagi pridobljenih podatkov o zaprti osebi in individualnih pogovorov strokovnega tima s posameznikom je bil tudi v preteklem letu za vsako na novo zaprto osebo izdelan individualni program obravnave. V njem so bili opredeljeni namestitvev v oddelek (režim in soba), vrste obravnave (tudi posebne), delo in pravice iz dela, izobraževanje, način preživljanja prostega časa, stiki s svojci, stiki s strokovnimi delavci iz zunanjih institucij, dodelitev svetovalcev, podeljevanje ugodnosti, odnos do kaznivega dejanja in načrtovanje odpusta s prestajanja kazni. Individualni programi so bili po potrebi dopolnjeni in ponudeni zaprtim osebami v potrditev.

Programi skupinske obravnave so bili izvedeni v obliki:

- malih terapevtskih skupin in
- velikih terapevtskih skupin (sestanki terapevtskih skupnosti).

V vseh zavodih in oddelkih so se male terapevtske skupine odvijale redno, enkrat tedensko. Vodili so jih strokovni delavci, po poklicu pedagogi, socialni delavci in psihologi z znanji s področja skupinske dinamike, uporabljali pa so tudi elemente realitetne terapije, transakcijske analize, družinske terapije, likovne terapije itn. Male terapevtske skupine so bile sestavljene heterogeno in odprto, kar pomeni, da so bile vanje vključene zaprte osebe ne glede na starost, predkaznovanost, vrsto kaznivega dejanja, povratništvo, osebno strukturo in družbeni status. Cilji obravnave v malih terapevtskih skupinah so bili posamezniku omogočiti preko interakcije z drugimi člani skupine vpogled v lastno vedenje in spodbujati zaželeno vedenje, učiti se socialnih veščin, pomagati pri razreševanju konfliktov in težav ter informirati člane skupine.

Sestanki velikih terapevtskih skupin v zavodih so se odvijali enkrat tedensko do enkrat mesečno. Vodili so jih upravniki zavodov oz. v njihovi odsotnosti vodje vzgojnih služb, v oddelkih pa vodje oddelkov oz. pooblaščen strokovni delavci. Udeleženci so bili poleg zaprtih oseb tudi vsi delavci, ki sodelujejo v njihovi obravnavi in so bili na dan sestanka na delovnem mestu (strokovni delavci, pazniki, inštruktorji, učitelji ipd.). Velika terapevtska skupina omogoča vsem članom, da vplivajo na ravnanje skupnosti, opredeljujejo norme in vrednote, posameznik pa se v njej neprestano sooča s posledicami svojega vedenja in delovanja, hkrati pa pridobiva občutek pripadnosti in povezanosti. Cilja sestankov terapevtske skupnosti sta bila predvsem reševanje problemov in konfliktov ter medsebojno informiranje. Sestavni del dela s skupino sta bila tudi analiza in

ovrednotenje opravljenega dela. Poleg storilnostnega in organizacijskega vidika je bila analiza usmerjena v skupino samo, v odnose v njej, prevladujoče ozračje in čustveno naravnost članov. Analize dogajanja v skupinah so praviloma vodili zavodski psihologi ali drugi ustrezno usposobljeni strokovni delavci zavoda.

Zaprte osebe so se lahko vključevale tudi v skupnostne programe. Organizirane so bile različne športno-rekreativne in kulturne dejavnosti. Organizatorji in izvajalci so bili zavodski delavci kot tudi zunanji izvajalci.

### 3. 1. 2. Namestitev obsojencev in mladoletnikov v režime oziroma oddelke prestajanja kazni

V zavodih so oblikovani trije režimi oz. oddelki prestajanja kazni: odprti, polodprti in zaprti. Med seboj se razlikujejo predvsem po stopnji omejevanja svobode. Med prestajanjem kazni se režim obsojencem lahko spreminja, kar je odvisno od njihovega uresničevanja individualnega programa in od varnostnega vidika.

V letu 2003 je od skupno 1783 obsojencev in mladoletnikov 915 ali 51,3 % prestajalo kazen v zaprtem režimu, 616 ali 34,5 % jih je bilo nameščenih v polodprti režim in 252 oz. 14,1 % v odprti režim. 457 na novo sprejetih oseb (46,3 %) je bilo nameščenih v zaprti režim, 390 (39,5 %) jih je bilo nameščenih v polodprti režim in 132 (13,4 %) v odprti režim. Večino razporeditev na novo sprejetih oseb so opravili v zavodih. Sodišča so v letu 2003 v odprti režim napotila 72 oseb, kar je za 27 oseb več kot v letu poprej.

Tabela 36: Razporeditev obsojencev in mladoletnikov v režime prestajanja kazni po spolu v letu 2003

Zavod	odprti	polodprti	zaprti	skupaj
<b>obsojenci</b>				
Dob	13	46	418	477
Celje	7	18	33	58
Koper	12	48	38	98
N. Gorica	2	11	7	20
Ljubljana	22	113	212	347
N. mesto	5	34	35	74
Radovljica	2	27	17	46
OO Ig	21	0	0	21
Maribor	20	220	109	349
M. Sobota	10	35	23	68
OO Rogoza	111	0	0	111
skupaj	225	552	892	1669
<b>obsojenke</b>				
Ig	19	23	20	62
Celje	1	5	0	6
Koper	2	1	0	3
Maribor	0	0	0	0
skupaj	22	29	20	71
<b>mladoletniki</b>				
Ig - ž	1	0	0	1
Celje	0	4	0	4
Radeče	3	30	3	36
Radeče - ž	1	1	0	2
skupaj	5	35	3	43
SKUPAJ	252	616	915	1783

V 6. členu pravilnika o izvrševanju kazni zapora (v nadaljnjem besedilu: pravilnik) je opredeljeno, da se v zaprtem delu zavoda lahko določijo prostori s strožjim režimom, v katere se namesti obsojence, ki so izrazito begosumni, ki s svojim vedenjem huje motijo druge obsojence ter obsojence, ki jih ogrožajo ali jim grozijo drugi obsojenci.

V prostore s strožjim režimom je bilo v letu 2003 nameščenih 71 oz. 4,1 % obsojencev, kar je 24,4 % manj kot v letu poprej. Največ obsojencev je bilo nameščenih v te prostore, ker so s svojim vedenjem hudo motili druge (30), sledijo jim obsojenci, ki so se čutili ogrožene (28), ter skupina izrazito begosumnih (13).

Tabela 37: Razporeditev obsojencev v prostore s strožjim režimom po zavodih po 6. členu PIKZ

Zavod	begosumnost	motenje drugih	ogroženost	SKUPAJ
Dob	5	11	11	27
Maribor	1	4	9	14
Ljubljana	2	5	4	11
Celje	1	5	0	6
Koper	3	3	4	10
Ig	1	2	0	3
SKUPAJ	13	30	28	71

195. člen zakona določa, da se mladoletnika, ki se ni sposoben prilagajati življenju in delu po programu vzgojne skupine, v katero je bil napoten, lahko premesti v posebno vzgojno skupino z intenzivnejšim postopkom. V letu 2003 je bilo 15 mladoletnikov začasno nameščenih v posebno vzgojno skupino.

### **3. 1. 3. Prestajanje zaporne kazni ob vikendih ter nadomestna kazen zapora z opravljanjem dela v korist humanitarnih organizacij ali lokalne skupnosti**

12. člen zakona določa, da lahko direktor uprave obsojencem, ki so bili za dejanja, storjena iz malomarnosti, obsojeni na kazen zapora do šestih mesecev – ob pogoju, da so osebno urejeni in so redno zaposleni ali se izobražujejo ter da so prvič na prestajanju kazni – dovoli, da med prestajanjem kazni še naprej delajo na svojem delovnem mestu in razen ob prostih dneh, praviloma ob koncu tedna, ko morajo biti v zavodu, bivajo doma. V lanskem letu je bilo obravnavanih sedem vlog, med njimi je eden obsojenec vlogo umaknil. Od šestih sta bili dve vlogi zavrjeni, štiri pa so bile rešene ugodno. Uprava nima možnosti za spodbujanje tovrstnega prestajanja kazni, saj je izključno od obsojencev odvisno, ali se bodo ob izpolnjenih pogojih odločili zaprositi za tak način prestajanja kazni. Zakon sicer določa, da lahko to predlaga tudi zavod, vendar se mora s tem strinjati obsojenec. Dodati je potrebno, da malo obsojencev izpolnjuje predpisane pogoje, hkrati pa je iz prakse razvidno, da večini bolj ustreza prestajati kazen v odprtih oddelkih – med tednom nadaljujejo z redno zaposlitvijo zunaj zavoda, ob vikendih pa koristijo ugodnosti prostih izhodov.

Opravljanje dela v korist humanitarnih organizacij ali lokalne skupnosti opredeljuje 13. člen zakona kot nadomestilo za kazen zapora do treh mesecev. O obliki takšne izvršitve odloča sodišče. Pri tem upošteva objektivne in subjektivne okoliščine storilca in njegovo privolitev v ta način izvršitve kazni. Sodišče odloči v kateri humanitarni organizaciji ali lokalni skupnosti bo obsojeni opravljal delo, odloči tudi o času trajanja in številu ur. Izvršitev dela izvede uprava oziroma zavod v sodelovanju s pristojnim centrom za socialno delo in določeno humanitarno organizacijo ali predstavnikom lokalne skupnosti. V Pravilniku o izvrševanju kazni zapora je opredeljen postopek izvršitve in spremljanja dela v korist humanitarnih organizacij ali lokalne skupnosti. V letu 2003 so trije obsojenci izvrševali delo v korist humanitarnih organizacij (Radovljica in Rogoza). Z ministrstvom, pristojnim za socialne zadeve se dogovarjamo o vzpostavitvi mreže humanitarnih organizacij in konkretnih oblikah sodelovanja pri izvrševanju tega instituta.



### 3. 2. IZOBRAŽEVANJE OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV

Zviševanje ravni temeljnega znanja in usposobljenosti zaprtih oseb je pomemben dejavnik terciarne preven-  
cije, zato je bila tudi v letu 2003 namenjena pozornost strokovnih delavcev spodbujanju zaprtih oseb k vklju-  
čevanju v izobraževalne programe.

#### 3.2.1. Izobrazbena struktura

Tabela 38: Šolska in poklicna izobrazba obsojencev in mladoletnikov na dan 1. 1. 2003 in na novo spreje-  
tih po spolu

Šolska izobrazba	na dan 1. 1. 2002				na novo sprejeti				skupaj
	m	ž	ml	skupaj	m	ž	ml	skupaj	
ne zna pisati, brati, ne po- zna osn. rač. operacij	4	1	4	9	20	5	3	28	37
nedokončana OŠ	97	1	12	110	118	6	5	129	239
dokončana OŠ	185	3	2	190	228	5	4	237	427
nedok. poklicna, srednja strok. šola ali gimnazija	65	6	12	83	55	2	6	63	146
dok. nižja poklicna šola	61	5	0	66	85	1	0	86	152
dokončana srednja poklicna šola	220	4	0	224	289	8	0	297	521
dok. srednja strokovna šola ali gimnazija	92	5	0	97	107	12	0	119	216
nedok. višja, visoka šola oz. fakulteta	1	0	0	1	9	0	0	9	10
dokončana višja šola	12	0	0	12	11	0	0	11	23
dok. visoka šola oz. fakulteta	4	1	0	5	6	1	0	7	12
<b>SKUPAJ</b>	<b>741</b>	<b>26</b>	<b>30</b>	<b>797</b>	<b>928</b>	<b>40</b>	<b>18</b>	<b>986</b>	<b>1783</b>

Od skupno 1.783 obsojencev in mladoletnikov v letu 2003 jih je imelo 673 (37,8 %) nižjo oz. srednjo pokli-  
cno šolo, 573 (32,1 %) osnovno šolo, 226 (12,7 %) srednjo strokovno šolo ali gimnazijo, 35 (2 %) pa jih je  
imelo višjo, visoko šolo oz. fakulteto.

276 (15,5 %) obsojencev oz. mladoletnikov je bilo brez šolske izobrazbe, med njimi 37 brez znanja pisanja,  
branja in poznavanja osnovnih računskih operacij. 156 obsojencev je imelo nedokončano srednjo oz. višjo,  
visoko ali fakultetno izobrazbo.

Raven formalne izobrazbe zaprtih oseb je ugotovljena na osnovi njihovih izjav o doseženi stopnji izobrazbe  
ob nastopu kazni, dokazilo o izobrazbi so predložili le vključeni v izobraževanje.

### 3.2.2. Vključenost v izobraževalne programe

Po kategorijah zaprtih oseb so se v formalne oblike izobraževanja v letu 2003 vključevali obsojenci, mladoletni obsojenci in gojenci. Izobraževalne programe so obiskovali tako znotraj kot zunaj zavodov, izobraževali pa so se po posebnih izobraževalnih programih za odrasle kot tudi v programih za mladino.

Tabela 39: Število v posamezne oblike izobraževanja vključenih obsojencev in mladoletnikov po spolu v letu 2003

Izobraževalne oblike	vpisani				od teh								
					prekinili			končali			nadaljujejo		
	m	ž	ml	sk	m	ž	ml	m	ž	ml	m	ž	ml
osnovna šola	45	2	15	62	14	0	1	16	0	2	15	2	12
nižja poklic. šola	7	1	13	21	1	0	2	2	0	2	4	1	9
sred. poklic. šola	98	2	1	101	24	0	0	18	0	0	56	2	1
poklic. tečaj, mojstr., del. izpit	7	0	0	7	2	0	0	3	0	0	2	0	0
srednja strok. šola, gimnazija	29	1	0	30	4	0	0	7	0	0	18	1	0
višja šola	4	0	0	4	0	0	0	0	0	0	4	0	0
visoka šola oz. fakulteta	10	0	0	10	1	0	0	0	0	0	9	0	0
SKUPAJ	200	6	29	235	46	0	3	46	0	4	108	6	22

V letu 2003 je bilo v izobraževanje vključenih 206 obsojencev in 29 mladoletnikov, kar pomeni da se je izobraževalo 13,2 % vseh obsojencev in mladoletnikov. Med mladoletniki, ki so bili vključeni v izobraževanje, so bili trije mladoletni obsojenci in 26 gojencev.

46 obsojencev in 3 mladoletniki (gojenci), ki so se vpisali v določen izobraževalni program, so predčasno prekinili izobraževanje (20,9 %). Med njimi so tudi tisti, ki so prestali kazen. Najpogostejši razlogi za prekinitve so bili pomanjkanje motivacije zaradi težav z odvisnostjo in specifičnih učnih težav. Od preostalih se jih je v letošnjem letu največ izobraževalo na srednjih poklicnih šolah (77), osnovnih šolah (47), srednjih strokovnih šolah oz. gimnazijah (26) in nižjih poklicnih šolah (18), devet se jih je izobraževalo na visoki šoli oz. fakulteti, pet jih je opravljajo poklicni tečaj, delovodski oz. mojstrski izpit, štirje pa so obiskovali višjo šolo. Mladoletniki so obiskovali osnovno in nižjo poklicno šolo, ena pa program srednjega strokovnega izobraževanja.

Tabela 40: Število v posamezne oblike izobraževanja vključenih obsojencev in mladoletnikov v zavodu in izven zavoda v letu 2003

Izobraževalne oblike	v zavodu				izven zavoda			
	m	ž	ml	sk	m	ž	ml	sk
osnovna šola	40	0	13	53	5	2	2	9
nižja poklic. šola	0	0	13	13	7	1	0	8
sred. poklic. šola	68	0	0	68	30	2	1	33
poklic. tečaj, mojstr., del. izpit	0	0	0	0	7	0	0	7
srednja strok. šola, gimnazija	19	0	0	19	10	1	0	11
višja šola	3	0	0	3	1	0	0	1
visoka šola oz. fakulteta	1	0	0	1	9	0	0	9
SKUPAJ	131	0	26	157	69	6	3	78

### *Oblike izobraževanj v zavodih*

71,5 % obsojencev in mladoletnikov, ki so bili vključeni v izobraževanje v letu 2003, se je vključevalo v programe formalnega izobraževanja v zavodih. V letu 2003 je bilo mogoče obiskovati programe za pridobitev izobrazbe v zavodu Dob (111 obsojencev), v zavodu Ljubljana (20 obsojencev) in v Prevezgojnim domu Radeče (26 gojencev).

V zavodu Dob so obsojenci obiskovali osnovno šolo, programe srednjega poklicnega izobraževanja – gostinec, natakak, strojni mehanik in strugar ter program srednje strokovne šole – gostinsko-turistični tehnik. Trije obsojenci so v zavodu opravljali izpite za višjo šolo – program komercialist, eden pa za univerzitetni študij prava. V okviru mednarodnega pilotskega projekta Leonardo da Vinci se 21 obsojencev v zavodu Dob usposablja za poklic strojnega mehanika in strugarja. Cilj projekta je poleg pridobitve izobrazbe vzpostavitev učinkovite mreže različnih strokovnih institucij, ki naj bi pripomogla k hitrejši socialni in delovni reintegraciji zaprtih oseb po prestani kazni. V projektu, ki ga financira Evropska unija, poleg Slovenije (Zavod IRC, B&Z in Izobraževalni center Novo mesto) sodelujejo še Nemčija, Anglija, Nizozemska in Estonija.

Že drugo leto imajo obsojenci v zavodu Ljubljana možnost obiskovanja osnovne šole.

V Prevezgojnim domu Radeče se gojenci vključujejo v redne izobraževalne programe za mladino, saj je zaradi njihove mladosti izobraževanje primarnega pomena. V prevzgojnim domu je bilo tako 26 gojencev vključenih v programe osnovne šole, osnovne šole s prilagojenim programom in nižjega poklicnega izobraževanja – programi obdelovalec lesa, obdelovalec kovin, pomočnik elektrika in ličar. Gojenci so se vključevali tudi v programe neformalnega izobraževanja – program opismenjevanja in program delovnega usposabljanja za pet različnih delovnih področij.

Poleg verificiranega izobraževanja je bilo v zavodih mogoče pridobivati tudi funkcionalna znanja. V oddelku Rogoza je pedagoginja izvajala tečaj osnov angleškega jezika, v oddelku Novo mesto pa program opismenjevanja.

### *Oblike izobraževanj izven zavodov*

Največ obsojencev, ki so se izobraževali v formalnih programih zunaj zavodov, je obiskovalo srednje poklicne šole (27), po devet jih je obiskovalo osnovno šolo, srednjo strokovno šolo oz. gimnazijo in visoko šolo oz. fakulteto, po sedem jih je obiskovalo nižjo poklicno šolo in poklicni tečaj oz. mojstrski, delovodski izpit, eden pa se je vključil v višjo šolo. Med njimi je bilo šest obsojenk, ena mladoletna obsojenka in dva mladoletna obsojenca.

Tretjina obsojencev in mladoletnikov, ki se je izobraževala v zunanjih izobraževalnih institucijah, je prestajala kazen v zavodu Ljubljana (sem so bili zaradi bližine šol premeščeni tudi obsojenci iz drugih zavodov in oddelkov), četrtnina pa v zavodu Celje. Izven zavoda so se izobraževali tudi obsojenci in mladoletniki iz vseh ostalih zavodov in oddelkov, razen iz oddelkov Novo mesto in Nova Gorica, kjer zaradi kratkih kazni ni bilo izraženega tovrstnega interesa.

Dva obsojenca tujca sta opravljala izpit iz slovenskega jezika za pridobitev slovenskega državljanstva, dvanajst obsojencev pa se je udeleževalo najrazličnejših tečajnih oblik izobraževanja (slovenski jezik, angleški jezik, računalništvo, pleskar, upravljalec TGM, aromoterapevt).

### *Financiranje izobraževanja*

Tri četrtine obsojencev in mladoletnikov, ki so se izobraževali v letu 2003, je imelo izobraževalne programe plačane, bodisi iz državnega proračuna (66 %) ali iz sredstev EU – program Leonardo da Vinci (9 %). Brezplačno šolanje je bilo tako omogočeno vsem, ki so se vključili v osnovnošolsko izobraževanje, v programe rednega izobraževanja in v programe srednjega poklicnega izobraževanja na Dobu (za programe gostinec, natakak in gostinsko-turistični tehnik so plačali le simbolično vpisnino). Osmim obsojencem je pri plačilu šolnine oz. dela šolnine pomagal zavod Celje.

Četrtnina obsojencev je izobraževanje plačala sama oz. so jim ga plačali svojci.

### *Uspehi*

Spodbujanje zaprtih oseb k vključevanju v izobraževalne programe se je tudi v letu 2003 pričelo že ob nastopu kazni. Strokovni delavci so skupaj z zaprtimi osebami sestavili načrt izobraževanja, spodbujali so jih, da so vztrajali v izobraževalnem procesu, v nekaterih primerih so jim nudili tudi učno pomoč, zaposlenim pa skrajšali oz. prilagodili delovni čas.

Posebna skrb na področju izobraževanja je bila namenjena mladoletnikom. Tako je večina gojencev uspela zaključiti različne izobraževalne programe, ki se izvajajo v prevzgojnem domu. Veliko spodbud in pomoči na tem področju so bili deležni tudi mladoletniki in obsojenci v zavodu Celje. Strokovni delavci zavoda se zavedajo, da je za mlade ljudi izobraževanje temeljnega pomena in jim to na najrazličnejše načine skušajo tudi omogočiti. Izobraževala se je tudi mladoletna obsojenka iz zavoda Ig.

V zavodu Dob imajo vsi obsojenci možnost, da si pridobijo osnovnošolsko oz. srednješolsko izobrazbo. V zavodu Ljubljana se večina obsojencev z nedokončano osnovnošolsko izobrazbo vključuje v program osnovne šole, ki poteka v zavodu že drugo leto. Motivacija za obiskovanje šole je zelo visoka, učni uspehi pa dobri. Obsojenec, študent Fakultete za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani, je za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja prejel priznanje Andragoškega centra Slovenije za leto 2003.

V letu 2003 smo se vključevali v aktivnosti evropske nevladne organizacije za področje izobraževanja zaprtih oseb EPEA z namenom izboljševanja naše prakse in sodelovanja v projektih EU.

## **3. 3. PROSTOČASNE DEJAVNOSTI OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV**

Obsojenci in mladoletniki so preživljali prosti čas v najrazličnejših organiziranih dejavnostih, ki so jih vodili zavodski strokovni in drugi delavci. Najbolj priljubljena je bila športno-rekreativna dejavnost, in sicer nogomet, košarka, odbojka, tenis, balinanje, namizni tenis, pikado, šah in fitnes. V okviru teh dejavnosti so bili organizirani tudi turnirji (med obsojenci in s strokovnimi delavci) in medzavodska srečanja. V prevzgojnem domu so organizirali splavarjenje, dva planinska izleta, izlet na Kolpo in igre brez meja v zavodskem bazenu. Trije obsojenci iz zavoda Celje so se zunaj zavoda udeleževali rednih treningov boksa.

Med prostočasnimi dejavnostmi so imele pomembno vlogo tudi ustvarjalne delavnice – slikanje, vezenje, vli-vanje mavca, oblikovanje iz gline, izdelava voščilnic, okraskov, šivanje gobelinov, modelarstvo, izdelava cvet-nih venčkov, pletenje košar itn. Izdelke so v nekaterih zavodih uporabili kot domiselna darila za zunanje obis-kovalce. V zavodu Celje je spomladi že tretjič potekala fotografska delavnica pod mentorstvom znanega fo-tografa Klavdija Slubana, ki je bila zaključena z razstavo v zavodu in v Galeriji sodobne umetnosti v Celju.

V zavodu Dob sta delovali glasbena in vokalna skupina.

### *Zavodske knjižnice*

V vseh zavodskih knjižnicah je potekala redna izposoja knjig, tudi tujejezičnih, ponekod je bila omogočena tudi izposoja v lokalnih in potujočih knjižnicah. Tri zavodske knjižnice so obogatile svoje zbirke s knjigami, ki jim jih je podarila lokalna knjižnica. Izposoja so vodili tako strokovni delavci kot zaprte osebe, ki so pomagale tudi pri vpisovanju in urejanju knjižnih enot.

### *Zavodski časopisi*

V treh zavodih in v prevzgojnem domu je v letu 2003 izhajal zavodski časopis. Uredniški odbor so sestavljali strokovni delavci in zaprte osebe. Namen časopisov je bil predstaviti aktivnosti in življenje v posameznem zavodu, kot ga vidijo in doživljajo zaprti.

### Priveditve, gostovanja

Zavodske kulturne prireditve so se odvijale predvsem v času praznikov. V zavodih so v letu 2003 organizirali osem koncertov znanih glasbenih ustvarjalcev, tri projekcije filmov skupaj z njihovimi ustvarjalci, fotografsko razstavo, gledališko predstavo in zabavni večer z žongliranjem.

Zavodski ansambel in vokalna skupina iz Doba sta ob dnevu žena gostovala v zavodu Ig. Obsojenci zavoda Celje so si zunaj zavoda ogledali štiri gledališke predstave, iz oddelka Murska Sobota pa film. V Prevezgojnem domu Radeče so izvedli prireditev »Pozdrav poletju«, kjer so javnosti prikazali življenje in aktivnosti gojencev.

## 3. 4. PSIHOLOŠKA DEJAVNOST

Delo psihologov v zavodih je bilo v letu 2003 vsebinsko raznoliko in prilagojeno obravnavani populaciji.

Vsi zavodski psihologi so z na novo sprejetimi zaprtimi osebami opravljali uvodne razgovore. Ponekod so jih opravili z vsemi, večinoma pa so se usmerjali na vedenjsko zahtevnejšo populacijo. V uvodnih razgovorih so zaprte osebe seznanjali z zavodskim življenjem. Predstavili so jim psihološke storitve in druge oblike zavodskih dejavnosti ter jih usmerjali in spodbujali k funkcionalnemu vedenju. Zaznavali so morebitno osebnostno problematiko, kot so prilagoditvene težave, odvisnost, samomorilna ogroženost in psihične težave, ter izpeljali potrebne ukrepe za obravnavo in rešitev problema. Uvodna diagnostika je bila bolj poglobljena v zavodih z manjšim prilivom zaprtih oseb. Uvodne psihodiagnostične ugotovitve so bile v pomoč pri izdelavi okvirnih individualnih programov dela z obsojenci. V nadaljnjem svetovalno-terapevtskem delu z obsojenci so psihologi te ugotovitve dopolnjevali v smislu procesne diagnostike.

Tabela 41: Vrste psiholoških obravnav po kategorijah zaprtih oseb in po spolu v letu 2003

Vrsta obravnave	priporniki			obsojenci			UK			mladoletniki			skupaj		
	ž	m	vsi	ž	m	vsi	ž	m	vsi	ž	m	vsi	ž	m	vsi
uvodni	5	99	104	31	208	239	0	3	3	0	16	16	36	326	362
obrnave	17	272	289	63	1204	1267	0	0	0	55	327	382	135	1803	1938
intervence	4	23	27	13	123	136	0	3	3	25	97	122	42	246	288
razbrem.	3	121	124	76	499	575	0	2	2	312	925	1237	391	1547	1938
informativ.	0	291	291	0	274	274	0	5	5	120	288	408	120	858	978
<b>SKUPAJ</b>	<b>29</b>	<b>806</b>	<b>835</b>	<b>183</b>	<b>2308</b>	<b>2491</b>	<b>0</b>	<b>13</b>	<b>13</b>	<b>512</b>	<b>1653</b>	<b>2165</b>	<b>724</b>	<b>4780</b>	<b>5504</b>

V letu 2003 so psihologi opravili 362 uvodnih razgovorov, od tega 104 (28,7 %) s priporniki, 239 (66%) z obsojenci, tri z upravno kaznovanimi ter 16 z vsemi sprejetimi mladoletniki.

Psihologi so skupaj opravili 5.504 razgovore. Dobra tretjina je bila svetovalnih in razbremenilnih razgovorov. V 288 primerih je šlo za psihološko intervenco, ki se izvaja ob akutnih osebnih stiskah, kot so samomorilne težnje in samopoškodbe, depresivna stanja ter akutne čustvene napetosti. Take vrste obravnave je bilo deležnih 120 oseb.

265 zaprtih oseb je bilo kontinuirano obravnavanih. Z njimi je bilo opravljenih 1.938 razgovorov, povprečna kontinuirana obravnava pa je trajala sedem seans. Na število seans je poleg posameznikove psihološke problematike vplival tudi časovni dejavnik (koliko časa je oseba zaprta v določeni ustanovi). Najdaljše kontinuirane obravnave tako potekajo v zavodu Dob, kjer obsojenci prestajajo najdaljše kazni – zabeležili so 62 primerov obravnav, ki so se nadaljevale iz preteklega leta.

Poleg obravnav, povezanih s psihološko problematiko zaprtih oseb, so psihologi opravili tudi 978 informativnih razgovorov. Večina teh je bila opravljena z mladoletniki in s priprtimi osebami.

V letu 2003 so psihologi na različne načine obravnavali 785 zaprtih oseb, med njimi je bilo 217 pripornikov in 516 obsojencev. Kontinuirano je bilo obravnavanih 265 oseb, med njimi 185 obsojencev, 49 pripornikov in 31 mladoletnikov. Praviloma so bile obravnave pripornikov krajše, vendar mnoge med njimi strokovno nič manj zahtevne, še zlasti ob kriznih intervencah. Tovrstne pomoči je bilo deležnih 120 oseb, med njimi 13 mladoletnih.

Tabela 42: Število psihološko obravnavanih oseb po kategorijah in po spolu v letu 2003

Število oseb	priporniki			obsojenci			UK			mladoletniki			skupaj		
	ž	m	vsi	ž	m	vsi	ž	m	vsi	ž	m	vsi	ž	m	vsi
obravnave	1	48	49	7	178	185	0	0	0	2	29	31	10	255	265
intervence	2	24	26	6	73	79	0	2	2	2	11	13	10	110	120
razgovori	5	137	142	42	210	252	0	9	9	2	34	36	49	390	439
SKUPAJ	8	209	217	55	461	516	0	11	11	2	39	41	65	720	785 <sup>4</sup>

439 zaprtih oseb je bilo obravnavanih v obliki razbremenilnih, informativnih in uvodnih razgovorov. Predvsem mladoletne osebe so bile deležne različnih vrst obravnav.

V primerjavi z letom 2002 se je v preteklem letu povečalo število obsojencev, ki so bili vključeni v kontinuirano psihološko obravnavo. Podaljšan se je tudi povprečen čas trajanja posamezne obravnave, in sicer s šestih na sedem seans. Zmanjšalo se je število kriznih intervenc in oseb, ki so jih bile deležne, kar v povezavi z zmanjšanim številom samopoškodb in samomorilnih poskusov kaže na boljše preventivno delo.

Vrsto in vsebino obravnav so določale tako posameznikova problematika, motivacija in sposobnost za spremembo kot tudi strokovna izhodišča posameznih psihologov. Ta so pokrivala različna področja – od učenja spretnosti komuniciranja in socialnih veščin do razvojno-analitičnega in kognitivno-vedenjskega pristopa.

Psihologi so se v letu 2003 vključevali tudi v obravnavo odvisnosti zaprtih oseb in v kadrovske izbor. Vsi psihologi so bili vključeni v program izobraževanja za obravnavo storilcev kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost, ki smo ga organizirali v upravi, izvajalec pa je bil zunanji strokovnjak.

### 3. 5. SOCIALNO DELO IN POSTPENALNA DEJAVNOST

#### 3. 5. 1. Socialna obravnavo pripornikov

Tudi v letu 2003 so v večini zavodov opravili uvodne razgovore z na novo sprejetimi priporniki. Dobra četrtina (307 ali 26,5 %) pripornikov je potrebovala in želela pomoč s socialnega področja, stik s centri za socialno delo pa so v zavodih vzpostavili za 168 priprtih oseb.

Vsebine socialne pomoči priprtih osebam so bile podobne tistim v prejšnjih letih. Prevladovali so urejanje in ohranjanje stikov s svojci, urejanje osebnih dokumentov in denarnih zadev, pridobivanje stvarne pomoči od dobrodelnih organizacij (RK in Karitas), urejanje denarne pomoči ipd.

<sup>4</sup> Nekatero zaprte osebe so bile deležne različnih vrst obravnave.



### 3. 5. 2. Socialna obravnava upravno kaznovanih

Med upravno kaznovanimi v letu 2003 je bila večina (92 %) tistih, ki jim je bila denarna kazen spremenjena v zapor. Bivanje te kategorije zaprtih oseb v zavodih je večinoma zelo kratko, zato je njihova obravnava usmerjena predvsem v informiranje, napotitev in motivacijo za iskanje pomoči po prestani kazni, reševanje kriznih situacij ter zagotavljanje različnih oblik materialne pomoči.

Socialni delavci so za to kategorijo oseb reševali tiste težave, ki ne terjajo dolgih postopkov in poglobljene pristopa. Poudarek je bil na urejanju družinskih razmer in navezovanju stikov s službami v njihovem domačem okolju (predvsem s centri za socialno delo) zaradi urejanja denarne pomoči, zdravstvenega zavarovanja, osebnih dokumentov ipd. Urejanje njihovih najbolj osnovnih potreb se je navadno nadaljevalo po prestani kazni pri pristojnem centru za socialno delo. S centri za socialno delo so zavodi vzpostavili stike za 239 upravno kaznovanih, največ v zavodu Celje (77).

### 3. 5. 3. Socialna obravnava obsojencev in mladoletnikov

#### Socialno delo v sprejemni fazi

Ob prihodu socialni delavci v vseh zavodih z obsojenci in mladoletniki opravijo informativno-razbremenilni razgovor. V letu 2003 so strokovni delavci ugotavljali potrebe s socialnega področja pri 94 % na novo sprejetih obsojencih in mladoletnikih.

Socialni in postpenalni načrt z opredeljenimi cilji in potrebami so v zavodih kot del individualnega programa izdelali za 86 % obsojencev in mladoletnikov. Za tujce z izgonom in za obsojence, ki pomoči na socialnem področju niso potrebovali ali želeli, postpenalnih programov večinoma niso izdelali.

Sestavni del opredeljevanja potreb in postpenalnega programa so tudi poročila centrov za socialno delo, ki so jih zavodi v letu 2003 prejeli za 25,4 % obsojencev in mladoletnikov. Zavodi socialnih poročil centrov niso prejeli za obsojence tujce, za tiste, ki jih centri pred nastopom kazni niso obravnavali, pa tudi za obsojence, ki sodelovanja in pomoči centra za socialno delo niso potrebovali ali želeli. Slednjih je bilo med na novo sprejetimi osebami 51. Za 71 obsojencev in mladoletnikov (kjer je bilo to potrebno in je bila izražena želja udeleženi) so zavodi v sprejemnem obdobju sklicali tudi time s strokovnimi delavci centrov za socialno delo.

#### Sodelovanje z zunanjimi izvajalci socialnega varstva in drugimi ustanovami

Izvajanje socialnega načrta in reševanje večine socialnih težav posameznika nista mogoči brez povezovanja zavodske socialne službe z zunanjimi ustanovami. Pogosta večplastnost problemov zahteva tudi sodelovanje z različnimi drugimi ustanovami.

Tabela 43: Sodelovanje zavodov z zunanjimi ustanovami v letu 2003

Naziv/vrsta ustanove	Število stikov
centri za socialno delo	1.026
zavodi za zaposlovanje	84
delovne organizacije	136
Rdeči križ in Karitas	164
zdravstvene ustanove	109
izobraževalne ustanove	92
stanovanjske organizacije	41
ZPIZ	30
domovi za starejše občane	16
samski domovi	56
drugo	117
<b>SKUPAJ</b>	<b>1.871</b>



Sodelovanje s centri za socialno delo je vsebinsko najbolj opredeljeno. Strokovni delavci zavodov so imeli v letu 2003 pri izvajanju individualnih načrtov z njimi največ stikov (54,8 %). Sodelovanje je večina zavodov ocenila kot ustrezno. Največ so se povezovali s centri iz svoje regije, ker od tukaj – glede na regionalno načelo prestajanja kazni – v večino zavodov prihaja največ obsojencev in je zaradi manjše oddaljenosti osebnih stikov in strokovnih koordinacij lahko več. Po številu vzpostavljenih stikov v letu 2003 sledijo humanitarne in delovne organizacije. Sodelovanje z drugimi ustanovami je bilo večinoma omejeno na upravne enote in je povezano z urejanjem osebnih dokumentov obsojencev in mladoletnikov.

#### *Osrednje vsebine socialnega dela v času prestajanja kazni*

Vsebine dela so bile prilagojene posameznikovim potrebam in specifičnim življenjskim situacijam. Najpogostejše vsebine so bile razreševanje aktualne socialne problematike, razbremenilni razgovori, socialno svetovanje po načrtu in dogovoru, razreševanje socialne problematike v domačem okolju in delo z družino, pomoč pri zaposlovanju med prestajanjem kazni in po odpustu, zagotavljanje materialne varnosti obsojenca med prestajanjem kazni in po odpustu, reševanje nastanitvene problematike, ugotavljanje zmožnosti za delo in invalidnosti, sodelovanje pri obravnavi odvisnosti ter urejanje in financiranje nekaterih oblik izobraževanja.

Pomembno vlogo pri delu z mrežami in reševanju težav posameznika ima socialno delo na terenu. V letu 2003 so socialni delavci opravili 149 obiskov na centrih za socialno delo (za več obsojencev hkrati), 73 na domu obsojencev, 17 na zavodih za zaposlovanje, 23 na deloviščih in pri delodajalcih ter 124 različnih obiskov v drugih ustanovah (upravne enote, zdravstvene in humanitarne organizacije, društva, sodišča ipd.).

#### *Predodpustna faza*

V predodpustni fazi je celotna obravnava osredotočena na konkretne priprave na odpust: zaposlitev, nastanitev, materialno pomoč in pripravo ožjega domačega okolja na vrnitev obsojenca ali mladoletnika. Pogosto želje in pričakovanja obsojencev in mladoletnikov niso v skladu z možnostmi, postopke pa večkrat otežuje tudi njihov protisloven odnos do prostosti, posebno pri daljših kaznih. Od skupno 961 odpuščenih obsojencev in mladoletnikov jih je 388 (40,4 %) potrebovalo pomoč socialne službe pri urejanju življenja po odpustu.

Skupina za pripravo na odpust je delovala v oddelku Rogoza, do marca pa tudi v zavodu Koper (vključenih je bilo 76 obsojencev). V drugih zavodih so pripravo na odpust izvajali v sklopu individualne obravnave in malih socioterapevtskih skupin. V letu 2003 so v zavodih opravili 192 postpenalnih koordinacij s pristojnimi centri za socialno delo, med njimi je bilo 24 širših (poleg centrov za socialno delo so se vključili tudi zavodi za zaposlovanje, stanovanjski sklad, ipd.). Tovrstne koordinacije so potrebne zlasti za obsojence, ki so prestali daljše kazni, in za mladoletnike.

#### *Zaposlitev*

Prenapolnjenost trga delovne sile, nižja izobrazbena raven obsojencev in politika zaposlovanja (postopek iskanja zaposlitve za obsojence se na zavodu za zaposlovanje lahko začne šele po prestani kazni) otežujejo zagotavljanje zaposlitve obsojencem po prestani kazni. V letu 2003 je delež obsojencev in mladoletnikov, ki so imeli po odpustu urejeno zaposlitev, dosegal 39,4 %, kar je za 5,8 % manj kot v letu poprej. Več težav pri zagotavljanju zaposlitve je bilo pri nezaposlenih pred nastopom kazni.

Tabela 44: Delež urejenih oziroma neurejenih zaposlitev obsojencev ob odpustu v letu 2003

Zavod	urejena zaposlitev (v %)	neurejena zaposlitev (v %)
Dob	38,6	61,4
Ig	45,5	54,5
Celje	72,2	27,8
Koper	50,0	50,0
N. Gorica	57,9	42,1
Ljubljana	26,6	73,4
N. mesto	17,2	82,8
Radovljica	50,0	50,0
OO Ig	71,1	28,9
Maribor	30,5	69,5
M. Sobota	30,0	70,0
Rogoza	59,8	40,2
Radeče	42,9	57,1

Tabela 45: Razlogi za neurejeno zaposlitev ob odpustu v letu 2003

Razlogi	delež v %
zaposlitve ni bilo možno zagotoviti	48
tujci	17
zdravstveni razlogi	11
vklučeni v postopek ugotavljanja delazmožnosti	2
zavrnitev pomoči pri iskanju zaposlitve	7
upokojenci	8
drugo	7

48 % oseb, ki ob odpustu niso imele urejene zaposlitve, zaposlitve ni bilo možno zagotoviti. Delež teh oseb se je v primerjavi z letom 2002 povečal za 5 % (glej tabelo št. 46).

#### Nastanitev

68 % obsojencev in mladoletnikov se je ob odpustu vrnilo domov, drugi so si urejali nastanitev na novo (ob pomoči socialne službe v zavodu in neformalne socialne mreže).

Tabela 46: Nastanitev obsojencev ob odpustu v letu 2003

Nastanitev	delež v %
v lastnem domu	68
pri sorodnikih	8
v podnajemniški sobi	8
v samskem domu	3
v dodeljeni sobi ali stanovanju	1
v prehodnem domu za tujce	5
v domu za starejše občane	1
neurejena nastanitev	3
drugo	3

#### Materialno stanje

Obsojenci in mladoletniki so bili v vseh zavodih deležni pomoči v obleki in obutvi (238 primerov), in sicer s strani zavoda ali Karitas oz. Rdečega križa. 26 obsojencev in mladoletnikov je ob odpustu prejelo denarno pomoč zavoda. Za 318 (33 %) odpuščenih obsojencev in mladoletnikov so se v zavodih že pred odpustom dogovorili za denarno socialno pomoč centra za socialno delo, kar je za 12 % manj kot v letu poprej. 172 ali 18 % odpuščenih obsojencev je bilo ob odpustu napotenih na center za socialno delo, kjer so si po prestani kazni sami urejali denarno socialno pomoč. Izredno denarno pomoč med prestajanjem kazni je prejelo 26 obsojencev, in sicer za plačilo urejanja osebnih dokumentov, izobraževanja, ipd.

#### Zaključna poročila

Zaključno poročilo je bilo izdelano za 88 % vseh odpuščenih obsojencev in mladoletnikov, med njimi je bilo centrom za socialno delo posredovanih 44 % poročil, kar je za 12 % manj kot v letu poprej. Posredovali so jih le, kadar je obsojenec to želel in je bilo to potrebno zaradi nadaljnje pomoči v matičnem okolju. Zaključnih poročil zavodi niso pripravljali predvsem za tujce, ki so po prestani kazni zapustili Slovenijo.

### **3. 5. 4. Svetovanje v postpenalni obravnavi**

Svetovanje je ena od posebnosti slovenske postpenalne obravnave, ki se s težavo ohranja v praksi. Na nekaterih centrih za socialno delo to obliko svetovanja izvajajo strokovni delavci centrov sami, ponekod – predvsem tam, kjer imajo že dolgoletno tradicijo in pozitivne izkušnje – pa za to obliko dela imenujejo prostovoljce, večinoma študente družboslovnih fakultet. V letu 2003 so bili obsojencem in mladoletnikom dodeljeni prostovoljni svetovalci tudi s strani skupine Samarijan (11 svetovanj v zavodu Celje) in rimskokatoliške cerkve.

V letu 2003 je imelo prostovoljne svetovalce 35 obsojencev, med njimi jih je bilo 21 na novo uvedenih. V primerjavi z letom poprej se je število svetovanj zmanjšalo za 11, v primerjavi z letom 2001 pa skoraj za polovico. Največ svetovanj je bilo v zavodih Celje in Dob, med mladoletniki na prestajanju vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom pa svetovanja ni bil deležen nihče. Zavodi so centrom za socialno delo podali še 25 predlogov za imenovanje svetovalca obsojencev, vendar jih centri za socialno delo kljub zakonskim predpisom niso odobrili. Na negativne odločbe se ni pritožil nihče (niti obsojenci niti zavodi).

### **3. 6. ZDRAVSTVENO VARSTVO**

Na področju zdravstvenega varstva je uprava v letu 2003 nadaljevala z aktivnostmi za sistemsko ureditev zdravstvenega varstva zaprtih oseb v okviru javne zdravstvene mreže.

Med ministrstvom za pravosodje oz. upravo, ministrstvom za zdravje ter Psihiatrično kliniko v Ljubljani je bil vzpostavljen dogovor o prenosu lastništva objekta, ki se nahaja na lokaciji psihiatrične klinike, na upravo. V tem objektu naj bi se nahajala forenzična bolnišnica.

Zaprte osebe so bile zdravstveno oskrbljene v splošnih zavodskih ambulantah, v zunanjih specialističnih ambulantah in v bolnišnicah. V primerjavi z letom poprej se je zmanjšalo število splošnih in specialističnih pregledov, povečalo pa se je število hospitalizacij z varovanjem. Največ obiskov zaprtih oseb v ambulantah je bilo zaradi nevrotičnih težav.

Medicinski del obravnave odvisnosti je obsegal pomoč zaprtim osebam pri abstinenčnih krizah, izvajanje metadonske terapije in urinskih testov za ugotavljanje prisotnosti drog v telesu, svetovanje in izobraževanje o nevarnosti okužb z virusi HIV in hepatitisa ter spodbujanje k testiranju. V letu 2003 je bilo v primerjavi z letom poprej predpisanih več metadonskih terapij, zlasti vzdrževalnih in na novo uvedenih, povečalo pa se je tudi število okuženih oseb s hepatitisom C.

Posebna pozornost zavodskega zdravstvenega osebja je bila namenjena preprečevanju avtoagresivnega vedenja zaprtih oseb (samopoškodbe, poskusi samomorov in gladovne stavke). Teh oblik vedenja je bilo manj kot v letu poprej. Sprejeta je bila strategija preprečevanja samomorov v zavodih.

### **3. 6. 1. Zdravstveni pregledi zaprtih oseb v zavodskih ambulantah**

V letu 2003 je bilo v zavodskih ambulantah opravljenih 22.886 pregledov zaprtih oseb, kar je za 20 % manj kot v letu poprej. Razlog je v manjšem številu zaprtih oseb v letu 2003. Med njimi je bilo 18.339 splošnih pregledov, 2.372 zobozdravstvenih, 1.556 psihiatričnih, 500 laboratorijskih in 119 drugih pregledov (ginekoloških ipd.).

### **3. 6. 2. Specialistični pregledi zaprtih oseb izven zavoda**

V zunanjih specialističnih ambulantah je bilo opravljenih 4.570 pregledov, kar je za 12,6 % manj kot v letu 2002. Razmerje med vrstami specialističnih pregledov pa se ne razlikuje bistveno od leta poprej.

Med zaprtimi moškimi je bilo opravljenih 4.221 specialističnih pregledov, in sicer največ v zobnih ambulantah (916), na travmatoloških klinikah (675), na RTG-CT-EEG-UZ (490), v ambulantah za fizikalno medicino (384), v internističnih ambulantah (323), v psihiatričnih in gastroenteroloških ambulantah (213), v antituberkuloznih dispanzerjih (229) in na medicini dela (202). Med zaprtimi ženskami je bilo opravljenih 278 specialističnih pregledov, in sicer največ v internističnih ambulantah (109), laboratorijih RTG-CT-EEG (41), travmatoloških ambulantah (39), zobnih ambulantah (26) in psihiatričnih ambulantah (19). Med mladoletniki je bilo opravljenih 71 specialističnih pregledov, in sicer največ v travmatoloških ambulantah (21), na RTG-CT-EEG-UZ in v očesnih ambulantah (10).

V letu 2003 je bila 101 zaprta oseba napotena na pregled v ambulante za aids. Med njimi je bilo 100 moških in ena ženska.

### **3. 6. 3. Bolnišnično zdravljenje zaprtih oseb z varovanjem in brez varovanja**

V letu 2003 je bilo hospitaliziranih 233 zaprtih oseb, kar je za 5,9 % več kot v letu poprej. Med njimi je bilo 133 oseb v času hospitalizacije varovanih, 100 hospitalizacij pa je potekalo brez varovanja. Prevladovale so hospitalizacije v splošnih bolnišnicah (122), v Kliničnem centru Ljubljana (37), v psihiatričnih ustanovah (34) in v Psihiatrični kliniki Ljubljana Polje (32).

Največ hospitalizacij je bilo med moško populacijo (214), in sicer 127 z varovanjem in 87 brez. Med ženskami je bilo 17 hospitalizacij, med njimi šest z varovanjem. Hospitalizirana sta bila tudi dva mladoletnika, oba brez varovanja.

### **3. 6. 4. Najpogostejše bolezni zaprtih oseb**

Največ obiskov zaprtih moških v ambulantah je bilo tudi v preteklem letu posledica nevrotičnih bolezni (2.057), sledile so bolezni dihal (1.380), bolezni lokomotorne aparata (1.111) in bolezni prebavil (1.016). Tudi med ženskami je bilo največ nevrotičnih bolezni (128), sledile so bolezni prebavil (95), bolezni lokomotorne aparata (93) in bolezni kože (87).

Mladoletniki so v preteklem letu najpogosteje obolevali zaradi nevrotičnih bolezni (484), bolezni dihal (299), bolezni prebavil (154) in bolezni oči (50).

*Zaprte osebe, obolele za tuberkulozo in za spolnimi boleznimi, ter njihovo zdravstveno varstvo*

V letu 2003 je bilo v zavodih pet oseb, obolelih za tuberkulozo (v nadaljevanju TBC), in sicer v zavodu Koper (1), v zavodu Maribor (2) in v oddelku Radovljica (2). Dvema osebama so TBC odkrili v zavodu, trije pa so prišli že na prestajanje kazni s predpisano terapijo, s katero so nadaljevali tudi v zavodih.

Zdravstveno osebje zavodov je dosledno izvajalo priporočila zdravstvene stroke, ki so bila usmerjena v pravočasno odkrivanje bolezni ter zdravljenje in nego po navodilih zdravnika specialista.

*Zaprte osebe, okužene z virusom HIV in virusi hepatitisa A, B in C, ter njihovo zdravstveno varstvo*

Tabela 47: Število prostovoljno testiranih in število obolelih za HIV in hepatitisom v letih 1997–2003

Test. in oboleli za HIV in hep.	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<b>Število testiranih</b>							
na HIV	0	208	161	143	146	140	134
na hepatitis	0	214	332	191	271	247	183
<b>Število obolelih</b>							
HIV	0	0	0	0	0	4	0
hepatitis A	0	6	4	6	2	0	3
hepatitis B	0	8	6	19	3	15	14
hepatitis C	17	36	30	14	32	28	63
skupaj obolelih	17	50	40	39	37	47	80

Za testiranje na HIV se je v letu 2003 odločilo 134 zaprtih oseb, na hepatitis pa 183 zaprtih oseb. Po razpoložljivih podatkih o rezultatih testiranj (testiranje je prostovoljno in zaupno) v letu 2003 v zavodih ni bilo oseb, okuženih s HIV-om. Hepatitis B je bil ugotovljen pri 14 osebah, hepatitis C pa pri 63 osebah. V primerjavi z letom poprej se je podvojilo število okuženih s hepatitisom C. Na osnovi analize vzorca pilotskega projekta »Evidenca obravnave uživalcev drog« sklepamo, da se je večina z virusom hepatitisa C okužila že pred prihodom v zapor. Gre predvsem za dolgoletne uživalce heroína.

Tudi v letu 2003 so v zavodih izvajali preventivne dejavnosti za preprečevanje obolevnosti za omenjenimi boleznimi, in sicer :

- izobraževanje zaprtih oseb in delavcev zavodov o nalezljivih boleznih,
- svetovanje in spodbujanje k testiranju,
- redne kontrole obolelih pri specialistih infektologih,
- razdeljevanje zloženek,
- zagotavljanje rokavic iz lateksa, razkužil in tekočega mila ter
- preskrba s kondomi.

### **3. 6. 5. Metadonska terapija**

Metadonsko terapijo so izvajale zavodske zdravstvene službe v sodelovanju z zdravniki specialisti iz regionalnih centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti po načelu zmanjševanja odmerkov do abstinence. Zdravniki so se odločali tudi za predpisovanje metadonske terapije na novo.

Med 727 zaprtimi osebami, ki so imele težave zaradi uživanja droge, je metadonsko terapijo prejelo 334 oseb ali 46 %. Na zniževalni terapiji je bila 201 oseba ali 28 % in na vzdrževalni 113 oseb ali 15 %. Zdravniki so na novo predpisali metadonsko terapijo 20 zaprtim osebam.

Tabela 48: Število zaprtih oseb na metadonski terapiji po kategorijah v letih 2000 - 2003

Število na MT	2000	2001	2002	2003
priporniki	49	121	88	142
obsojenci	123	226	134	192
skupaj	172	347	222	334

Število metadonskih pacientov se je v letu 2003 povečalo za polovico v primerjavi z letom poprej.

### 3. 6. 6. Izvajanje imunokemijskih urinskih testov

Imunokemijska urinska testiranja so bila izvedena pri zaprtih osebah, ki so se vključile v program obravnave odvisnosti od nedovoljenih drog in so pisno potrdile terapevtski dogovor z izvajalci programov obravnave. Z urinskimi testi so bile kontrolirane tudi vse zaprte osebe na metadonski terapiji. V primeru pozitivnega testa jim je bila terapija ukinjena.

V upravi smo v letu 2003 za urinske teste namenili 7.000.000 sit. Porabljenih je bilo 4.188 testov, testiranih je bilo 540 zaprtih oseb. Uporabljeni so bili predvsem za ugotavljanje prisotnosti opiatov, kanabisa in benzodiazepinov.

### 3. 6. 7. Število ležalnih dni v zavodskih bolniških sobah in v bolnišnicah

Skupno število ležalnih dni v letu 2003 je bilo 9.876, kar je za 0,8 % več kot v letu poprej. V zavodih so našli 8.347 ležalnih dni zaprtih oseb, v bolnišnicah pa 1.529.

Moški so v zavodskih bolniških sobah preživeli 8.268 ležalnih dni in v bolnišnicah 1.455 ležalnih dni. Ženske so bile v zavodskih bolniških sobah štiri ležalne dni in v bolnišnicah 72 ležalnih dni. Mladoletniki so bili v domski bolniški sobi 75 ležalnih dni, v bolnišnicah pa le dva ležalna dneva.

### 3. 6. 8. Poškodbe zaprtih oseb

V letu 2003 je bilo vseh poškodb zaprtih oseb 540 (na delu, pri športu, v prostem času, med prostim izhodom, pred nastopom kazni in v zavodu po tretji osebi), kar je za 16 % manj kot v letu poprej. Vse so bile obravnavane v zavodskih ambulantah.

Največ poškodb je bilo med moškimi (497), med ženskami jih je bilo 14 in med mladoletniki 29. Moški so se najpogosteje poškodovali pri športu (134) in pri delu (124), ženske v prostem času (10), mladoletniki pa pri delu (11). V zavodskih ambulantah so obravnavali tudi 67 poškodb, nastalih pred nastopom kazni.

### 3. 6. 9. Samopoškodbe in poskusi samomorov

V letu 2003 se je samopoškodovalo 98 zaprtih oseb, kar je za 33 % manj kot v letu poprej. Med njimi je bilo 14 poskusov samomora. Po kategorijah zaprtih oseb je bilo 52 obsojencev, 35 pripornikov, osem mladoletnikov in trije upravno kaznovani. Najpogostejši načini so bili ureznine, obešanje, zastrupitve z zdravili in požiranje tujkov (britvice, žlice ipd.).

Večina samomorilnih poskusov je bila izvedenih z obešanjem. Med razlogi so zaprte osebe navedle občutke obupa, nemoči in brezizhodnosti zaradi odvzema svobode, poslabšanje odnosov s svojci in medsebojne konflikte, razlogi pa so bili tudi abstinenčne krize (predvsem pri alkoholikih) in bolezenska stanja.

### 3. 6. 10. Smrti

V letu 2003 so v zaporih umrle štiri osebe. Med njimi so bili trije samomori, eden obsojenec pa je umrl za posledicami bolezni. Samomor sta naredila dva obsojenca in en pripornik. Vsi samomori so bili storjeni z obešanjem, in sicer v zavodih Dob in Ljubljana ter v oddelku Rogoza.

Zaprtim osebam v stiski so nudili pomoč zavodski strokovni delavci, ki so poskušali v kritičnih trenutkih usmerjati posameznika k ustrezni rešitvi problema. Strokovni delavci so se povezovali tudi z zunanjimi strokovnjaki – psihiatri in kliničnimi psihologi, ki so nudili pomoč zaprtim osebam. Strokovna pomoč in usklajeno delovanje vseh služb v zavodih pri zaznavanju posebnosti v vedenju posameznikov, hitro medsebojno obveščanje in nudenje pomoči prizadeti osebi so stalne naloge zaposlenih v zavodih.

V letu 2003 je bila sprejeta tudi strategija preprečevanja samomorov v zavodih, ki predstavlja sistematičen pristop k obravnavi tega področja – od prepoznavanja samomorilnih teženj posameznika, zagotavljanja pomoči, do spremljanja trenda v primerjavi z nacionalnim in evropskim okoljem.

Strategija obsega naslednje faze :

- redno usposabljanje osebja zavodov za prepoznavanje znakov samomorilne ogroženosti zaprtih oseb,
- izvajanje ocene samomorilne ogroženosti za vsako zaprto osebo ob sprejemu v zavod,
- ukrepanje ob ugotovljeni samomorilni ogroženosti,
- ukrepanje v primeru poskusa samomora,
- ukrepanje v primeru samomora ter
- analizo dogodka in pomoč osebju.

### 3. 6. 11. Gladovne stavke

V letu 2003 je gladovno stavkalo 47 oseb, kar je za 27 % manj kot v letu poprej. Priporniki (24) so z odklanjanjem hrane želeli doseči odpravo pripora ter pospešitev postopkov na sodiščih. Obsojenci (23) pa so tako izražali nezadovoljstvo nad odločitvami zavodskih strokovnih služb oziroma so poskušali doseči premestitve in druge ugodnosti znotraj zavodov.

Vsi stavkajoči so bili obravnavani v skladu z mednarodnimi konvencijami o gladovnih stavkah, odklanjanje hrane pa ni pustilo posledic na zdravju stavkajočih.

### 3. 6. 12. Zdravila

V letu 2003 so se pojavljale težave pri nabavljanju zdravil za pripornike z urejenim zdravstvenim zavarovanjem. Nekatera sodišča so zavračala račune lekarn, upoštevajoč, da je plačnik računov Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZZZS). Zavračale pa so jih tudi nekatere območne enote ZZZS, ker zavodske ambulante nimajo podeljenih koncesij. Do systemske vključitve zavodskih ambulant v javno zdravstveno mrežo bo ZZZS zagotovil finančna sredstva izvajalcem zdravstvene dejavnosti na območjih, kjer se nahajajo zapori, za približno 300 obiskov v letu 2004.

Pri pregledovanju bivalnih prostorov zaprtih oseb v letu 2003 so bile najdene manjše količine pomirjeval in uspaval, ki so zelo iskane na »črnem trgu«. Nadaljevali so se pritiski zaprtih oseb na zdravnike za njihovo predpisovanje.



### 3. 7. POSEBNE OBLIKE STROKOVNEGA OBRAVNAVANJA

#### 3. 7. 1. Odvisnost od alkohola

Obravnavanje zaprtih oseb, odvisnih od alkohola, je v letu 2003 potekala v skladu z doktrino in dogovori. Izvajalci programov so bili zavodski terapevti v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki. Namen obravnave je bil zaprti osebi nuditi pomoč pri vzpostavitvi abstinence in spreminjanju življenjskega stila ter po potrebi pripraviti posameznika na zdravljenje v zdravstveni ustanovi.

Doseganje namena obravnave so ovirali nizka stopnja motiviranosti za spremembo, dolgotrajnost pivske kariere, osebni propad in nizek socialnoekonomski status obravnavanih oseb ter nepripravljenost svojcev za sodelovanje v obravnavi.

V letu 2003 je bilo v zavodih 453 oseb s težavami zaradi odvisnosti od alkohola. Med njimi je bilo 33 obsojencev z ukrepom obveznega zdravljenja alkoholizma. Med preostalimi 418 zaprtimi osebami s težavami je bilo 258 obsojencev (9 žensk), 107 upravno kaznovanih, 48 pripornikov in 5 mladoletnikov.

Tabela 49: Število zaprtih oseb z ukrepom obveznega zdravljenja alkoholizma in s težavami zaradi odvisnosti od alkohola po spolu in po zavodih v letu 2003

Zavod	66. člen				ugotovljeno, da imajo težave						skupaj
	m	ž	ml.	skupaj	P	m	ž	ml.	UK	skupaj	
Dob	22	0	0	22	0	132	0	0	0	132	154
Ig	0	2	0	2	0	0	9	0	2	11	13
Celje	2	0	0	2	2	3	0	0	4	9	11
Koper	1	0	0	1	9	10	0	0	10	29	30
N. Gorica	0	0	0	0	2	1	0	0	0	3	3
Ljubljana	1	0	0	1	21	17	0	0	6	44	45
N. mesto	1	0	0	1	4	13	0	0	10	27	28
Radovljica	1	0	0	1	6	10	0	0	42	58	59
OO Ig	1	0	0	1	0	4	0	0	0	4	5
Maribor	4	0	0	4	2	42	0	0	19	63	67
M. Sobota	0	0	0	0	2	6	0	0	14	22	22
Rogoza	0	0	0	0	0	11	0	0	0	11	11
Radeče	0	0	0	0	0	0	0	5	0	5	5
<b>SKUPAJ</b>	<b>33</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>35</b>	<b>48</b>	<b>249</b>	<b>9</b>	<b>5</b>	<b>107</b>	<b>418</b>	<b>453</b>

Med skupno 4.725 zaprtimi osebami je bilo pri 453 osebah ali 9 % ugotovljeno, da imajo težave zaradi odvisnosti od alkohola, kar je za 52 % manj kot v letu 2002. Zmanjšanje je posledica manjšega števila upravno kaznovanih v letu 2003, in sicer za 21 % v primerjavi z letom poprej. Težave zaradi odvisnosti od alkohola so bile ugotovljene pri 48 pripornikih (4,1 %), 258 obsojencev (14,9 %), 107 upravno kaznovanih (6,3 %) in pri petih mladoletnih osebah (13,1 %).

Med skupno 1.735 obsojenci je imelo 35 oseb (2 %) izrečen ukrep obveznega zdravljenja alkoholizma, kar je podobno kot v letu poprej. Za izvajanje ukrepov obveznega zdravljenja odvisnosti od alkohola in drog še vedno ni ustreznih predpisov. Tako so zavodi tudi v letu 2003 te ukrepe izvajali z vključitvijo odvisnikov v psihosocialne programe obravnave odvisnosti v zavodih, motivirane posameznike pa so obravnavali v sodelovanju z zdravstvenimi institucijami.

Tabela 50: Število oseb s težavami zaradi odvisnosti od alkohola glede na število vseh zaprtih oseb v letih 1997–2003

Leto	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
število vseh zaprtih oseb	3.882	5.113	6.348	6.703	6.302	5.219	4.725
število oseb s težavami zaradi alkohola	335	326	574	742	1.054	941	453
delež v %	8,6	6,4	9,0	11,6	16,7	18,0	9,6

Na podlagi povprečnega stanja zaprtih oseb v letu 2003 (1.119,7) je imelo težave zaradi odvisnosti od alkohola 18 % zaprtih oseb.

Tabela 51: Število vključenih v programe obravnave po zavodih v letu 2003

Zavod	program izobraževanja			program motivacije			abstinenca in aktivno življenje		
	O	UK	ml.	O	UK	ml.	O	UK	ml.
Dob	44	0	0	70	0	0	47	0	0
Ig	9	2	0	9	2	0	3	0	0
Celje	0	0	0	4	0	0	5	4	0
Koper	2	0	0	2	0	0	10	10	0
N. Gorica	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ljubljana	16	19	0	0	0	0	0	0	0
N. mesto	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Radovljica	2	2	0	3	12	0	2	3	0
OO Ig	2	0	0	2	0	0	9	0	0
Maribor	0	0	0	30	0	0	0	0	0
M. Sobota	0	5	0	1	0	0	2	0	0
Rogoza	37	0	0	4	37	0	37	0	0
Radeče	0	0	4	0	0	0	0	0	1
<b>SKUPAJ</b>	<b>116</b>	<b>28</b>	<b>4</b>	<b>154</b>	<b>14</b>	<b>0</b>	<b>115</b>	<b>17</b>	<b>1</b>

Zaprtim osebam s težavami zaradi odvisnosti od alkohola je bilo tudi v letu 2003 omogočeno vključevanje v programe izobraževanja in motivacije. Udeleženci so se učili odgovorno opravljati dnevne aktivnosti, skrbeti za osebno nego in telesno kondicijo, pridobivati delovne navade, aktivno preživljati prosti čas, vzpostavljati in negovati stike s svojci ter postopnega vračanja v družbo. Vključitev v omenjene programe pomoči je bila prostovoljna. V letu 2003 se je za vključitev v programe izobraževanja odločilo 148 oseb, v programe motivacije 168 oseb, aktivni življenjski stil pa je uspelo vzpostaviti 133 osebam.

Osebam, ki v zavodih uspešno abstinirajo in izražajo željo po nadaljnji obravnavi, se jim ta omogoči med prestajanjem kazni v zunanjih zdravstvenih ustanovah in v programih nevladnih organizacij (psihiatrične klinike, območne ambulante za alkoholike, klub zdravljenih alkoholikov, anonimni alkoholiki, skupine za samopomoč). Za te oblike pomoči se je v letu 2003 odločilo 15 zaprtih oseb. Z obravnavo v zunanjih ustanovah po prestani kazni pa je nadaljevalo osem oseb.

Največ težav zaradi odvisnosti od alkohola je bilo evidentiranih pri upravno kaznovanih. Med njimi je bilo največ takšnih, ki so imeli abstinencijske krize. Vsem so nudili pomoč v zavodskih ambulantah, bolnišnična zdravljenja niso bila potrebna.

### 3. 7. 2. Odvisnost od prepovedanih drog

V upravi smo se v letu 2003 vključevali v aktivnosti za izdelavo nacionalnega programa za področje drog. V skladu z zakonom o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog in za potrebe informacijske enote za prepovedane droge za državo Slovenijo je bilo potrebno po metodologiji EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) nadaljevati z zbiranjem podatkov o nalezljivih boleznih ter obravnavi uživalcev drog. Uprava je pripravila poročilo, ki je bilo objavljeno v nacionalnem poročilu o razmerah na področju drog v Sloveniji v letu 2003.

V februarju 2003 se je v skladu z zakonom o zbirkah podatkov s področja zdravstva končal pilotski projekt »Evidenca obravnave uživalca drog«. Obravnavo uživalcev drog so v zavodih evidentirali zdravstveni delavci, zdravniki in strokovni delavci s tega področja. Sodelovanje zaprtih oseb je bilo prostovoljno, zagotovljena je bila anonimnost podatkov. Izpolnjeni evidenčni listi so bili poslani na Inštitut za varovanje zdravja RS, kjer zbirajo in obdelujejo podatke o obravnavi uživalcev drog za celotno Slovenijo. Po zaključenem pilotskem projektu je izpolnjevanje tovrstnih evidenčnih listov postala redna obveznost vseh zavodov.

Predstavljeni so bili rezultati raziskave o tveganih vedenjih v slovenskih zavodih za prestajanje kazni zopora, ki so jo izvedli predstavniki nevladne organizacije AIDS Fondacija Robert v sodelovanju z Uradom vlade RS za droge. Na prošnjo vzhodno- in zahodnoevropske mreže pomoči za področje drog v zaporih je pooblaščenca raziskovalka nevladne organizacije Cranstoun iz Anglije opravila raziskavo v dveh naših zavodih, in sicer v Ljubljani in na Dobu. Rezultati raziskave bodo predstavljeni v marcu 2004 na konferenci v Pragi.

Odvisni od nedovoljenih drog so bili v zavodih obravnavani v skladu z izdelano strategijo za to področje, ki obsega medicinski del pomoči, programe izobraževanja in motivacije ter nadaljevanje osebne rasti posameznika v visokopražnih programih.

Med skupno 4.725 zaprtimi osebami v letu 2003 je bilo pri 727 osebah (15 %) ugotovljeno, da imajo težave zaradi uživanja nedovoljenih drog, kar je za 3 % več kot v letu poprej. Po kategorijah je bilo 360 obsojencev (21 % od vseh), 234 pripornikov (20 % od vseh), 83 upravno kaznovanih (5 % od vseh) in 24 mladoletnikov (50 % od vseh). 26 oseb je imelo izrečen ukrep obveznega zdravljenja odvisnosti od prepovedanih drog, med njimi sta bili dve obsojenki in trije mladoletniki.

Tabela 52: Število zaprtih oseb s težavami zaradi odvisnosti, in tistih z ukrepom obveznega zdravljenja narkomanije po zavodih v letu 2003

Zavod	66. člen				ugotovljeno, da imajo težave						skupaj
	m	ž	ml.	skupaj	P	m	ž	ml.	UK	skupaj	
Dob	11	0	0	11	0	81	0	0	0	81	92
Ig	0	2	0	2	8	0	10	0	1	19	21
Celje	2	0	0	2	17	30	1	4	6	58	60
Koper	0	0	0	0	40	29	0	0	3	72	72
N. Gorica	1	0	0	1	11	4	0	0	5	20	21
Ljubljana	4	0	0	4	114	123	0	0	27	264	268
N. mesto	1	0	0	1	8	2	0	0	15	25	26
Radovljica	0	0	0	0	10	12	0	0	20	42	42
OO Ig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maribor	2	0	0	2	22	65	0	0	4	91	93
M. Sobota	0	0	0	0	4	2	0	0	2	8	8
Rogoza	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
Radeče	0	0	3	3	0	0	0	20	0	20	23
<b>SKUPAJ</b>	<b>21</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>26</b>	<b>234</b>	<b>349</b>	<b>11</b>	<b>24</b>	<b>83</b>	<b>701</b>	<b>727</b>

Tabela 53: Število oseb s težavami zaradi uživanja nedovoljenih drog glede na število vseh zaprtih oseb v letih 1995–2003

Leto	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
število vseh zaprtih oseb	4.046	3.767	3.882	5.113	6.348	6.703	6.302	5.219	4.725
osebe s težavami zaradi droge	133	156	268	347	480	512	682	703	727
delež v %	3,28	4,14	6,90	6,78	7,56	7,63	10,82	13,47	15,38

Na podlagi povprečnega stanja zaprtih oseb v letu 2003 (1.119,6) je imelo težave zaradi uživanja nedovoljenih drog 25 % zaprtih oseb.

Tabela 54: Število vključenih v programe obravnave po kategorijah in po zavodih v letu 2003

Zavod	nizkopražni programi				višjepražni programi				visokopražni programi			
	O	UK	ML	SK	O	UK	ML	SK	O	UK	ML	SK
Dob	32	0	0	32	24	0	0	24	10	0	0	10
Ig	6	1	0	7	5	0	0	5	1	0	0	1
Celje	18	6	2	26	0	0	0	0	0	0	0	0
Koper	10	2	0	12	14	1	0	15	5	0	0	5
N. Gorica	0	5	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0
Ljubljana	55	26	0	81	34	0	0	34	0	0	0	0
N. mesto	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Radovljica	6	12	0	18	1	2	0	3	0	3	0	3
OO Ig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maribor	40	4	0	44	5	0	0	5	0	0	0	0
M. Sobota	0	0	0	0	2	2	0	4	0	0	0	0
Rogoza	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
Radeče	0	0	14	14	0	0	5	5	0	0	3	3
SKUPAJ	169	56	16	241	86	5	5	96	16	3	3	22

V letu 2003 je bil v zavodu Ig vzpostavljen »zavod brez drog«. Ker je število zaprtih žensk s težavami zaradi uživanja drog razmeroma majhno, je princip obravnave ravno obraten kot v ostalih zavodih, kjer delujejo oddelki brez drog. Obravnava se tako začne v zaprtem režimu na nizkopražnem nivoju. Cilj je vzpostavitev abstinence. Nadaljuje se s procesom izobraževanja in motivacije za spreminjanje življenjskega stila od pasivnega k aktivnemu, ki se za uspešne posameznice konča v sproščenem režimu domske skupnosti kot zdravem jedru brez drog. V preteklem letu je bilo v obravnavo vključenih 13 odvisnic, med njimi jih je pet abstinentno, ostale pa so ostale na nizkopražnem nivoju obravnave.

V zavodih Celje, Dob in v domu Radeče je v oddelkih brez drog potekala obravnava po zastavljenih programih. 47 zaprtim osebam je uspelo opustiti uživanje drog, in sicer 15 obsojencem na Dobu, 11 obsojencem in 9 mladoletnikom v Celju in 12 mladoletnikom v Radečah. Težava oddelkov brez drog je, da nameščenih ni mogoče prostorsko popolnoma ločiti od aktivnih uživalcev in preprodajalcev drog. Druge težave, ki so se pojavljale pri obravnavi, so bile še slaba motiviranost zaprtih oseb za spreminjanje življenjskega stila, zanimanje pozitivnih rezultatov urinskih testov in nesprejemanje odgovornosti za recidiv ter različne druge oblike manipulacij.

Pri obravnavi zaprtih oseb s težavami zaradi uživanja drog so sodelovali tudi delavci AIDS Fondacije Robert, ki so se v drugi polovici leta preimenovali v STIGMO – Društvo za zmanjševanje škode zaradi drog, in sicer v zavodih Ljubljana in Ig.

Strokovne službe zavodov so tudi v letu 2003 sodelovale s centri za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti. Število obiskov v omenjenih ambulantah se je v letošnjem letu povečalo. V sodelovanju z zdravniki specialisti iz območnih centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti so abstinenčne krize zaprtih oseb obravnavali v zavodskih ambulantah. Težave so lajšali z zdravili in z nadomestnim zdravljenjem z metadonom.

Osebam, ki v zavodih uspešno abstininirajo in izražajo željo po nadgradnji obravnave, se med prestajanjem kazni ta omogoča tudi v zunanjih zdravstvenih ustanovah in v programih nevladnih organizacij (psihiatrične bolnišnice, Center za zdravljenje odvisnosti od drog v Ljubljani, centri za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti, Društvo up, Skupnost srečanje, Karitas, ipd.). Za te oblike pomoči se je v letu 2003 odločilo 42 zaprtih oseb. Po prestani kazni se je v obravnavo vključilo 60 oseb.

### **3. 7. 3. Obravnava nevarnih obsojencev in mladoletnikov**

#### *Osamitev obsojenca po 98. členu zakona*

Zaradi ogrožanja življenja ali zdravja drugih je bilo v letu 2003 na podlagi 1. odstavka navedenega člena enemu obsojencu v zavodu Celje odrejeno, da je prestajal kazen ločeno od drugih.

#### *Namestitev v posebej varovan oddelek po 206. členu zakona*

V posebej varovan oddelek je bilo v letu 2003 nameščenih deset nevarnih obsojencev, in sicer osem v zavodu Dob in dva v zavodu Maribor. Iz zavoda Dob je bil eden začasno premeščen v zavod Ljubljana.

#### *Ločitev obsojencev po 89. členu zakona*

V letu 2003 ni bilo ločitev obsojencev od ostalih zaradi utemeljenega suma novih kaznivih dejanj med prestajanjem kazni.

### **3. 7. 4. Obravnava obsojencev in mladoletnikov – tujcev**

V letu 2003 je v slovenskih zavodih prestajalo kazen 627 tujcev, med njimi je bilo 177 obsojencev (175 moških, 2 ženski), 156 upravno kaznovanih (149 moških, 7 žensk) in 292 pripornikov (275 moških, 16 žensk in en mladoletnik). Status tujca sta imela tudi dva gojenca v Prevzgojnem domu Radeče.

Obravnava tujcev v zavodih je bila enaka kot za slovenske državljane. Posebnih težav pri sporazumevanju s to kategorijo zaprtih oseb ni bilo, saj so se delavci zavodov z njimi sporazumevali v enem od svetovnih jezikov. Tujci, ki slovenskega jezika niso razumeli, so bili obravnavani individualno. Nekateri pa so se udeleževali tudi skupinskih oblik dela, kjer so jim pri sporazumevanju pomagali drugi obsojenci. Le nekaj obsojencev iz manjših držav je obvladalo le materin jezik. Omogočeno jim je bilo učenje slovenskega ali katerega od svetovnih jezikov. Želje po uradnem prevajalcu ni izrazil nihče.

Obsojenci tujci so bili v letu 2003 večinoma nameščeni v zaprtih oddelkih zavodov. Tujcem z izrečenim izgonom iz države se zunajzavodske ugodnosti niso podeljevale. Tujce so obiskovali konzularni predstavniki, obiski svojcev pa so bili odvisni predvsem od njihove oddaljenosti, materialnega stanja, pa tudi od kakovosti njihovih stikov pred nastopom kazni. Večina jih je za ohranitev stikov s svojci uporabljala dopisovanje, telefonske razgovore pa zaradi visokih stroškov nekoliko redkeje. Tujcem je bila glede na njihova verska načela in druga prepričanja zagotovljena ustrezna prehrana.

Zakonski in podzakonski akti so bili tujcem dostopni v tujih jezikih. V zavodskih knjižnicah je bila na voljo tudi tujejezična literatura, vendar so se z njo večinoma oskrbovali sami ali pa prek diplomatskih predstavnikov.

### **3. 7. 5. Obravnava obsojencev in mladoletnikov – invalidov, na smrt bolnih in starih oseb**

V letu 2003 je bilo zaprtih 40 oseb v starosti od 59 do 80 let, med njimi jih je bilo osem starejših od 70 let. Najstarejša obsojenca sta bila stara 80 let, eden je prestajal kazen v oddelku Radovljica, eden pa v oddelku Slovenska vas. Aktivnosti in namestitve v zavodih so bili prilagojeni letom in zdravstvenemu stanju vsakega posameznika.

V tem letu je v zavodu Dob pričela delovati skupina za samopomoč, v katero so bili vključeni starejši in bolni obsojenci. Skupina se je sestajala enkrat mesečno in so jo vodile socialne delavke.

### **3. 7. 6. Obravnava obsojencev in mladoletnikov – storilcev kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost**

V letu 2003 je bilo na novo sprejetih 43 obsojencev, storilcev kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost, kar pomeni, da je trend priliva te kategorije obsojencev v zadnjih šestih letih približno enak. V letu 2003 je njihov skupni delež znašal 7,3 odstotka obsojeniške populacije.

V zavodih je bilo v letu 2003 obravnavanih 126 tovrstnih obsojencev, med njimi sta bila dva mladoletna. Nameščeni so bili v skoraj vseh zavodih ter oddelkih, tudi na odprtem oddelku z direktno napotitvijo sodišča in v prevzgojnem domu.

Obravnava te kategorije obsojencev se ni bistveno razlikovala, večja previdnost je bila le pri podeljevanju zunajzavodskih ugodnosti. Vključevali so se tako v individualne kot skupinske oblike obravnave in v ostale oblike zavodskega življenja. Beležili smo primere, ko je bilo potrebno posameznike iz te kategorije zaščititi pred nasilnimi soobsojenci. V teh primerih je bila njihova obravnava samo individualna.

Večina storilcev kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost je bila vključena v psihološko obravnavo. Zanje je značilno, da večinoma nimajo kritičnega odnosa do svojega kaznivega dejanja, več kot polovica pa ga celo zanika. Psihološke obravnave so bile zato usmerjene predvsem v vzpostavljanje uvida in motiviranje za spremembo. Zavodski delavci so za pomoč zaprošali tudi zunanje strokovnjake, predvsem psihiatre. Nekateri bolj motivirani obsojenci so bili tako deležni tudi obravnave zunaj zavoda.

Med pripravo obsojencev na zunanje ugodnosti in odpust je bilo opravljeno veliko posvetovanj z različnimi službami (s centri za socialno delo, šolami, z zdravstvenimi službami, ki so obravnavale žrtve, s policijo ipd.). Namen je bil pripraviti okolje na postopno vračanje teh obsojencev v družbo. Zunajzavodskih ugodnosti so bili deležni tisti obsojenci, ki so v obravnavi pokazali zahtevan napredek in so izpolnjevali vse z začasno strategijo predpisane kriterije.

Zaradi zahtevnosti obravnave te kategorije obsojencev se je v letu 2003 začelo sistematično usposabljanje 22 zavodskih strokovnih delavcev, ki ga vodi zunanji strokovnjak. Psihologom, ki to populacijo obravnavajo, bo v letu 2004 zagotovljena tudi ustrezna supervizija.

### **3. 7. 7. Obravnava žensk**

Prestajanje kazni žensk je tesno povezano s kulturnimi in z družbenimi pričakovanji, povezanimi z njihovo vlogo v družini, še posebno z vlogo matere. Ženske kot matere so velikokrat doživljale prestajanje kazni in oddaljenost od doma kot hudo stisko s stopnjevanimi občutki tesnobe, nemira, krivde in samoobtoževanja. Težave so bile še večje ob hkratni odsotnosti drugega roditelja (zaradi sočasnega prestajanja kazni ipd.), kar je zahtevalo iskanje načinov za reševanje stisk otrok. Posebne težave so bile pri obsojenkah, kjer stiki z družino in otroki niso bili možni (velika oddaljenost od doma, tujke ipd.).

Razen v ženskem zavodu Ig so bile pripornice, upravno kaznovane in obsojenke zaprte še v zavodih Celje, Koper in Maribor. Med žensko populacijo so bile tudi mladoletnice, in sicer ena mladoletna obsojenka v zavodu Ig in dve mladoletnici v prevzgojnem domu.



### 3. 7. 8. Obravnava mladoletnikov

V letu 2003 je deset mladoletnikov prestajalo kazen v zavodu Celje in ena mladoletnica v zavodu Ig. V Prevzgojnem domu Radeče so obravnavali 41 mladoletnikov, med njimi dve ženski.

Pri obravnavi mladoletnikov je temeljnega pomena vključevanje v izobraževanje in pridobivanje delovnih navad. Ravno tako je v ospredju obravnava odvisnosti od alkohola in prepovedanih drog.

## 3. 8. UGODNOSTI IN NAMENSKI IZHODI OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV

### 3. 8. 1. Postopek in merila za podeljevanje ugodnosti obsojencem

Postopek za podeljevanje ugodnosti obsojencem poteka v zakonskih okvirih ter v skladu s podrobnejšim navodilom, ki ga je pripravila uprava. Pri podeljevanju zunajzavodskih ugodnosti velja načelo postopnosti, poleg zakonskih meril pa se upošteva tudi osebne lastnosti obsojencev, kot so spoštovanje sprejetih dogovorov ter odnos do kaznivega dejanja, soobsojencev in delavcev zavoda. Ugodnosti so opredeljene v programu individualne obravnave, o predlogu strokovne skupine za podelitev ugodnosti pa vselej odloči upravnik zavoda oziroma vodja oddelka. Veliko pozornosti je namenjene pripravam obsojenca na podelitev prve zunajzavodske ugodnosti. To še posebej velja za obsojence, ki so bili odvisni od prepovedanih drog ali alkohola ter za obsojence, ki so bili obsojeni zaradi kaznivih dejanj spolne nedotakljivosti, proizvodnje in prometa prepovedanih drog ter kaznivih dejanj z elementi hujšega nasilja.

### 3. 8. 2. Vrste in število podeljenih ugodnosti

Tabela 55: Število podeljenih ugodnosti po vrstah v letu 2003

Vrste ugodnosti		Število ugodnosti
zunajzavodske ugodnosti	popolna izraba letnega počitka na prostosti	688
	delna izraba letnega počitka na prostosti	147
	dodatni letni počitek	103
	prost izhod iz zavoda	8.210
	prost obisk zunaj zavoda	3.106
	prost izhod iz zavoda, razen v kraj storitve k. d.	3
	izhod iz zavoda v spremstvu paznika	140
	skupaj	12.397
ugodnosti v okviru zavoda	podaljšan in nenadzorovan obisk	17.318
	prost obisk v garsonjeri	3.760
	skupaj	21.078
<b>SKUPAJ</b>		<b>33.475</b>

V letu 2003 je bilo obsojencem in mladoletnikom podeljenih 33.475 zavodskih in zunajzavodskih ugodnosti, kar je za 18,5 % več kot v letu 2002.

V letu 2003 tako 778 obsojencem in mladoletnikom (45,2 %) ni bila podeljena nobena zunajzavodska ugodnost, medtem ko 329 obsojencev (19,1 %) ni bilo deležnih nobenih v tabeli 55 navedenih zunajzavodskih in zavodskih ugodnosti. Delež obsojencev, ki jim ni bila podeljena nobena zunajzavodska ugodnost, se je v primerjavi z letom 2002 zmanjšal za 9,3 %, medtem ko se je delež tistih, ki jim ni bila podeljena ne zavodska ne zunajzavodska ugodnost, povečal za 12,6 %.



Kategoriji upravno kaznovanih v zavodih praviloma ne podeljujejo zunajzavodskih ugodnosti, vendar se je število podeljenih ugodnosti tem osebam v letu 2003 (20) v primerjavi z letom poprej (11) skoraj podvojilo. Upravno kaznovani so koristili tudi 895 zavodskih ugodnosti, kar je za 26,2 % manj kot v letu poprej, vendar je to zmanjšanje posledica bistveno manjšega števila upravno kaznovanih v letu 2003.

#### *Zunajzavodske ugodnosti*

V primerjavi z letom 2002 je bilo podeljenih za 6,6 % manj zunajzavodskih ugodnosti. Manj je bilo izrab celotnega letnega dopusta zunaj zavoda (za 27,8 %), delnih izrab letnega dopusta na prostosti (za 32,2 %), prostih izhodov (za 1,9 %), prostih obiskov zunaj zavoda (za 8,9 %) in prostih izhodov iz zavoda izven kraja storitve kaznivega dejanja (za 95 %). Povečala sta se deleža izhodov iz zavoda v spremstvu paznika (za 38,6 %) in dodatnega letnega dopusta (za 1,9 %).

#### *Zavodske ugodnosti*

V primerjavi z letom 2002 je bilo v preteklem letu podeljenih za 40,2 % več zavodskih ugodnosti, več je bilo podaljšanih in nenadzorovanih obiskov (za 47,7 %) in prostih obiskov v garsonjeri (za 13,6 %).

### **3. 8. 3. Zlorabe ugodnosti**

V letu 2003 so obsojenci in mladoletniki zlorabili zunajzavodske ugodnosti v 98 primerih, kar je 0,7 % vseh podeljenih tovrstnih ugodnosti. Delež zlorab ugodnosti v letu 2003 se je v primerjavi z letom poprej zmanjšal za dobrih 39 %. Iz tega je razvidno, da so v zavodih podeljevali ugodnosti strokovno in odgovorno.

Obsojenci in mladoletniki so zunajzavodske ugodnosti zlorabili tako, da se jih je 43 vrnilo v zavod z zamudo, 45 jih je bilo privedenih, dva sta ostala na begu, osem pa jih je bilo utemeljeno osumljenih, da so na prostosti storili novo kaznivo dejanje. Po številu je bilo največ zlorab v prevzgojnem domu (45) ter v zavodih Maribor (23), Celje (7), oddelku Rogoza (5) in v zavodu Ljubljana (4). Po tri zlorabe so bile v zavodih Koper, oddelkih Ig, Radovljica in Murska Sobota, po ena pa v zavodih Dob in Ig. V oddelkih Nova Gorica in Novo mesto zlorab ugodnosti ni bilo.

### **3. 8. 4. Problematika obravnavanja in podeljevanja ugodnosti**

Podeljevanje ugodnosti obsojencem postaja strokovno vse bolj zahtevno, saj se struktura zaprtih oseb spreminja tako po vrsti storjenih kaznivih dejanj kot tudi po dolžini izrečene kazni zapora. Opazen je tudi porast števila obsojencev, ki so odvisni od prepovedanih drog, in storilcev kaznivega dejanja spolnega nasilja nad osebo, ki še ni stara štirinajst let. Te obsojence in mladoletnike uvrščamo v skupino, kjer je tveganje pri podeljevanju zunajzavodskih ugodnosti večje, zato se jim jih praviloma ne podeljuje, dokler ni dosežen opazen napredek na področju odvisnosti oziroma v odnosu do storjenega kaznivega dejanja. Strokovni delavci se pogosto srečujejo z odporom teh obsojencev do vključitve v obravnavo in, kljub nesodelovanju, s stalnimi pritiski za pridobitev zunajzavodskih ugodnosti. Med njimi jih je nekaj skušalo ugodnosti pridobiti tudi z grožnjami, izsiljevanjem ali s pošiljanjem pritožb na najrazličnejše ustanove, med drugim tudi varuhu človekovih pravic.

### **3. 8. 5. Namenski izhodi**

V zavodih so omogočali obsojencem in mladoletnikom tudi izhode na osnovi 132. člena pravilnika - za urejanje osebnih zadev za življenje po prestani kazni zapora.

Delež namenskih izhodov se je v letu 2003 v primerjavi z letom poprej zmanjšal za 31 %. Vendar ne gre za dejansko zmanjšanje števila izhodov, temveč za opustitev prikazovanja podatkov o določenih izhodih obsojencev iz zavoda. Zavodi v letu 2003 niso prišteli med namenske izhode dnevni odhodov obsojencev na

delo zunaj zavoda oziroma v šolo. Ti podatki so posebej prikazani v tistem delu letnega poročila, ki se nanaša na delo zunaj zavoda oziroma izobraževanje obsojencev.

V letu 2003 se je delež namenskih izhodov brez spremstva zmanjšal za 19 %, delež izhodov v spremstvu paznika in strokovnih delavcev pa za 65 %. Največ je bilo izhodov v zdravstvene ustanove, sledijo jim izhodi zaradi izobraževanja, dobršen del izhodov pa je namenjen tudi obiskom raznih državnih organov oziroma obravnavam v drugih ustanovah. Manjšemu številu obsojencev so bili izhodi omogočeni zaradi poroke, rojstva otroka ali smrti v družini. Čeprav je bil večini obsojencev omogočen izhod brez spremstva paznikov oziroma strokovnih delavcev, je število zlorab namenskih izhodov še vedno zelo majhno.

Tabela 56: Namenski izhodi in število zlorab po vrstah v letu 2003

Namenski izhodi	brez spremstva	v spremstvu paznika	s strok. delavcem	skupaj	število zlorab
državni organi (brez odredbe)	288	83	20	391	2
zdravstvene ustanove	1.299	64	1	1.364	6
obravnava v drugih ustanovah	237	33	46	316	2
izobraževanje	471	45	14	530	6
poroka	3	2	0	5	0
rojstvo otroka	3	1	1	5	0
nenačrtovani (smrt ipd.)	64	25	2	91	0
<b>SKUPAJ</b>	<b>2.365</b>	<b>253</b>	<b>84</b>	<b>2.702</b>	<b>16</b>

### 3. 9. DISCIPLINSKO OBRAVNAVANJE IN KAZNOVANJE OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV

#### 3. 9. 1. Problematika vodenja disciplinskih postopkov zoper obsojence in mladoletnike

Disciplinske komisije zavodov v letu 2003 niso imele večjih težav pri vodenju disciplinskih postopkov in izrekanju disciplinskih kazni obsojencem in mladoletnikom. Težave so se pojavljale v zavodih, kjer je bilo večje število predlogov za uvedbo disciplinskih postopkov. Člani disciplinskih komisij, ki so bili iz vrst strokovnih delavcev, so za sodelovanje v teh postopkih porabili veliko časa, hkrati pa nimajo ustrezne, pravne izobrazbe. Po oceni nekaterih zavodov so tako disciplinski postopki prezahtevni, predolgi in predragi, kar obsojencem omogoča manipulacije z namenom izogitve izreku disciplinske kazni. Precej izrečenih disciplinskih kazni ni bilo mogoče izvršiti zaradi zdravstvenih razlogov. Težave so se pojavljale tudi pri zasliševanju prič - obsojencev, saj v izogib novim konfliktnim situacijam niso jasno izpovedovali dejanskega dogajanja. V disciplinskih postopkih, kjer so obsojence zagovarjali odvetniki, je pogosteje prihajalo do proceduralnih zapletov.

#### 3. 9. 2. Ocena učinkovitosti izrekanja disciplinskih kazni

V zavodih ocenjujejo, da je učinkovitost izrekanja disciplinskih kazni dolgoročno večja, če disciplinska kazen vpliva na odločanje o pogojnem ali predčasnem odpustu obsojenca. Učinkovite so tudi pogojno odložene disciplinske kazni, saj v preizkusni dobi obsojenci praviloma ne ponavljajo disciplinskih prestopkov. Po oceni zavodov so bolj kot disciplinske kazni učinkoviti ukrepi omejevanja ugodnosti. Zato so tudi v letu 2003 veliko disciplinskih kršitev obravnavali vsebinsko, in sicer v zavodih Dob (47), Maribor (44), Ljubljana (35) ter oddelkih Rogoza (18), Ig (12) in Radovljica (5).

V letu 2003 je bilo obsojencem in mladoletnikom izrečenih skupno 154 disciplinskih kazni, kar je za 34,4 % manj kot v letu poprej. Število izrečenih disciplinskih kazni se je zmanjšalo tako med obsojenci kot med mladoletniki. Temu primerno se je zmanjšalo tudi število pogojno odloženih izvršitev disciplinskih kazni (v primerjavi s preteklim letom za 54 %). Število izrečenih disciplinskih kazni se je v primerjavi z letom 2002 zmanjšalo v zavodih Dob (36), Celje (13), oddelku Murska Sobota (3) in zavodu Ig (2); povečalo pa se je v zavodih Maribor (17), Ljubljana (15) ter v oddelkih Rogoza (13) in Nova Gorica (5). V oddelkih Ig, Novo mesto in Radovljica v letu 2003 niso izrekli nobene disciplinske kazni.

Čeprav se je število izrečenih disciplinskih kazni omejitev ugodnosti v primerjavi z letom 2002 (8) povečalo za več kot dvakrat, so tovrstno disciplinsko kazen obsojencem izrekli le v oddelkih Rogoza in Murska Sobota. Disciplinska kazen razporeditve na drugo delovno mesto v letu 2003 ni bila izrečena. Institut ustavitve disciplinskega postopka so uporabljali zavodi Dob (10), Ljubljana (2), po enega pa zavodi Maribor, Koper in oddelk Murska Sobota. Neizvršenih je ostalo 26 odločb o izrečeni disciplinski kazni, med njimi 18 v zavodu Dob, štiri v zavodu Maribor, tri v zavodu Ljubljana in ena v zavodu Ig.

### 3. 9. 3. Pregled izrečenih disciplinskih kazni

Tabela 57: Vrste izrečenih disciplinskih kazni obsojencem po dolžini v letu 2003

Vrsta disciplinske kazni	štev.	do 7 dni	7 do 14 dni	15 do 21 dni	21 dni	30 dni	izvršitev pogojno odložena
javni opomin	0	0	0	0	0	0	0
razporeditev na drugo delo	0	0	0	0	0	0	0
omejitev ugodnosti	19	0	0	0	0	0	0
samica s pravico do dela	40	22	18	0	0	0	28
samica brez pravice do dela	47	14	25	8	0	0	6
<b>SKUPAJ</b>	<b>106</b>	<b>36</b>	<b>43</b>	<b>8</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>34</b>

Tabela 58: Vrste izrečenih disciplinskih kazni mladoletnikom v prevzgojnem domu po dolžini v letu 2003

Vrsta disciplinske kazni	štev.	do 2 dni	do 4 dni	5 dni	6 dni	7 dni	izvršitev pogojno odložena
opomin	2	0	0	0	0	0	0
prepoved izhoda do treh mesecev	41	0	0	0	0	0	0
posebni prostor v prostem času	3	0	3	0	0	0	0
posebni prostor brez pravice do dela	2	0	2	0	0	0	0
<b>SKUPAJ</b>	<b>48</b>	<b>0</b>	<b>5</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

#### Disciplinsko obravnavanje mladoletnikov

V zavodu Celje so bile mladoletnikom, ki prestajajo mladoletniški zapor, izrečene štiri disciplinske kazni, kar je skoraj za polovico manj kot v letu 2002. Med njimi je bila izrečena ena disciplinska kazen omejitve podeljevanja ugodnosti ter tri disciplinske kazni oddaje v samico s pravico in brez pravice do dela. V enem primeru je bila izvršitev disciplinske kazni pogojno odložena.

V Prevzgojnem domu Radeče je bilo mladoletnikom izrečenih 48 disciplinskih kazni, med njimi dva opomina, 41 prepovedi izhoda iz doma, tri namestitve v posebni prostor v prostem času in dve namestitvi v po-

sebni prostor brez pravice do dela za čas do štirih dni. V primerjavi z letom 2002 se je število disciplinskih kazni prepovedi izhoda iz prevzgojnega doma zmanjšalo za 21,1 %. Podobno se je zmanjšalo tudi število disciplinskih kazni namestitve v posebni prostor v prostem času oziroma namestitve v posebni prostor brez pravice do dela (s sedem na tri).

Zanimivo je, da se je število mladoletnikov, ki so bili v disciplinskem postopku obravnavani več kot enkrat, bistveno zmanjšalo v primerjavi z letom 2002. Od skupno 23 mladoletnikov, obravnavanih v disciplinskem postopku v letu 2003, jih je bilo enkrat obravnavanih dvanajst, dvakrat dva, trikrat štiri, štirikrat pet in šestkrat eden mladoletnik. Devetnajst disciplinskih kazni je bilo mladoletnikom izrečenih zaradi zlorabe zunaj-zavodskih ugodnosti.

### **3. 9. 4. Število pritožb, vloženih zoper odločbe o izrečenih disciplinskih kaznih**

Pravico do pritožbe zoper odločbo disciplinske komisije o izrečeni disciplinski kazni je v letu 2003 uveljavljalo 21 obsojencev, kar je za šest manj kot v letu poprej. Pritožbe so vložili obsojenci iz zavodov Dob, Ljubljana, Maribor, Celje in Koper. Na ministrstvu za pravosodje, ki je pritožbeni organ druge stopnje, so 17 pritožb zavrnil kot neutemeljenih, štirim pritožbam pa so ugodili in razveljavili odločbo disciplinske komisije ter jih vrnili v ponovno odločanje organu prve stopnje. Pri vlaganju in reševanju pritožb zoper odločbo o izrečeni disciplinski kazni obsojencem se še vedno pojavlja problem, da se pritožniki ne držijo pouka o pravnem sredstvu, po katerem bi morali pritožbe vlagati v zavodu, kjer jim je bila izrečena disciplinska kazen. Velika večina obsojencev pritožbe pošilja neposredno ministrstvu za pravosodje, ker zmotno mislijo, da zavod pritožbe ne bo poslal pristojnemu organu. Delavci zavodov so v takih primerih v dilemi, ker ne vedo, kdaj postane odločba izvršljiva. Postopek se tako zavleče, saj mora ministrstvo za pravosodje za disciplinski in osebni spis zaprositi zavod preko uprave, hkrati pa je to huda ovira za spoštovanje rokov, v katerih mora biti izdana odločba na drugi stopnji.

## **3. 10. POGOJNI ODPUST OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV TER POMOŠTITVE**

### **3. 10. 1. Pogojni odpust in predčasni odpust**

Postopek za pogojni odpust je potekal v skladu z veljavno zakonodajo in ustaljeno prakso. V letu 2003 je komisija za pogojni odpust pri ministrstvu za pravosodje izdelala in posredovala upravi podrobnejša merila za odločanje o pogojnem odpustu.

Podobno kot v letu 2002 so obsojenci tudi v tem letu v skupnih peticijah zahtevali, da bi morala komisija za pogojni odpust obsojence pogojno odpustiti po polovici prestane kazni zapora, ker tako možnost dopušča Kazenski zakonik RS. Zahtevali so tudi, da se merila za pogojni odpust podrobno opredelijo v zakonodaji. Odbor za notranjo politiko Državnega zbora RS, ki je med drugim obravnaval tudi problematiko pogojnih odpustov obsojencev, je sprejel sklep, da naj ministrstvo za pravosodje v sodelovanju z upravo pripravi zakonodajo in na tej podlagi sprejme podzakonske akte, ki bodo urejali organ, ki odloča o pogojnem odpustu, in odločanje o pogojnem odpustu.

**3. 10. 1. 1. Pogojni odpust po 106. členu zakona**

Tabela 59: Pogojno odpuščeni obsojenci po spolu v letu 2003 (komisija za pogojni odpust)

Kategorija obsojenih oseb	trajanje pogojnega odpusta								skupaj
	do 30 dni	nad 1 do 3 mes.	nad 3 do 6 mes.	nad 6 mes. do 1 leta	nad 1 do 2 leti	nad 2 do 3 leta	nad 3 do 5 let	nad 15 let	
<b>obsojenci</b>									
prvič kaznovani	8	109	68	40	30	3	6	0	264
povratniki	0	50	44	27	7	3	0	0	131
skupaj	8	159	112	67	37	6	6	0	395
<b>obsojenke</b>									
prvič kaznovane	0	2	4	4	1	1	0	0	12
povratnice	0	0	2	1	0	0	0	0	3
skupaj	0	2	6	5	1	1	0	0	15
<b>mladoletni obsojenci</b>									
prvič kaznovani	0	3	1	0	0	1	0	0	5
SKUPAJ	8	164	119	72	38	8	6	0	415

V letu 2003 je bilo 26 obsojencev več pogojno odpuščenih kot v letu poprej. Delež pogojno odpuščenih obsojencev se je glede na skupno število vseh odpuščenih obsojencev povečal v primerjavi z letom poprej za 0,5 %.

**3. 10. 1. 2. Predčasni in pogojni odpust po 108. členu zakona o izvrševanju kazenskih sankcij oziroma 257. členu zakona o prekrških**

Tabela 60: Predčasno in pogojno opuščeni obsojenci po spolu v letu 2003 (upravniki)

Kategorija obsojenih oseb	trajanje predčasnega odpusta				skupaj
	do 10 dni	10 do 20 dni	20 dni do 1 meseca	1 mesec	
<b>obsojenci</b>					
prvič kaznovani	28	36	72	0	143
povratniki	34	47	117	0	191
skupaj	62	83	189	0	334
<b>obsojenke</b>					
prvič kaznovane	3	2	5	0	10
povratnice	1	2	3	0	4
skupaj	4	2	8	0	14
<b>mladoletni obsojenci</b>					
prvič kaznovani	0	0	1	0	1
<b>upravno kaznovani</b>					
UK	20	0	0	0	20
SKUPAJ	86	85	198	0	369

Upravniki zavodov so v letu 2003 predčasno odpustili s prestajanja kazni zapora osem obsojencev in upravno kaznovanih manj kot v letu poprej. V primerjavi z letom 2002 sta se v tem letu povečala deleža tistih, ki so bili deležni predčasnega odpusta od 20 dni do 1 meseca (za 6,3 %) in tistih do 10 dni (za 3,6 %).

### **3. 10. 2. Pomilostitve obsojencev**

Obsojenci oziroma drugi upravičenci so v letu 2003 vložili pri ministrstvu za pravosodje 107 prošenj za pomilostitev. Ministrstvo jih je skupaj s svojim poročilom posredovalo uradu predsednika republike. Število obravnavanih vlog za pomilostitev se je v primerjavi z letom 2002 za malenkost zmanjšalo. Ugodno je bilo rešenih šest vlog, kar je za eno manj kot v letu poprej.

Ob dnevu samostojnosti Republike Slovenije sta bila po uradni dolžnosti pomiloščena dva obsojenca. Ene mu je bila kazen zapora znižana za dva meseca, drugemu pa spremenjena v denarno kazen z določitvijo roka za plačilo. V letu 2003 je bilo v primerjavi z letom poprej po uradni dolžnosti pomiloščenih devet obsojencev manj.

## **3. 11. ZAGOTAVLJANJE IN VARSTVO PRAVIC ZAPRTIH OSEB**

### **3. 11. 1. Pravica do veroizpovedi**

Duhovna oskrba v zavodih se izvaja v skladu z mednarodnimi dokumenti s področja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, s Standardnimi minimalnimi pravili o ravnanju z zaporniki, ki jih je sprejela Organizacija združenih narodov, in z Evropskimi zaporskimi pravili, sprejetimi v okviru Sveta Evrope.

V letu 2003 so v vseh zavodih skrbeli za spoštovanje in zagotavljanje pravice do veroizpovedi zaprtih oseb. Predstavniki različnih verskih skupnosti so obiskovali zaprte osebe, ki so to želele, in izvajali tudi verske obrede. Med njimi so bili predstavniki rimskokatoliške, adventistične in evangeličanske cerkve, prav tako pa tudi predstavniki islama, jehovih prič in mormonov. Druge cerkve in verske skupnosti niso bile prisotne, ker zanje ni bilo zanimanja s strani zaprtih oseb.

Rimskokatoliška cerkev je v letu 2001 imenovala duhovnika za izvajanje verske oskrbe zaprtih oseb in za koordinacijo pastoralne dejavnosti v zaporih. Tudi v preteklem letu je njihov duhovnik enkrat tedensko obiskoval zaprte osebe v posameznih zavodih, enkrat mesečno pa je izvajal verske obrede (maše). V zavodih je organiziral gostovanja gledaliških in drugih kulturnih skupin in ustanovil skupino prostovoljcev za pomoč zaprtim osebam pri njihovem vračanju v življenjsko sredino po prestani kazni. Pri duhovni oskrbi sodelujejo tudi duhovniki župnij, kjer so locirani zavodi. V novembru 2003 se je slovenska katoliška cerkev pridružila "tednu zaporov", ki ga organizirajo svetovne krščanske cerkve z namenom ozaveščanja ljudi o možnostih reševanja težav, ki nastanejo s storitvijo kaznivega dejanja. V tem tednu so v zavodih maševali škofje vseh treh škofij.

V zavodih imajo največ težav z zagotavljanjem ustreznih prostorov za tovrstno dejavnost. V te namene priložitno uporabljajo druge prostore, razen v novem zavodu Koper, kjer imajo poseben prostor, ki je tudi opremljen za te namene. Literatura z versko vsebino je zaprtim osebam na voljo v zavodskih knjižnicah, nudijo pa jo jim tudi cerkve in verske skupnosti.

### **3. 11. 2. Druge pravice in pritožbe**

Direktorju uprave, ki je pristojen za reševanje pritožb na prvi stopnji, je bilo v letu 2003 posredovanih 100 pritožb. Med njimi so tudi pritožbe, ki so jih posamezniki ali skupine zaprtih oseb pošiljale predsedniku države, Državnemu zboru RS in Vladi RS, kakor tudi tiste, ki so bile podane večkrat. Pet pritožb je bilo skupinskih, nekaj pa anonimnih. Največ pritožb so vložili obsojenci iz zavodov Dob (44), Ljubljana (19) in Maribor (18). Šest pritožb je bilo iz zavoda Celje, po štiri iz zavoda Koper in oddelka Rogoza, po dve iz oddelkov Murska Sobota in Nova Gorica in ena iz zavoda Ig. Zaprte osebe so v letu 2003 vložile eno pritožbo manj kot v letu poprej.



Zaprte osebe so v pritožbah oziroma pobudah za začetek postopka za varstvo človekovih pravic navajale kršitve ene ali več pravic oziroma nepravilno ravnanje z njimi ter druge nepravilnosti, zaradi katerih so se počutile prizadete. Pritožniki oziroma pobudniki so se najpogosteje pritožili, ker jim niso bile podeljene zunaj-zavodske ugodnosti, zaradi neustreznega ravnanja paznikov in drugih delavcev zavoda, neustreznega zdravljenja, kršitve pravic do telefonskih pogovorov, posedovanja predmetov, obiskov in sprejemanja pošilk, neustreznega režima prestajanja kazni zapora, bivalnih razmer, grdega ravnanja s strani obsojencev ter slabe in neustrezno servirane hrane. Po številu so sledile pritožbe zaradi kršitev pravice do dela, razporeditve na drugo delovno mesto, vklepanja med spremljanjem, nestrinjanja z izračunom izteka kazni zapora oziroma pripora, odreditve preizkusa alkoholiziranosti in onemogočanja izvajanja verskih pravic. Pritožili pa so se tudi zaradi neustreznih cen v zavodskih prodajalnah, neopravičenega posredovanja osebnih podatkov, neena-ke obravnave (diskriminacije) in onemogočanja razgovorov z upravnikom.

Vse pritožbe smo v pritožbenem postopku preučili. Delavci zavodov, v katerih so pritožniki bivali, so morali podati izčrpna poročila o pritožbenih navedbah, zbrane pa so bile tudi druge razpoložljive informacije. Pred odločitvijo o utemeljenosti pritožbe so se delavci uprave, ki so pritožbeni postopek vodili, praviloma pogovorili tako s pritožnikom kakor tudi z delavci zavoda, zoper katere je bila pritožba vložena, in preverili morebitne nejasne ali nasprotujoče si informacije, pridobljene v pritožbenem postopku. Če je bilo v pritožbenem postopku ugotovljeno, da je bila pritožba v celoti ali delno utemeljena, smo v pisnem odgovoru, ki je bil posredovan vsakemu pritožniku, nedvoumno povedali, katera pravica je bila kršena oziroma v čem je bilo ravnanje delavcev sporno. Odgovor na pritožbo je bil poslan v vednost tudi zavodu, v katerem je pritožnik bival, z namenom, da se ugotovljene pomanjkljivosti ne bodo več ponavljale.

Pri reševanju pritožb na prvi stopnji smo ugotovili, da je bilo v letu 2003 enajst pritožb v celoti utemeljenih, triindvajset pa delno. Število utemeljenih pritožb se je v primerjavi z letom poprej občutno povečalo, vendar v njih ni šlo za grobe kršitve pravic zaprtih oseb, temveč za pomanjkljivo izvajanje veljavnih predpisov s strani delavcev zavoda. Utemeljene oziroma delno utemeljene pritožbe so se nanašale na neustrezno prehrano oziroma serviranje z neustreznim jedilnim priborom, zagotavljanje pravice do zdravljenja in zdravstvenih storitev, na izvajanje pravice do obiskov, telefonskih pogovorov, sprejemanja paketov in dopisovanja, na neustrezno ravnanje paznikov, odrejanje strožjega režima prestajanja kazni zapora, uporabo sredstev za vklepanje, na neustrezne pogoje bivanja, na izvajanja pravice do vpogleda v zbirko osebnih podatkov, na posedovanje predmetov za osebno rabo, odstranitev z dela, vročanja poziva za nastop kazni zapora, opustitev izdaje upravne odločbe, preizkus alkoholiziranosti in na vnosa televizijskega sprejemnika v zavod. Obsojenci in mladoletniki so bili z odgovori na njihove pritožbe v glavnem zadovoljni, saj so zoper to odločitev samo nekateri vložili pritožbo na drugo stopnjo, na ministrstvo za pravosodje.

Varuh človekovih pravic je v letu 2003 upravi poslal 39 zahtev za poročilo o pobudah zaprtih oseb za začetek postopka za varstvo človekovih pravic. Med njimi sta bili dve skupinski pobudi, ena pa za varuha bolnikovih pravic. Največ pobud so vložili obsojenci iz zavodov Dob (15) in Maribor (10). Po štiri pobude so vložile zaprte osebe iz zavodov Ljubljana in Koper, po dve iz zavodov Ig in oddelka Nova Gorica in po eno iz oddelkov Novo mesto in Murska Sobota. V tem letu je bilo enajst pobud manj kot v letu 2002. Nekaj zaprtih oseb je pobude za varstvo človekovih pravic ponovilo (tudi večkrat), med pobudniki pa je bilo tudi nekaj takih, ki so sočasno s pobudo za varstvo človekovih pravic vložili tudi pritožbo na upravo ali obratno. Sedem posameznih in ena skupinska pobuda so bile po naši oceni delno utemeljene.

Vsako pobudo smo v sodelovanju z zavodom, v katerem je pobudnik prestajal kazen, temeljito in vsestransko obravnavali, ugotovitve in stališče pa je v roku in v pisni obliki poslali varuhu človekovih pravic. Varuhu človekovih pravic smo posredovali tudi poročila na ugotovitve in stališče ob nadzoru v zavodih Dob, Koper in Maribor ter oddelkih Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Radovljica in Ig. V sodelovanju z ministrstvom za pravosodje smo državnemu zboru - komisiji za peticije, posredovali tri informacije, eno pa varuhu bolnikovih pravic.



### **3. 11. 3. Reševanje upravnih zadev v upravnem postopku**

V letu 2003 smo v upravnem postopku na prošnjo upravičencev (obsojencev in mladoletnikov oziroma njihovih ožjih družinskih članov in drugih upravičencev) in po uradni dolžnosti z izdajo odločbe oziroma sklepa rešili 6.386 zadev.

Obravnavali smo 193 vlog oziroma predlogov za premestitev obsojencev in mladoletnikov, med njimi je bilo 86 pozitivnih, 75 zavrženih, 22 zavrnjenih, v desetih primerih pa je bil postopek ustavljen. Obravnavali smo tudi 43 vlog za prekinitve prestajanja kazni zapora. Med njimi smo jih osem rešili ugodno, 28 smo jih zavrnili, pet zavrgli in v dveh primerih postopek ustavili.

V upravnem postopku smo obravnavali sedem vlog za odobritev prestajanja kazni zapora ob prostih dneh (t. i. vikend kazni). Pozitivno smo jih rešili pet, dve smo zavrnili, ena vloga pa je bila umaknjena. Obravnavali smo en predlog za odreditev, da obsojenec prestaja kazen zapora ločeno od drugih, ker je ogrožal življenje drugih, in mu ugodili. V enem primeru smo vlogo za posredovanje podatkov iz zbirke podatkov o obsojencih zavrnili.

Število upravnih zadev, ki smo jih obravnavali v letu 2003, se je v primerjavi z letom poprej povečalo za dobrih 25 %, medtem ko se je število upravnih zadev, ki smo jih obravnavali v okviru svojih pristojnosti, zmanjšalo za slabih 20 %.

## **3. 12. VARNOST IN ZAVAROVANJE TER DELO PAZNIŠKE SLUŽBE**

### **3. 12. 1. Splošne varnostne razmere**

Varnostne razmere v tem letu so zaznamovala predvsem naslednja dejstva:

- manj pobegov iz zaprtih delov zavodov,
- manj napadov na delavce
- manj uporab prisilnih sredstev,
- manj odstranitvev zaprtih oseb v posebni prostor,
- povečanje števila konfliktov med zaprtimi osebami,
- povečanje števila najdenih prepovedanih predmetov (mobilni telefoni) in odkritih drog ter
- velika obremenjenost paznikov, ki se kaže predvsem v (pre)velikem številu opravljenih nadur.

V zadnjih letih se povečuje število zaprtih oseb, ki so vključene v različne oblike kriminalnih združb. Tudi v preteklem letu smo tako v zavodih na področju varnosti namenili veliko pozornosti njihovemu ločevanju, zaradi njihove begosumnosti pa smo povečali število paznikov pri spremstvih na sodišča. To je večkrat povzročalo kadrovske in logistične težave, ki so jih v zavodih in oddelkih reševali z medsebojno pomočjo (kadri, prevozna sredstva). Zaradi premajhnega števila paznikov so bila določena spremstva in druge naloge opravljene le z enim paznikom, kar iz varnostnih vidikov ni bila vedno najustreznejša rešitev. Kljub težavam ocenjujemo, da so bile varnostne razmere v zavodih stabilne, k čemur je prav gotovo pripomoglo dobro in strokovno ustrezno opravljeno delo na tem področju.

### **3. 12. 2. Pobegi iz zavodov in nevrnitve**

Na osnovi rezultatov analiz pobegov v preteklih letih smo v letu 2003 izvedli na področju varnosti naslednje aktivnosti:

- v posameznih zavodih smo odpravili šibke točke v sistemih varovanja,

- izvedli smo nekaj tehničnih in prostorskih izboljšav (video sistem v zavodu Celje) ter
- si prizadevali za izboljšanje varnostne kulture, profesionalnega dela paznikov in osebne odgovornosti zaposlenih.

Število pobegov iz zaprtih delov zavodov se je v letu 2003 zmanjšalo na štiri, kar je najmanj, odkar je Slovenija samostojna država. Sprejeti ukrepi so se izkazali za učinkovite. V zavodu Ljubljana je zaradi malomarnosti paznikov uspel pobeg treh obsojencev. Število pobegov med spremstvom se je v letu 2003 povečalo z 2 na 4, kar je pri opravljenih 12.000 spremstvih in kadrovskih težavah še vedno sprejemljivo število.

Tabela 61: Število in vrste pobegov po zavodih v letu 2003

Zavod	iz zaprtega dela	iz pol in odprtih oddelkov	med spremstvom	iz bolnišnic	pobegi skupaj	štev. nevrnitev	skupaj	število prijetih
Dob	0	1	0	0	1	1	2	2
Ig	0	0	0	0	0	1	1	1
Celje	1	0	0	0	1	2	3	3
Koper	0	0	0	0	0	2	2	1
N. Gorica	0	0	0	0	0	0	0	0
Ljubljana	3	1	1	0	5	3	8	5
N. mesto	0	1	0	0	1	0	1	1
Radovljica	0	0	0	0	0	3	3	2
OO Ig	0	0	0	0	0	0	0	0
Maribor	0	2	3	1	6	7	13	11
M. Sobota	0	0	0	0	0	1	1	1
Rogoza	0	0	0	0	0	2	2	1
SKUPAJ	4	5	4	1	14	22	36	28
Radeče	3	6	1	0	10	29	39	37
SKUPAJ	7	11	5	1	24	51	75	65

Med poskusi pobegov je bil najodmevnejši poskus v zavodu Maribor, ko je obsojenec splezal na streho in si skušal z grožnjo s samomorom izsiliti pot na prostost. V oddelku Novo mesto so odkrili priprave pripornikov za napad na paznike, v nekaj zavodih pa so odkrili kopanje lukenj v zid in rezanje rešetk. Omenimo še napad na paznika med spremstvom z dražljivim parfomom in ponesrečen poskus dveh obsojencev v zavodu Dob, ki sta prerezala rešetke in prišla na dvorišče zavoda, ni pa jima uspelo priti čez varovalno ograjo.

Graf 14: Število pobegov iz zaprtih delov zavodov v letih 1990-2003

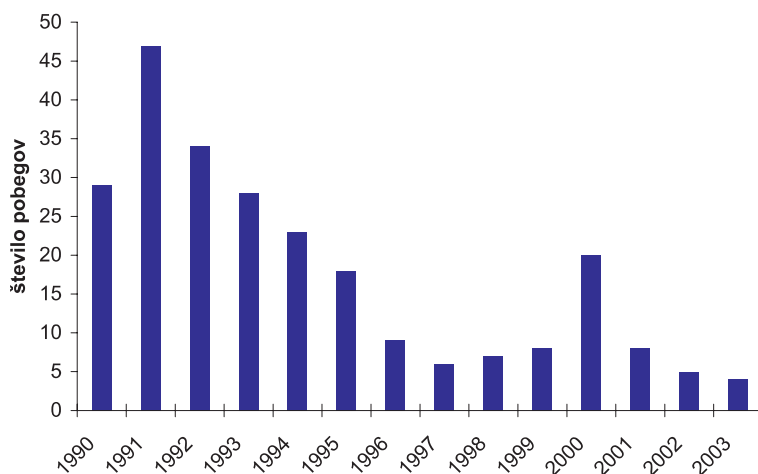


Tabela 62: Število odkritih in preprečenih poskusov pobegov po zavodih v letu 2003

Zavod	število vseh poskusov	kopanje	žaganje	spremembo	napad na paznike	drugo
Dob	1	0	1	0	0	0
Ig	1	0	0	1	0	0
Celje	4	2	1	0	0	1
Koper	1	0	0	0	0	1
N. Gorica	0	0	0	0	0	0
Ljubljana	3	0	0	0	0	3
N. mesto	2	1	0	0	1	0
Radovljica	2	2	1	0	0	0
OO Ig	0	0	0	0	0	0
Maribor	4	0	0	2	0	2
M. Sobota	0	0	0	0	0	0
Rogoza	0	0	0	0	0	0
Radeče	1	0	0	0	0	0
SKUPAJ	19	5	3	3	1	7

### 3. 12. 3. Uporaba prisilnih sredstev

Uporaba prisile sodi med najbolj tvegane postopke, saj je od vestnega izvajanja pooblastil do prekoračitve le korak, zato so nas delavci zavodov dolžni obveščati o vsaki uporabi prisilnega sredstva. Vsako uporabo prisilnega sredstva natančno analiziramo in ocenimo z namenom, da bi bila uporabljena zgolj takrat, ko se situacije ne da rešiti z drugimi, milejšimi ukrepi.

V letu 2003 smo tako zabeležili prvo prekoračitev pooblastil v zadnjih petih letih. Poudariti je potrebno, da je bil razlog za prekoračitev netočno razumevanje spremenjenega predpisa, ki določa uporabo prisilnega sredstva v primeru odklonitve ukaza. Uporabljena je bila šibka telesna sila zoper osebo, ki ni hotela čistiti bivalnega prostora. V enem primeru je bilo ocenjeno, da je bila uporaba prisile nepotrebna.

V letu 2003 je bilo za 20 % manj uporab prisilnih sredstev kot v letu poprej (z 91 na 72 primerov), kar kaže na prizadevanje paznikov za mirno reševanje sporov, če je le mogoče.

Tabela 63: Prisilna sredstva - splošni pregled

Zavod	število uporab	upravičena	nepotrebna	neupravičena	poškodba osebe	poškodba delavca
Dob	15	15	0	0	4	3
Ig	9	9	0	0	0	1
Celje	10	9	0	1	1	2
Koper	4	4	0	0	1	1
N. Gorica	2	2	0	0	0	0
Ljubljana	12	11	1	0	3	0
N. mesto	1	1	0	0	0	0
Radovljica	1	1	0	0	0	0
OO Ig	0	0	0	0	0	0
Maribor	11	11	0	0	0	1
M. Sobota	0	0	0	0	0	0
Rogoza	0	0	0	0	0	0
Radeče	7	7	0	0	0	0
SKUPAJ	72	70	1	1	9	8

V letu 2003 se je najmanj zmanjšalo število uporab prisilnih sredstev zaradi preprečitve sporov med zaprtimi osebami in preprečitve napada ali poskusa napada na delavce zavoda. Zato bo potrebno v prihodnje še več pozornosti nameniti preventivnim ukrepom (ločevanje konfliktnih, ogroženih in med seboj sprtih oseb itn.) ter prizadevanjem za hitrejšo prostorske preureditve v manjše bivalne enote (enoposteljne sobe).

Prisila kot skrajno sredstvo za preprečitev napada ali poskusa napada na delavca zavoda je bila v letu 2003 uporabljena v 18 primerih, kar je v enem primeru več kot v letu poprej. Manj je bilo uporab sredstev prisile za preprečitev samopoškodb (10) in zaradi preprečitve pobega (3), izrazito pa se je zmanjšala uporaba prisile zaradi poškodovanja lastnine (7). Med vrstami prisilnih sredstev je bila največkrat uporabljena telesna sila (71), v enem primeru skupaj z udarcem, v enem skupaj z metom, v enem primeru pa je bila uporabljena gumijevka. Dodatno vklepanje je bilo uporabljeno v 21 primerih. Težja prisilna sredstva, kot so plinski razpršilec, službeni pes ali orožje, niso bila uporabljena, kar potrjuje, da so pazniki dobro usposobljeni za samoobrambo.

Tabela 64: Število uporab prisilnih sredstev glede na razlog po zavodih v letu 2003

Zavod	uničevanje lastnine	preprečitev pobega	poskus napada na delavca	napad na delavca	preprečitev samopoškodb	preprečitev konflikta	odklonitev ukaza
Dob	3	0	4	2	0	3	3
Ig	1	0	0	0	1	4	3
Celje	1	0	2	1	0	5	1
Koper	0	0	2	0	1	0	1
N. Gorica	0	0	0	0	1	0	1
Ljubljana	0	1	4	0	3	3	3
N. mesto	0	0	0	0	0	0	1
Radovljica	0	0	1	0	0	0	0
OO Ig	0	0	0	0	0	0	0
Maribor	1	1	1	1	3	1	4
M. Sobota	0	0	0	0	0	0	0
Rogoza	0	0	0	0	0	0	0
Radeče	1	1	0	0	1	3	1
SKUPAJ	7	3	14	4	10	19	18

Tabela 65: Vrste uporabljenih prisilnih sredstev po zavodih v letu 2003

Zavod	vklepanje	telesna sila	telesna sila - udarec	telesna sila - met	gumijevka
Dob	4	15	0	0	1
Ig	1	9	0	0	0
Celje	3	10	1	0	0
Koper	1	4	0	0	0
N. Gorica	1	2	0	0	0
Ljubljana	3	12	0	0	0
N. mesto	0	1	0	0	0
Radovljica	0	1	0	0	0
OO Ig	0	0	0	0	0
Maribor	4	10	0	1	0
M. Sobota	0	0	0	0	0
Rogoza	0	0	0	0	0
Radeče	4	7	0	0	0
SKUPAJ	21	71	1	1	1

Eden od uporabljenih načinov prisilnih sredstev v letu 2003 je bil tudi preventivno vklepanje med spremstvom zunaj zavoda. Z imobilizacijo rok, izjemoma pa tudi nog, se je osebam preprečevalo pobege. Ni nareč mogoče pričakovati, da bi bili vsi pazniki tako dobro telesno usposobljeni, da bi lahko preprečili pobeg brez uporabe vklepanja. S tem se izognemo uporabi drugih prisilnih sredstev in preprečimo možnost poškodb. Pomembno je, da se delavci v zavodih odločijo za vklepanje osebe vedno takrat, ko obstaja utemeljen sum za pobeg med spremstvom. Pri preventivnem vklepanju je bilo v tem letu posvečeno več pozornosti načelu individualnosti in postopnosti, kar se kaže tako v zmanjšanem deležu vseh vklenjenih kot tudi vklenjenih na hrbtu, povečalo pa se je število vklenjenih za noge. Slednji ukrep je bil uporabljen samo pri najbolj begosumnih osebah.

Tabela 66: Delež preventivnih vklepanj po zavodih v letu 2003

OBDOBJENI		od vseh vklenjenih:		
zavod	delež vklenjenih	na hrbtu %	spredaj %	za noge %
Dob	42	0,1	97,3	2,6
Ig	18	0	100	0
Celje	57	5	95	0
Koper	80	60	40	0
N. Gorica	48	46	54	0
Ljubljana	74	95	2	3
N. mesto	100	5	95	0
Radovljica	10	0	100	0
OO Ig	0	0	0	0
Maribor	21	0	100	0
M. Sobota	56	28	72	0
Rogoza	0	0	0	0
PRIPORNIKI		od vseh vklenjenih:		
zavod	delež vklenjenih	na hrbtu %	spredaj %	za noge %
Ig	71	0	100	0
Celje	90	7	93	0
Koper	98	69	30	1
N. Gorica	100	62	38	0
Ljubljana	98	97	1	2
N. mesto	100	30	70	0
Radovljica	100	1	99	0
Maribor	90	46	45	9
M. Sobota	56	28	72	0
MLADOLETNIKI		od vseh vklenjenih:		
zavod	delež vklenjenih	na hrbtu %	spredaj %	za noge %
Celje	62	4	96	0
Radeče	41	5	95	0

Število napadov na delavce se je v letu 2003 nekoliko zmanjšalo (18) v primerjavi z leti poprej. V štirih primerih so bili delavci lažje poškodovani (udarnine, odrgnine). Pazniki so bili napadeni med preprečevanjem nedovoljenih dejavnosti zaprtim osebam, za nekaj napadov pa nismo odkrili vzroka.

Tabela 67: Napadi na delavce zavodov po zavodih v letu 2003

Zavod	število napadov	število poškodb ob napadih
Dob	5	1
Ig	0	0
Celje	3	2
Koper	2	0
N. Gorica	0	0
Ljubljana	4	0
N. mesto	0	0
Radovljica	1	0
OO Ig	0	0
Maribor	2	1
M. Sobota	0	0
Rogoza	0	0
Radeče	1	0
SKUPAJ	18	4

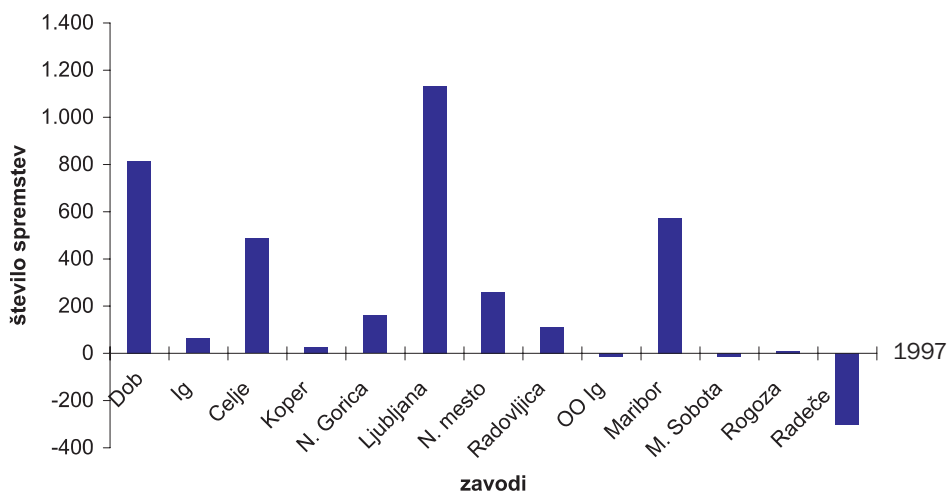
### 3. 12. 4. Sprememba zunaj zavoda

Število spremstev zunaj zavoda se je v primerjavi z letom poprej povečalo v zavodih Celje, Ljubljana, Koper in oddelku Novo mesto, drugje pa se je zmanjšalo, najbolj v zavodu Dob. Posebej v zavodih, kjer imajo pripor, so pazniki velikokrat spremljali skupine, kjer so bile tudi osebe, ki so zahtevale posebno varovanje. Takšna spremstva so zahtevala posebno organizacijo z večjim številom paznikov, ki jih je bilo težje izpeljati v manjših zavodih in oddelkih. V takih primerih so priskočili na pomoč pazniki iz drugih zavodov. Pri spremljanju varnostno zelo problematičnih oseb je sodelovala v okviru svojih pristojnosti tudi policija.

Tabela 68: Število vseh spremstev zaprtih oseb po zavodih v letu 2003

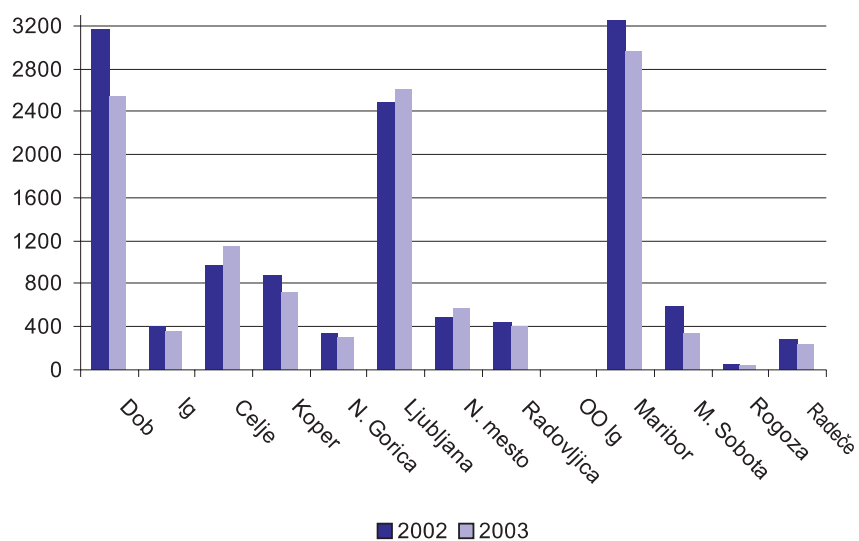
Zavod	na sodišča	v zdravstvene ustanove	ostalo	skupaj	štev. spremstev na paznika
Dob	542	1.893	113	2.548	23
Ig	108	229	11	348	22
Celje	697	390	54	1.141	25
Koper	611	105	2	718	20
N. Gorica	183	97	20	300	18
Ljubljana	1.666	702	244	2.612	34
N. mesto	296	199	72	567	33
Radovljica	211	173	20	404	31
OO Ig	2	0	1	3	1
Maribor	1.446	907	611	2.964	58
M. Sobota	164	138	37	339	24
Rogoza	2	9	2	13	3
Radeče	99	102	29	230	15
Skupaj	6.027	4.944	1.216	12.187	28

Graf 15: Razlika v številu spremstev med letoma 1997 in 2003



Iz grafa, v katerem je prikazano število spremstev v letih 1997 in 2003 po posameznih zavodih, je razvidno, da je v večini zavodov, posebej v največjih, število spremstev izrazito naraslo. Izrazito manj spremstev je bilo v prevzgojnem domu.

Graf 16: Primerjava števila spremstev v letih 2002 in 2003



Kazalec povečane obremenjenosti paznikov je tudi število ur varovanja v bolnišnicah. V letu 2003 jih je bilo 18.604, kar je za slabih tisoč manj kot v letu poprej. Največja težava je v nepredvidljivosti potreb po takšnem varovanju. Daljša hospitalizacija varnostno zahtevnega pripornika ali obsojenca namreč močno poveča obremenjenost paznikov. Z ustanovitvijo posebnega psihiatričnega oddelka zaprtega tipa za potrebe vseh zavodov bi lahko število ur varovanja pomembno zmanjšali, še vedno pa jih ne bi popolnoma odpravili, saj je večina hospitalizacij povezana s specialističnimi zdravstvenimi posegi, ki se izvajajo v različnih specialističnih ambulantah in bolnišnicah.



Tabela 69: Število ur varovanja zaprtih oseb v bolnišnicah po zavodih v letu 2003

Zavod	štev. ur varovanja	štev. ur varovanja na paznika
Dob	6.192	57
Ig	206	13
Celje	813	18
Koper	432	12
N. Gorica	191	12
Ljubljana	5.700	75
N. mesto	507	30
Radovljica	24	1
OO Ig	0	0
Maribor	3.624	71
M. Sobota	857	61
Rogoza	0	0
Radeče	58	4
<b>SKUPAJ</b>	<b>18.604</b>	<b>43</b>

### 3. 12. 5. Konflikti med zaprtimi osebami

Pomemben kazalec splošnih varnostnih razmer v zavodih je število konfliktov med zaprtimi osebami. V zavodih so skušali preprečevati konflikte s preventivnimi in drugimi ukrepi. Tako so skušali za problematične zaprte osebe najti kar najustreznejšo nastanitev, zaprte osebe so s tem namenom tudi premeščali znotraj zavoda, razreševali so konflikte v skupinah in med vpletenimi. Če ti ukrepi niso bili učinkoviti, so izrekli tudi disciplinske ukrepe oziroma predlagali premestitev v drug zavod (predvsem zaradi zagotavljanja njihove osebne varnosti).

V vseh primerih, ko je bil podan sum storitve kaznivega dejanja, ali pa so to zahtevali oškodovanci v konfliktih, so delavci zavodov obvestili policijo. Takih primerov je bilo v tem letu 16. Skupno število konfliktov se je v primerjavi z letom 2002 povečalo za 6 %.

Tabela 70: Število in posledice konfliktov po zavodih v letu 2003

Zavod	število	štev. udeleženih	število poškodovanih		sum storitve k. d.	disciplinski ukrepi
			lažje	težje		
Dob	40	80	11	0	1	25
Ig	4	8	1	0	0	1
Celje	21	44	7	0	0	7
Koper	4	8	3	0	2	1
N. Gorica	2	4	1	0	0	0
Ljubljana	42	85	9	2	3	22
N. mesto	0	0	0	0	0	0
Radovljica	1	2	0	0	0	0
OO Ig	0	0	0	0	0	0
Maribor	15	31	9	1	8	8
M. Sobota	1	2	1	0	1	1
Rogoza	1	2	1	0	1	1
Radeče	3	6	1	0	0	1
<b>SKUPAJ</b>	<b>134</b>	<b>272</b>	<b>44</b>	<b>3</b>	<b>16</b>	<b>67</b>

### 3. 12. 6. Nadzor paketov in pisemskih pošiljk

Število paketov, ki so jih prejele zaprte osebe, se je povečalo za slabih 5 % v primerjavi z letom poprej. Paketi so bili še vedno ena od poti za vnašanje droge in drugih prepovedanih predmetov v zavod. Droga je bila najdena kar v petnajstih primerih (prejšnje leto le v 11). Zaprte osebe so bile pri vnašanju prepovedanih predmetov vedno bolj iznajdljive. Tako so za vnos največkrat uporabili kar originalno zapakirana živila, ne da bi bila vidno poškodovana embalaža. Nedovoljene stvari so skrili v šampon, pašteto, kakav ipd. Vse manj je kovinskih materialov, ki bi jih zaznal detektor kovin. Rentgensko napravo pa imata le dva zavoda.

Del preventivnega varnostnega ukrepa za preprečevanje vnosa prepovedanih snovi je tudi pregled pisemskih pošiljk ob sumu, da se v pismu skrivajo stvari, katerih posest je v zavodu prepovedana. V letu 2003 je bila droga odkrita v 13 pismih.

Tabela 71: Število prejetih in odprtih pisem po zavodih v letu 2003

Zavod	število prejetih pisem	število odprtih pisem
Dob	4.601	176
Ig	199	12
Celje	720	1
Koper	829	97
N. Gorica	189	6
Ljubljana	2.186	2
N. mesto	404	0
Radovljica	386	8
OO Ig	0	0
Maribor	4.222	5
M. Sobota	841	36
Rogoza	2	0
Radeče	49	74
SKUPAJ	14.628	417

### 3. 12. 7. Obiski in telefonski pogovori

Obiski zaprtih oseb so se v letu 2003 izvajali v skladu z varnostnimi zahtevami v vseh zavodih, razen v odprtih in polodprtih oddelkih, kjer to ni bilo potrebno. Že nekaj let se izvajajo tudi obiski za stekleno pregrado, kjer je neposredni stik zaprte osebe z obiskovalcem onemogočen. Tako je skoraj popolnoma onemogočen vnos nedovoljenih predmetov in substanc med obiskom, čeprav smo v tem letu beležili tudi takšne poskuse (poškodovanje mreže, lepljenje pošiljke na zid, odmikanje okvirja stekla od stene). Ker pa pregrada hkrati onemogoča pristen človeški stik med zaprto osebo in obiskovalcem, so se v zavodih skušali odločati za to vrsto obiska le v primerih, ko je bilo to zaradi varnostnih razlogov potrebno.

Tabela 72: Obiski pripornikov po načinu nadzora in po zavodih v letu 2003

Zavod	za stekleno pregrado v %	brez pregrade v %
Ig	11	89
Celje	78	22
Koper	75	25
N. Gorica	73	27
Ljubljana	68	32
N. mesto	53	47
Radovljica	15	85
Maribor	71	29
M. Sobota	35	65

Tabela 73: Obiski obsojencev, mladoletnikov in upravno kaznovanih po načinu nadzora in po zavodih v letu 2003

Zavod	za stekleno pregrado v %	nadzorovan obisk v %	prosti obisk v %
Dob	1,7	11,3	87
Ig	4	0	96
Celje	7	1	92
Koper	10	35	55
N. Gorica	28	0	72
Ljubljana	6	0	94
N. mesto	0	0	100
Radovljica	0	0	100
OO Ig	0	0	100
Maribor	9	0	91
M. Sobota	0	83	17
Rogoza	0	0	100
Radeče	0	0,1	99,9

Pri odrejanju obiskov za stekleno pregrado so bile v prejšnjih letih večje razlike med zavodi. V nekaterih zavodi so vse obiske pripornikov izvajali za pregrado. Na to je opozoril tudi varuh človekovih pravic, zato smo izdali navodilo, ki določa enotnejši in bolj individualen pristop. V letu 2003 je bilo še vedno zaznati določena odstopanja, ki pa so bila pogosto povezana tudi z različnimi prostorskimi možnostmi za izvajanje obiskov.

Pomembna oblika komunikacije obsojencev s svojci so bili tudi telefonski pogovori. Zakon omogoča prosto telefoniranje in telefoniranje z vizualnim nadzorom klicane številke. V zavodih je bila praksa različna. V nekaterih zavodih so dovoljevali telefoniranje le ob vizualnem nadzoru, drugje takšne oblike ne izvajajo. V zavodu Dob so leta 2002 uvedli elektronski nadzor, ki se je izkazal kot dober in uporaben način, predvsem pa izvedljiv brez dodatnih obremenitev paznikov.

Ukrepa prepovedi telefoniranja so se posluževali le v dveh zavodih. Podatek za zavod Dob je realen, težje pa je pojasniti 20 tovrstnih prepovedi v zavodu Koper v primerjavi z ostalimi zavodi, ki tovrstnega ukrepa niso izrekli. Vsekakor bo treba obstoječo prakso poenotiti glede na realne varnostne zahteve.

Tabela 74: Delež obsojencev, ki so imeli nadzorovane telefonske razgovore in število obsojencev s prepovedjo telefoniranja po zavodih v letu 2003

Zavod	obsojenci z nadzorom telefona v %	število obsojencev s prepovedjo telefona
Dob	90	20
Ig	11	0
Celje	85	0
Koper	80	20
N. Gorica	80	0
Ljubljana	65	0
N. mesto	29	0
Radovljica	0	0
OO Ig	0	0
Maribor	40	0
M. Sobota	100	0
Rogoza	0	0
Radeče	100	1
<b>SKUPAJ PREPOVEDI</b>		<b>41</b>

### 3. 12. 8. Vnos nedovoljenih drog in opojnih substanc

V zavodih je vse več vnašanja nedovoljenih drog, o čemer pričajo tudi podatki o številu najdb. V letu 2001 je bila droga najdena v 85 primerih, v letu 2002 v 104 primerih in v letu 2003 kar v 198 primerih.

Zaprte osebe so drogo vnašale na različne načine. Vse pogosteje jo skrivajo v telesu, kar je povzročalo dodatne težave pri odkrivanju, saj je šlo praviloma za manjše količine (nekaj gramov). Več je bilo tudi primerov vnašanja droge z metanjem čez zid. Bolj temeljit nadzor ob vstopu v zavod, redni pregledi prostorov in oseb, sodelovanje s policijo pri zbiranju informacij, odkrivanje drog s šolanimi psi (povprečno eden do dva pregleda v posameznem zavodu), sili zaprte osebe v vse večjo iznajdljivost pri iskanju načinov vnašanja droge v zavod.

V tem letu so preprečili vnos največje količine droge v zavodu Ljubljana, in sicer 193 g kanabisa, ter v Prevzgojnem domu Radeče kar 164 tablet ekstazija. Vsega skupaj so odkrili 173,9 g heroina (lani 90,7 g) in 1.245,3 g kanabisa (lani 298,9 g).

Tabela 75: Število najdb in količina najdenih drog po vrstah in po zavodih v letu 2003

Zavod	Število najdb <sup>5</sup>				količina v gramih			
	heroin	kanabis	kokain	ostale droge	pribor	heroin	kanabis	kokain
Dob	27	14	0	8	3	58,28	136,63	0
Ig	0	3	0	0	0	0	7,10	0
Celje	3	8	3	1	0	1,35	104,74	3,72
Koper	5	3	0	0	0	27,50	5,50	0
N. Gorica	2	1	0	0	0	1,50	1,80	0
Ljubljana	19	47	2	9	14	33,60	710,10	21,00
N. mesto	0	0	0	0	0	0	0	0
Radovljica	0	3	0	0	0	0	6,50	0
OO Ig	0	0	0	0	0	0	0	0
Maribor	15	16	0	8	0	43,50	252,22	0
M. Sobota	0	2	0	0	0	0	0,70	0
Rogoza	0	0	0	0	0	0	0	0
Radeče	2	10	0	4	0	8,14	20,00	0
SKUPAJ	73	107	5	30	17	173,87	1.245,29	24,72

Tabela 76: Mesto odkritja droge po zavodih v letu 2003

Zavod	v paketu	v pismu	pri osebni pregledu	pri predaji ali uživanju	v bivalnem prostoru	v delavnici	na dvorišču
Dob	1	0	17	2	27	1	0
Ig	0	1	2	0	0	0	0
Celje	2	1	5	0	4	0	2
Koper	0	2	2	1	3	0	0
N. Gorica	0	0	1	0	2	0	0
Ljubljana	10	8	11	4	14	0	18
N. mesto	0	0	0	0	0	0	0
Radovljica	0	0	2	0	1	0	0
OO Ig	0	0	0	0	0	0	0
Maribor	1	1	14	4	17	0	1
M. Sobota	0	0	2	0	0	0	0
Rogoza	0	0	0	0	0	0	0
Radeče	0	0	10	1	3	0	0
SKUPAJ	14	13	66	12	71	1	21

### 3. 12. 9. Preiskave bivalnih prostorov

Med rednim nadziranjem bivalnih prostorov so pazniki opravljali obhode, dnevne preiskave, pa tudi popolne preiskave prostorov. Namen preiskav je bil odkriti in odvzeti prepovedane predmete in snovi, ki so jih zaprti pretihotapili v zavod ali v zavodu izdelali. Skupaj je bilo v letu 2003 najdenih 119 mobilnih telefonov in 17 kosov pribora za telefoniranje. Pazniki so našli še strelivo, žage, ipd. V zavodu Dob so našli kar 30 litrov alkohola, narejenega iz vode, sadja in kvasa. Število preiskav se je v primerjavi z prejšnjim letom zmanjšalo, razlog pa je v preobremenjenosti paznikov.

<sup>5</sup>Vseh najdb je bilo 198, vendar je bilo v nekaj primerih najdeno več vrst droge ali pribora hkrati.

Tabela 77: Število opravljenih preiskav bivalnih prostorov in število najdenih predmetov po zavodih v letu 2003

Zavod	kraj najdbe				vrsta predmeta				
	število preiskav	število vseh najdb	v zavodu	na vhodu ali v pošti	število GSM	pribor za telefone	žaga	alkohol	strelivo <sup>6</sup>
Dob	487	20	19	1	21	3	0	1	1
Sl. vas	0	1	0	1	0	1	0	0	0
Ig	13	2	1	1	1	0	0	1	0
Celje	16	9	7	2	7	0	0	2	0
Koper	37	3	3	0	2	0	1	0	0
N. Gorica	15	0	0	0	0	0	0	0	0
Ljubljana	53	51	37	14	46	9	0	2	2
N. mesto	21	2	2	0	2	0	0	0	0
Radovljica	62	5	5	0	5	0	0	0	0
OO Ig	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Maribor	59	32	31	1	33	4	0	0	0
M. Sobota	22	0	0	0	0	0	0	0	0
Rogoza	5	1	1	0	1	0	0	0	0
Radeče	34	1	1	0	1	0	0	0	0
<b>SKUPAJ</b>	<b>827</b>	<b>127</b>	<b>107</b>	<b>20</b>	<b>119</b>	<b>17</b>	<b>1</b>	<b>6</b>	<b>3</b>

### 3. 12. 10. Preizkusi alkoholiziranosti

Preizkusi alkoholiziranosti so klasična oblike nadzora, ki jo je potrebno izvajati. V letu 2003 je bilo opravljenih nekaj manj preizkusov alkoholiziranosti kot v letu poprej, malenkostno pa se je povečalo število pozitivnih rezultatov testiranj.

Tabela 78: Število preizkusov alkoholiziranosti in število pozitivnih preizkusov po zavodih v letu 2003

Zavod	število preizkusov	med njimi pozitivnih
Dob	640	8
Ig	23	2
Celje	0	0
Koper	0	0
N. Gorica	22	5
Ljubljana	7	2
N. mesto	36	0
Radovljica	45	7
OO Ig	17	0
Maribor	49	15
M. Sobota	20	3
Rogoza	174	14
Radeče	24	7
<b>SKUPAJ</b>	<b>1.057</b>	<b>63</b>

<sup>6</sup>Opomba: Strelivo je bilo najdeno v vseh treh primerih pri poskusu vnosa v zavod, skupaj 17 nabojev.

### 3. 12. 11. Odstranitev v posebni prostor po 236. členu ZIKS

Odstranitve v posebni prostor so namenjene izločitvi osebe iz bivalnega prostora za krajši čas, kadar je potrebno zagotoviti red in mir, preprečiti pobeg ali pa ustaviti oziroma vsaj omiliti destruktivno vedenje osebe (zoper sebe ali druge). Bivanje v posebnem prostoru je omejeno na največ dvanajst ur.

Ta ukrep je bil tudi v letu 2003 redko uporabljen. V večini primerov je bil odrejen za krajši čas, v povprečju za štiri ure. V primerjavi z letom 2000 se je uporaba tega ukrepa opazno zmanjšala (176 v letu 2000, 126 v letu 2001, 101 v letu 2002 in 69 v letu 2003). Razlog za odstranitev v posebni prostor je bil največkrat destruktivno vedenje zaprtih oseb - zoper sebe ali druge. V vseh primerih je bil o izločitvi obveščen zdravnik, ki je v večini primerov izločeno osebo tudi pregledal. Med bivanjem v posebnem prostoru so bile vse osebe nadzorovane s kamero, kar je omogočalo hiter odziv za zagotovitev varnosti izločene osebe.

Tabela 79: Število odstranitvev v posebni prostor glede na razlog po zavodih v letu 2003

Zavod	storil kaz. dejanje	beg ali upor	ogrožal sebe ali druge	ovira druge pri počitku, delu	skupaj vseh odstranitvev
<b>OBSOJENCI IN UPRAVNO KAZNOVANI</b>					
Dob	1	2	21	1	25
Ig	0	0	0	0	0
Celje	0	0	4	0	4
Koper	0	0	1	1	2
N. Gorica	0	0	0	0	0
Ljubljana	0	0	1	0	1
N. mesto	0	0	0	0	0
Radovljica	0	0	0	0	0
OO Ig	0	0	0	0	0
Maribor	1	0	5	0	6
M. Sobota	0	0	0	0	0
Rogoza	0	0	0	0	0
<b>PRIPORNIKI</b>					
Ig	0	0	0	0	0
Celje	0	0	1	0	1
Koper	0	1	2	0	3
N. Gorica	0	0	2	0	2
Ljubljana	0	0	2	2	2
N. mesto	0	1	0	3	4
Radovljica	0	0	0	0	0
Maribor	0	0	4	0	4
M. Sobota	0	0	0	0	0
<b>MLADOLETNIKI</b>					
Celje	0	0	0	0	0
Radeče	0	3	6	1	10
Koper	0	1	2	1	5
<b>SKUPAJ</b>	<b>2</b>	<b>8</b>	<b>51</b>	<b>9</b>	<b>69</b>



### **3. 12. 12. Usposabljanje paznikov**

Zaradi neugodnih kadrovskih razmer v letu 2003 nismo mogli izvesti usposabljanja paznikov po predpisih pravilnika, ki predvideva enoten sprejem ter šestmesečno usposabljanje. Izvedli smo lahko le prilagojeno usposabljanje za 22 paznikov. V tem letu je bil za ta namen dokončan in natisnjen učbenik o praktičnem postopku in uporabi strelnega orožja.

### **3. 12. 13. Arhitekturne in tehnične možnosti za varovanje zavodov in osebja**

Pomemben vidik varovanja predstavljajo arhitekturne in tehnične možnosti zavodov. Zavodi se večinoma nahajajo v starih in nefunkcionalnih zgradbah, ki so bile zgrajene za druge namene in ne izpolnjujejo sodobnih zahtev za varovanje. V zavodih so bili zato prisiljeni uporabljati dodatne ukrepe pri varovanju, to pa je predstavljalo dodatno obremenitev za paznike. Pomanjkljivost starih zgradb je predvsem ta, da onemogočajo večje število nastanitev v manjših in enoposteljnih sobah, pa tudi njihova arhitektura ne dopušča preprostega nadzora z manjšim številom paznikov. Dodatna slabost so zidovi in ponekod rešetke. Ker so zidovi iz materialov slabše kakovosti, omogočajo kopanje lukenj. Tudi rešetke, ki so na nekaterih mestih še vedno iz železa, je mogoče prerezati že s preprostim orodjem. Poseben problem so nizke varovalne ograje oz. zidovi, katerih višina močno odstopa od evropske prakse in standardov (6 do 7 m visoka betonska ograja z dodano 5 do 6 m visoko notranjo žično ograjo).

Bistveno težje je bilo izvesti tehnično varovanje osebja znotraj zavoda pred napadi zaprtih oseb. Večji zavodi že imajo interni alarmni klicni sistem, s katerim lahko v kritičnem trenutku pokličejo na pomoč. Sistem bo potrebno dopolniti in ga vzpostaviti predvsem v oddelkih, kjer se izvaja pripor.

V letu 2003 je bilo v zavodih na področju varovanja izvedenih več izboljšav. Najpomembnejši je bil nakup novega video sistema v zavodu Celje. Korak naprej v elektronskem varovanju je bil vsekakor storjen z nakupom opreme za nov zavod Koper, ki zajema osnovno varovanje z video nadzorom, pokrivanje izpostavljenih delov z alarmom in popolnoma nov sistem za varovanje osebja.

### **3. 12. 14. Oprema in uniforme delavcev**

Za nakup uniform je bilo v letu 2003 namenjenih bistveno več sredstev, tako da smo nadaljevali s postopno zamenjavo uniform po določilih pravilnika. Nakup uniform, predviden za to leto, smo uresničili v celoti. Predvidevamo, da bomo v dveh letih nadomestili zaostanek zadnjih let in vsem delavcem zagotovili uniforme v skladu z določili pravilnika.

## **3. 13. ZAGOTAVLJANJE IN OMOGOČANJE DELA ZAPRTIM OSEBAM**

### **3. 13. 1. Razporeditev zaprtih oseb na delo**

Zagotavljanje pravice do dela zaprtim osebam omogoča, da si med prestajanjem kazni zapora ohranijo oziroma pridobijo delovne navade in ustrezen odnos do dela. V letu 2003 so v zavodih zagotavljali zaprtim osebam delo predvsem v javnih gospodarskih zavodih (JGZ-jih), nekaterim pa tudi zunaj zavoda in pri hišnih delih. Zaprte osebe so bile razporejene na delo je bila v skladu s sistematiziranimi delovnimi mesti. V večini zavodov tudi v letu 2003 niso mogli zagotoviti dela za vse zaprte osebe, ki so bile za delo sposobne in so želele delati, ker ni bilo na voljo dovolj delovnih mest. Čeprav vsem zaprtim osebam, ki so želele delati, dela ni bilo mogoče zagotoviti, so se le redki pritožili.

Tabela 80: Razporeditev zaprtih oseb na delo po kategorijah in po spolu na dan 1. 1. 2003

Razporeditev na delo	obsojenci	obsojenke	P	UK	ML	SKUPAJ
JGZ	318	11	30	3	16	378
hišna dela	113	5	7	1	4	130
zunaj zavoda	34	4	0	0	0	38
terapevtske delavnice	7	0	0	0	0	7
<b>SKUPAJ</b>	<b>472</b>	<b>20</b>	<b>37</b>	<b>4</b>	<b>20</b>	<b>553</b>
dela ni bilo mogoče zagotoviti	142	0	206	13	9	370
odklonili	57	3	37	1	1	99
za delo nezmožni	70	3	4	0	0	77
<b>SKUPAJ</b>	<b>296</b>	<b>6</b>	<b>247</b>	<b>14</b>	<b>10</b>	<b>546</b>

Tabela 81: Razporeditev na novo sprejetih zaprtih oseb na delo po kategorijah in po spolu v letu 2003

Razporeditev na delo	obsojenci	obsojenke	P	UK	ML	SKUPAJ
JGZ	361	18	81	52	11	523
hišna dela	153	8	17	0	2	180
zunaj zavoda	83	7	0	0	0	90
terapevtske delavnice	3	0	0	0	0	3
<b>SKUPAJ</b>	<b>600</b>	<b>33</b>	<b>98</b>	<b>52</b>	<b>13</b>	<b>796</b>
ni bilo mogoče zagotoviti	198	0	585	1.485	5	2.273
odklonili	24	4	160	57	0	243
za delo nezmožni	106	3	30	87	0	226
<b>SKUPAJ</b>	<b>328</b>	<b>7</b>	<b>775</b>	<b>1.629</b>	<b>5</b>	<b>2.742</b>

V letu 2003 je delalo 1.349 zaprtih oseb, kar pomeni, da je bilo delo zagotovljeno za 29,1 % vseh zaprtih oseb (brez pridržanih). Delež zaposlenih zaprtih oseb se je v primerjavi z letom poprej povečal za dober odstotek. Struktura zaposlenih zaprtih oseb je bila podobna kot v letu poprej, saj je bilo med njimi 1.125 (83 %) obsojencev, 135 pripornikov, 56 upravno kaznovanih in 33 mladoletnikov. Po posameznih kategorijah je imelo delo 65 % obsojencev, 12 % pripornikov, 3 % upravno kaznovanih in 69 % mladoletnikov.

Zaskrbljivo je relativno nizko število zaposlenih obsojencev v letu 2003 in znižanje števila zaposlenih pripornikov, ki je tudi sicer zelo nizko. Brez dela je bilo največ upravno kaznovanih, med njimi je bila večini denarna kazen spremenjena v nekajdnevni zapor in jim zaradi kratke dobe bivanja v zavodu ni bilo mogoče zagotoviti primerne dela. Med zaposlenimi zaprtimi osebami jih je največ delalo v JGZ-jih (73,4 %), pri hišnih delih (22,9 %) in na zunanjih delih (16,1 %). Število oseb, ki so delo odklonile, se je v primerjavi z letom poprej zmanjšalo za 8 %, število za delo nezmožnih pa za 5,5 %.

### 3. 13. 2. Plačilo za delo zaprtih oseb

Tabela 82: Plačilo za delo obsojencev v rednem delovnem času po zavodih in po vrsti dela v letu 2003

Zavod	JGZ		hišna dela		delo zunaj zavoda	
	najnižje	najvišje	najnižje	najvišje	najnižje	najvišje
Dob	8.400	50.412	16.386	27.480	28.077	28.077
Maribor	15.024	23.828	12.650	22.522	18.021	24.384
Ljubljana	13.102	24.238	13.102	20.306	13.102	26.100
Celje	14.134	30.309	17.470	24780	14.750	32.794
Koper	14.616	21.715	13.102	25.557	22.272	27.617
Ig	13.102	24.338	13.102	17.835	13.102	30.154
Radovljica	13.102	13.567	13.363	18.200	17.035	19.140
N. Gorica	17.472	27.788	16.112	18.112	18.304	18.304
N. mesto	0	0	13.102	20.603	13.102	26.100
M. Sobota	0	0	13.216	19.584	14.000	64.722
Rogoza	12.730	20.032	13.216	19.584	15.670	23.808

Za določanje plačil za delo zaprtih oseb smo uporabljali Pravilnik o količnikih za določitev osnovnih plačil, o kriterijih in merilih za ocenjevanje uspešnosti in rezultatov dela obsojencev ter o nagradah mladoletnikov. Plačilo za delo je sestavljeno iz osnove, ocene delovne uspešnosti in dodatkov in je v veliki meri odvisno tudi od rezultatov dela. To potrjujeta podatka o najvišjem in najnižjem plačilu v letu 2003 (v JGZ-jih). Obsojenec, ki je prejel najvišje plačilo, je presegel normo kar za dvakrat, nasprotno je obsojenec, ki je prejel najnižje plačilo, dosegel le polovično normo. Podobno izstopa višina plačila za delo zunaj zavoda - gre za obsojenca z izobrazbo diplomiranega inženirja, ki je delal na zelo zahtevnem delovnem mestu.

V letu 2003 je bilo najvišje plačilo v JGZ-jih 50.412 sit, pri hišnih delih 27.480 sit in na delu zunaj zavoda 64.722 sit. Najnižje plačilo pa je bilo v JGZ-jih 8.400 sit, pri hišnih delih 12.650 sit in na delu zunaj zavoda 13.102 sit. Povprečna plačila v letu 2003 so tako znašala:

- v JGZ-jih: najnižje 13.520 sit, najvišje 26.247 sit;
- pri hišnih delih: najnižje 14.075 sit, najvišje 21.324 sit;
- pri delih zunaj zavoda: najnižje 17.040 sit, najvišje 29.200 sit.

Z zgoraj navedenim pravilnikom se je sistem obračunavanja plačil izenačil, ne glede na to, kje obsojenec oziroma mladoletnik dela, zato so odstopanja od povprečnih vrednosti manjša kot v preteklih letih.

Tabela 83: Delo obsojencev v podaljšanem delovnem času po zavodih v letu 2003

Zavod	število obsojencev	število nadur
Dob	186	13.611
Ig	42	1.693
Celje	6	72
Koper	33	1.708
N. Gorica	12	301
Ljubljana	54	1.256
N. mesto	2	17
Radovljica	6	133
Maribor	105	5.098
M. Sobota	25	956
OO Ig	0	0
Rogoza	51	1.833
<b>SKUPAJ</b>	<b>522</b>	<b>26.678</b>

V letu 2003 je v podaljšanem delovnem času delalo 46 % vseh obsojencev, ki so bili razporejeni na delo. Število obsojencev, ki so delali nadure, se v primerjavi z letom poprej ni povečalo, medtem ko se je število nadur zmanjšalo za 6,5 %.

### **3. 13. 3. Varstvo pri delu in požarna varnost**

Aktivnosti na področju varstva in zdravja pri delu so v zavodih tudi v letu 2003 izvajali tako, da so preverjali izvajanje predpisov, ki pogojujejo varno delo, uporabo predpisanih sredstev in opreme za osebno varnost ter usposabljali zaprte osebe in delavce zavoda za varno in zdravo delo. Pred razporeditvijo na delo so zaprte osebe opravile potreben zdravniški pregled in preizkus znanja s področja varstva pri delu.

Posebno pozornost so v zavodih namenjali tudi tehničnemu varstvu pri delu, in sicer varnemu delovnemu okolju in sredstvom za delo. Izvajali so preglede in preizkuse delovne opreme, odpravljali pomanjkljivosti, izločali dotrajano opremo iz uporabe, nameščali dodatna opozorila in izdelali navodila za varno in zdravo delo. Ocenjujemo, da je bilo v letu 2003 izvajanje varstva in zdravja pri delu na ustrezni ravni, še vedno pa nekateri inštruktorji posvečajo premalo pozornosti doslednemu izvajanju predpisov o uporabi zaščitnih sredstev.

Požarna varnost v zavodih se v letu 2003 v primerjavi z letom poprej ni poslabšala, saj sta bila evidentirana le dva manjša požara v bivalnih prostorih, ki so ju iz malomarnosti oziroma namenoma povzročile zaprte osebe. Nekaj začetnih požarov v JGZ-jih in v bivalnih prostorih pa je bilo z uporabo opreme za gašenje pravočasno pogašenih.

### **3. 13. 4. Nesreče pri delu zaprtih oseb**

V letu 2003 je bilo na delovnih mestih v JGZ-jih, pri hišnih delih in pri dovoljenih dejavnostih poškodovanih 119 zaprtih oseb, ki so bile v skladu z zakonom s tega področja obravnavane kot nesreče pri delu. Večji del nesreč pri delu se je dogodilo v JGZ-jih (97), nekaj pa tudi na hišnih delih (18) in pri dovoljenih dejavnostih (4). 115 poškodb je bilo lažjih, štiri pa težje. Tudi v tem letu smo preverjali izvajanje predpisov pri obravnavi nesreč pri delu in opozarjali na ugotovljene pomanjkljivosti, še posebej pa na ažurno in dosledno vodenje evidenc o nesrečah. Med poškodbami so bile najpogostejše mehanske poškodbe prstov na gornjih okončinah, do katerih je prihajalo zaradi različnih udarcev, nekaj poškodb pa je bilo posledica opeklin, zdrsov, padcev, ureznin in brizgov kemikalij. Kot najpogostejši vzroki pa so bili navedeni nespoštovanje splošnega režima dela, opustitev uporabe osebnih zaščitnih sredstev, premajhna pozornost pri delu, neurejenost delovnega okolja in splet različnih nevarnih okoliščin, posebej v obratu galvane in kovinskih delavnicah.

V primerjavi z letom 2002 se je število nesreč pri delu zaprtih oseb povečalo za devet, med njim so bile kar štiri težje. Relativno veliko evidentiranih nesreč pri delu je bilo tudi posledica uveljavljanja odškodninskih zahtevkov pri zavarovalnicah, saj so zaprte osebe uveljavljale odškodnine tudi za neznatne poškodbe. V letu 2003 se je največ nesreč zgodilo v zavodu Dob (58), sledijo pa zavod Maribor (23), oddelek Rogoza (13), zavoda Celje (9) in Ljubljana (8), oddelka Ig (3) in Murska Sobota (2), po ena pa v zavodih Koper, Ig in oddelku Nova Gorica.

Na podlagi pogodbe o zavarovanju civilne odgovornosti, sklenjene med upravo in zavarovalnimi družbami, je 40 zaprtih oseb uveljavljalo odškodnino za posledice nesreče pri delu. Število odškodninskih zahtevkov se je v primerjavi z letom 2002 zmanjšalo skoraj za tretjino. Iz razpoložljivih podatkov je razvidno, da so zavarovalnice v letu 2003 pogosteje zavračale izplačila odškodninskih zahtevkov v primerjavi z letom poprej, zato so obsojenci pogosteje uveljavljali odškodnine s tožbo pri pristojnem sodišču.

### **3. 13. 5. Posebnosti dela in zaposlovanja mladoletnikov v prevzgojnim domu**

V letu 2003 se je v Prevzgojnim domu Radeče 19 mladoletnikov usposabljal za delo v učnih delavnicah v JGZ-ju, šest pa pri hišnih delih. Vsi mladoletniki so se poklicno izobraževali oziroma usposabljali in pridobivali delovne navade, zato klasičnih razporeditev na delo ni bilo. Pod strokovnim vodstvom učiteljev praktičnega pouka so se mladoletniki usposabljali za različna delovna področja, vključevali pa so se tudi v vzdrževalna in obnovitvena dela v učnih delavnicah in bivalnih prostorih. Občasno so posamezni mladoletniki sicer odklonili delo, vendar popolne odklonitve dela v letu 2003 ni bilo.

Med mladoletniki, ki so se poklicno izobraževali v prvem letniku, je bila najnižja nagrada 12.644 sit, najvišja pa 18.920 sit; v drugem letniku je bila najnižja nagrada 18.861 sit, najvišja pa 25.358 sit. V primerjavi z letom 2002 sta se povprečni najnižji in najvišji nagradi v prvem in drugem letniku zvišali za 15,2 %.

V letu 2003 so se med delovnim usposabljanjem lažje poškodovali štirje mladoletniki. Poškodbe (ureznine, udarnine) niso nastale zaradi neustrezne zaščite strojev in delovnih naprav, temveč zaradi nepazljivost mladoletnikov.

### **3. 13. 6. Obseg in problematika hišnih del**

Delež zaposlenih zaprtih oseb pri hišnih delih je bil približno enak kot v letu 2002 (23 %). Ta dela so opravljali večinoma obsojenci, v manjšem številu pa tudi priporniki, upravno kaznovani in mladoletniki. Med hišna dela, ki so opredeljena v sistemizaciji delovnih mest obsojencev, sodi delo v kuhinji, pekarni, razdeljevalnici hrane, pomivalnici, zavodski pralnici in likalnici. Nekateri zavodi so v okviru hišnih del zaprte osebe razporejali tudi na dela hišnika, vzdrževalca kopalnic, pleskanja prostorov, čiščenja upravnih in ambulantnih prostorov, na vzdrževalna dela v zavodu, na čiščenje okolice zavoda ter na vrtna in druga dela.

V zavodih izpostavljajo problem strokovne usposobljenosti zaprtih oseb za hišna dela. To še zlasti velja za dela, povezana s pripravo hrane, za katera je potrebna tovrstna strokovna izobrazba in sanitarno-higienska ustreznost.

### **3. 13. 7. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje obsojencev**

Med obsojenci in mladoletniki, ki so v letu 2003 delali, jih je bilo le 58 % pokojninsko zavarovanih, ker je bila s 1. 7. 2003 zaprtim osebam ukinjena pravica do pokojninskega zavarovanja. Vsi drugi pa so bili zavarovani za invalidnost in telesno okvaro, ki je posledica bolezni oziroma nesreče pri delu, poklicnem izobraževanju oziroma opravljanju dovoljenih dejavnosti.

Zaradi sprejema Zakona o izvrševanju proračuna Republike Slovenije oziroma sprememb in dopolnitev zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, po katerih obsojenci, ki med prestajanjem kazni zapora delajo, niso več obvezno pokojninsko zavarovani, med obsojenci ni bilo večjega nezadovoljstva, saj nobeden od njih zaradi tega ni prenehal z delom.

Tabela 84: Število pokojninsko zavarovanih obsojencev po zavodih v letu 2003

Zavod	Število pokojninsko zavarovanih
Dob	246
Ig	62
Celje	23
Koper	17
N Gorica	6
Ljubljana	116
N. mesto	8
Radovljica	7
Maribor	90
M. Sobota	11
OO Rogoza	64
SKUPAJ	650

### 3. 13. 8. Dejavnost javnih gospodarskih zavodov

Vsi javni gospodarski zavodi (JGZ-ji), razen JGZ Pohorje, so pridobili soglasje ustanovitelja - po predhodnem mnenju ministrstva za finance - za letne programe dela in finančne načrte za leto 2003. Pripravljeni so bili predlogi pokrivanja izgub v treh JGZ-jih (Pohorje, Kozjak, Golovec), ki jih je potrdil tudi ustanovitelj. V JGZ Pohorje so zaradi slabih poslovnih rezultatov in likvidnostnih težav pričeli z pripravo ustreznega sanacijskega programa. Podjetje, ki se ukvarja s svetovanjem, jim je pripravilo analizo vzrokov za krizo poslovanja. V juniju je vodenje JGZ Pohorje prevzel najemni management, ki je v sodelovanju z obstoječim vodstvom JGZ-ja pripravil strateški načrt za sanacijo, operativni načrt dela in finančni načrt za leto 2004. Projekt sanacije poteka tako, da je ustanovitelju, ministrstvu in upravnemu odboru javnega gospodarskega zavoda omogočeno spremljanje položaja podjetja, in sicer preko projektnega sveta, v katerem ima vsak svojega člana. Pridobili so soglasje za najetje kredita, za izhod iz likvidnostnih težav in za nabavo novega stroja v proizvodnji.

Izvedena je bila realizacija sistemizacij JGZ-jev (prerazporeditev delavcev, financiranih iz sredstev JGZ-jev, iz uprave v JGZ-je). Sprejeti so bili letni programi dela in finančni načrti JGZ-jev za leto 2004. Izpeljan je bil postopek za imenovanje direktorja JGZ Kozjak Maribor.

Tudi v letu 2003 se je pojavljal problem zagotavljanja ustreznega dela za zaprte osebe, v nekaterih JGZ-jih pa je primanjkovalo za delo ustrezno usposobljenih zaprtih oseb. Glede na vse bolj zaostrene razmere na trgu se še naprej zastavlja vprašanje perspektivnosti obstoječe organizacije dela za zaprte osebe ter dejavnosti. Zato bo nujno izdelati strateške načrte bodočega poslovanja JGZ-jev. Nesporno je, da JGZ-ji z obstoječimi finančnimi obremenitvami v prihodnosti ne bodo mogli delovati in bo nujna finančna pomoč države.

## 4. DELOVANJE UPRAVE NA NACIONALNEM IN MEDNARODNEM PODROČJU

### 4. 1. NACIONALNO PODROČJE

#### 4. 1. 1. Sodelovanje z mediji

V letu 2003 se je število prošelj predstavnikov medijev za obiske v zavodih nekoliko zmanjšalo v primerjavi z letom poprej. To pa ne pomeni, da je bilo temu področju namenjeno manj pozornosti, saj so novinarji tudi v letošnjem letu zastavili veliko vprašanj o življenju in delu v zavodih ter o ravnanju z zaprtimi osebami, posebno ob izrednih dogodkih.

Po razpoložljivih podatkih je bilo v letu 2003 objavljenih 27 televizijskih in radijskih prispevkov s področja izvrševanja kazenskih sankcij (Radiotelevizija Slovenija, Pop tv ter šest drugih radijskih in televizijskih hiš). Novinarji dvanajstih časopisnih hiš (med njimi Delo, Dnevnik, Slovenske novice, Večer, Mladina, Jana) pa so objavili 40 prispevkov. Tudi v letu 2003 so posamezni obsojenci vzpostavljali stike z novinarji brez vednosti zavoda oziroma so novinarji želeli govoriti z zaprtimi osebami. Za tovrstne stike je bilo potrebno v skladu s predpisi pridobiti dovoljenje upravnika zavoda. Posamezni obsojenci so v primeru težav navezovali stik najprej z mediji, ne da bi prej izkoristili zakonito možnost pritožbe.

Menimo, da smo v letu 2003 novinarjem omogočili pravočasno in celovito poročanje o vseh pomembnih dogodkih v upravi. Organizirali smo tiskovne konference in podali več sporočil za javnost.

#### 4. 1. 2. Obiski v zavodih

V letu 2003 nas je za obisk v zavodih zaprosilo 20 ustanov in posameznikov. Med njimi je bilo največ študentov in strokovnih delavcev sodišč, tožilstva, policije in drugih ustanov. Novinarjem Televizije Slovenija in študentki Akademije za gledališče, radio, film in televizijo smo omogočili snemanje nekaterih prostorov za dokumentarni film in za študijske potrebe, študentu arhitekture pa fotografiranje zavoda za izdelavo magistrske naloge. Število prošelj študentov in dijakov za opravljanje prakse oziroma za izdelavo seminarskih in diplomskih nalog se je v letu 2003 nekoliko zmanjšalo. Obiske zavodov in zbiranje podatkov za študijske in strokovne namene smo prosilcem v večini primerov omogočili, izjema so bili dijaki s štirih srednjih šol in člani planinskega društva. Obiski so bili organizirani tako, da so bili čim manj moteči za življenje v zavodih.

### 4. 2. MEDNARODNO PODROČJE

V letu 2003 je uprava sodelovala s pristojnimi organi Sveta Evrope, z upravami zaporov drugih držav, mednarodnimi raziskovalnimi inštituti in organizacijami s področja izvrševanja kazenskih sankcij. Mednarodno sodelovanje nam omogoča vključevanje v evropske mreže in s tem v mednarodne projekte s področja izvrševanja kazenskih sankcij. Prav tako je to priložnost za izmenjavo izkušenj in dobre prakse ter s tem za razvoj področij znotraj sistema izvrševanja kazenskih sankcij.

Uprava je tudi v letu 2003 sodelovala v projektu Sveta Evrope SPACE, letna zaporska statistika. Na področju izobraževanja in zaposlovanja zaprtih oseb se nadaljuje mednarodni pilotski projekt Leonardo da Vinci z naslovom "Izhod - poklicno usposabljanje in socialna integracija obsojencev v postpenalni obravnavi". Projekt je financiran iz sredstev Evropske unije. Na tem področju smo se vključili tudi v projekt mednarodne or-



ganizacije za izobraževanje zaprtih oseb v zaporih (EPEA), katerega namen je oblikovati evropsko mrežo na področju izobraževanja v zaporih. Vključili pa smo se v projekt AGIS, katerega cilj je razvoj mednarodne mreže izobraževanja za delavce v zaporih. Država nosilka tega projekta je Italija.

Potrdili smo tudi sodelovanje v projektu CARDS, ki ga ravno tako financira Evropska unija. Nosilec projekta je nemško ministrstvo za pravosodje, partnerji za izvedbo programov na območju Balkana smo Slovenija, Italija in Avstrija. Vsebina programov se navezuje na razvoj sistemov izvrševanja kazenskih sankcij v državah tega območja.

#### **4. 2. 1. Obiski tujih delegacij v Sloveniji**

V letu 2003 so nas obiskale naslednje tuje delegacije (kronološko):

- predstavnik Prison Fellowship (PFI), mednarodne organizacije prostovoljcev za zapore in član sveta mednarodne zveze katoliške pastoralne oskrbe v zaporih, odgovoren za vzhodno Evropo (upravo - centralo in zavod Ljubljana),
- komisar Sveta Evrope za človekove pravice (zavod Dob),
- vodstvo makedonske uprave (upravo - centralo in zavode Dob, Ig in Koper),
- predstavniki ženskega zapora Nitra iz Slovaške (upravo - centralo in zavod Ig),
- deset predstavnikov avstrijskih zaporov - enotedenski študijski obisk (upravo - centralo ter zavode Maribor, Dob, Koper, Ljubljana, Ig in Celje),
- raziskovalka iz Anglije z namenom izvedbe raziskave o oblikah pomoči za odvisne od drog v okviru projekta HEUNI in Cranstoun (upravo - centralo ter zavoda Dob in Ljubljana),
- vodstvo Evropskega monitoring centra za droge (EMCDDA) iz Lizbone z namenom seznanitve o stanju na področju obravnave odvisnosti (upravo - centralo),
- predstavniki albanskega varuha človekovih pravic (zavod Ljubljana),
- predstavniki madžarske uprave (upravo - centralo ter zavode Dob, Koper in Celje),
- fotograf Klavdij Sluban iz Pariza z namenom izvedbe fotografske delavnice (zavod Celje),
- dva sodnika iz Zvezne ameriške države Iowa v okviru mednarodnega projekta IRIS -sodelovanje lokalnih skupnosti (zavod Maribor) ter
- predstavniki avstrijskega zapora iz Gradca (zavod Dob).

#### **4. 2. 2. Obiski predstavnikov uprave v tujini**

Predstavniki uprave smo v letu 2003 sodelovali na številnih konferencah, seminarjih in srečanjih v tujini, in sicer (kronološko):

- sodelovali smo na mednarodni konferenci o državljanih, zaprtih v zaporih zunaj lastne države v Bruslju, ki jo je organizirala mednarodna organizacija za pomoč zaprtim v tujini - European Group for Prisoners Abroad - EGPA;
- obiskali smo zapore v Londonu v okviru mednarodnega pilotskega projekta Leonardo da Vinci o delovni in socialni reintegraciji obsojencev po odpustu;
- obiskali smo institucije v Španiji, ki se ukvarjajo z obravnavo mladine, odvisne od drog, v okviru projekta Phare Urada za droge;
- sodelovali smo na konferenci o pravičnosti in ravnotežju - o žrtvah, prestopnikih in perspektivah

skupnosti, ki jo je organizirala Mednarodna organizacija za probacijo in druge alternativne sankcije (CEP) v Pragi;

- udeležili smo se konference o elektronskem nadzoru na Nizozemskem;
- sodelovali smo v mednarodnem tekmovanju v nogometu, ki ga je za delavce zaporov organizirala madžarska uprava;
- sodelovali smo na konferenci o izobraževanju v zaporih na Norveškem, ki jo je organizirala Mednarodna organizacija za izobraževanje v zaporih (EPEA);
- sodelovali smo na okrogli mizi o izobraževalnih centrih za zaporsko osebje v Sarajevu, ki jo je organiziral Urad za človekove pravice in demokracijo (ODIHR) pri Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE);
- obiskali smo zapora v Wurzburgu na Bavarskem in v Leobnu v Avstriji zaradi lažjega načrtovanja prostorske prenove zavoda Dob;
- udeležili smo se seminarja o uporabi moderne kuhinjske tehnike na Bavarskem;
- sodelovali smo na mednarodni konferenci o delu z odvisnimi od drog v zaporih na Poljskem;
- udeležili smo se slovesnosti ob 200. obletnici zapora v Grazu v Avstriji;
- sodelovali smo na sestanku konzorcija za izvedbo projekta CARDS - EU v Berlinu, v Nemčiji;
- udeležili smo se strokovne ekskurzije aktiva ravnateljev vzgojnih zavodov, mladinskih domov in prevzgojnega doma v Belgiji;
- sodelovali smo na mednarodni konferenci Kriminalexpo na Madžarskem;
- sodelovali smo na regionalnem srečanju zaporskih uprav v Zagrebu o izvajanju CARDS projektov in probaciji, ki ga je organizirala Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE).

## 5. KADROVSKE, FINANČNO-MATERIALNE IN PROSTORSKE RAZMERE

### 5. 1. KADROVSKE RAZMERE

#### 5. 1. 1. Obseg in struktura zaposlenih

Tabela 85: Pregled števila zaposlenih v upravi na dan 31. 12. 2003 po strukturi in po virih financiranja

Organizacijska enota	uprava, zavodi			javni gospodarski zavodi			skupaj		
	JGZ	proračun	skupaj	JGZ	proračun	skupaj	M	Ž	skupaj
direktor	0	1	1	0	0	0	1	0	1
<b>višji upravni delavci</b>									
državni podsekretar	0	1	1	0	0	0	1	0	1
svetovalci vlade	0	10	10	0	0	0	5	5	10
pomočniki direktorja	0	31	31	0	3	3	20	14	34
svetovalci direktorja	0	5	5	0	0	0	1	4	5
višji svetovalci	0	5	5	0	0	0	4	1	5
vsega	0	52	52	0	3	3	31	24	55
<b>specializirani kadri</b>									
pedagogi	0	47	47	0	0	0	12	35	47
psihologi	0	9	9	0	0	0	3	6	9
socialni delavci	0	10	10	0	0	0	4	6	10
drugi str. del. vzg. sl.	0	7	7	0	0	0	1	6	7
medicinski tehniki	0	8	8	0	0	0	0	8	8
inštruktorji	1	30	31	32	15	47	73	5	78
delovni inštruktorji	0	23	23	5	18	23	44	2	46
dipl. inženirji	0	0	0	0	3	3	3	0	3
inženirji	0	0	0	0	9	9	7	2	9
tehniki	0	1	1	0	2	2	2	1	3
dipl. ekonomisti	0	3	3	0	0	0	0	3	3
ekonomisti	0	5	5	0	0	0	1	4	5
ekonomski tehniki	0	17	17	0	0	0	0	17	17
drugi delavci v JGZ	0	0	0	0	1	1	1	0	1
pazniški kader	0	424	424	0	0	0	388	36	424
administ. in drugi del.	0	62	62	0	0	0	8	54	62
vsega	1	646	647	37	48	85	547	185	732
SKUPAJ	1	699	700	37	51	88	579	209	788

#### 5. 1. 2. Obseg in dinamika zaposlovanja

Tudi s proračunom za leto 2003 je bilo uveljavljeno načelo o zaposlovanju iz prejšnjih let, kar pomeni, da so bila upravi s proračunom zagotovljena določena sredstva za plače in da je bila določena zgornja meja števila zaposlenih. Tako smo v upravi tudi v letu 2003 sami presojali, katere delavce nadomestiti in koliko razpoložljivih sredstev porabiti za prerazporeditve oziroma napredovanja. Pri zaposlovanju je bilo temeljno vo-

dilo zagotavljati nemoteno opravljanje dejavnosti izvrševanja kazenskih sankcij, predvsem nadomeščati delavce, ki opravljajo naloge varnosti in zavarovanja in morajo biti v zavodih stalno prisotni, ter strokovne delavce s specifičnimi znanji.

V letu 2003 je v upravi prenehalo delovno razmerje 110 delavcem, med njimi je bilo 73 delavcev prerazporejenih v javne gospodarske zavode, 12 delavcev se je upokojilo, 25 delavcem pa je prenehalo delovno razmerje na njihovo željo.

Del razpoložljivih sredstev za plače je bil namenjen še napredovanju delavcev v skladu s pravilnikom o napredovanju zaposlenih v državni upravi. V letu 2003 je napredovalo 144 delavcev.

### **5. 1. 3. Izobraževanje delavcev**

Delavci uprave so se vključevali v različne izobraževalne oblike. V pripravo na strokovni izpit so se vključili trije delavci. Za pridobitev višje stopnje izobrazbe na podlagi sklenjene pogodbe o izobraževanju se je 26 delavcev vključevalo v študijske programe na Pravni, Pedagoški, Filozofski in Ekonomski fakulteti, Fakulteti za družbene vede, Fakulteti za socialno delo, Fakulteti za upravo, Visoki policijski šoli in Visoki šoli za podjetništvo.

Novi zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP) je uvedel določene novosti pri vodenju upravnih postopkov in določa, da lahko posamezniki vodijo upravni postopek oziroma odločajo v upravnih stvareh le, če imajo ustrezno izobrazbo in opravljen strokovni izpit iz upravnega postopka. Delavci so tudi v letu 2003 nadaljevali z opravljanjem izpitov iz upravnega postopka (40).

Uprava je v letu 2003 organizirala usposabljanje za nove paznike in različne seminarje za posamezne skupine zaposlenih, kjer so predavali priznani strokovnjaki. Tako so se udeleženci usposabljali za obravnavo odvisnih od drog, za obravnavo storilcev kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost in za ugotavljanje samomorilne ogroženosti. Organizirana je bila prva stopnja senzitiviteta treninga. Funkcionalno izobraževanje je bilo mogoče tudi v okviru aktivov pedagoških vodij, pedagogov, socialnih delavcev, terapevtov za odvisnosti, zdravstvenih delavcev, psihologov in delavcev pazniške službe

V letu 2003 smo se udeležili tudi nacionalne kriminološke konference, dnevov varstvoslovja in različnih drugih posvetov ter seminarjev, ki so jih pripravile zunanje ustanove. Delavci v upravi, ki se vključujejo v mednarodno sodelovanje, so obiskovali tečaje tujih jezikov.

### **5. 1. 4. Pripravnštvo in učna oziroma delovna praksa**

Zaposlovanje pripravnikov je bilo v letu 2003 omejeno na zaposlovanje pripravnikov štipendistov. Ostali pripravniki so bili sprejeti v delovno razmerje le, kadar nismo dobili drugega ustreznega delavca in če so nameravali po opravljenem strokovnem izpitu zasesti prosto delovno mesto. V letu 2003 je devet pripravnikov zaključilo pripravništvo in uspešno opravilo pripravniški izpit, na dan 31. 12. 2003 pa so bili v upravi zaposleni trije pripravniki.

Tudi v letu 2003 smo na prošnjo Visoke upravne šole in Visoke policijsko-varnostne šole omogočili njihovim študentom opravljanje obvezne prakse. V zavodih je v letu 2003 tako 69 študentov in dijakov opravljajo učno oziroma delovno prakso.

### **5. 1. 5. Odsotnost z dela zaradi bolezni oziroma delovnih nezgod, delovni invalidi**

V letu 2003 so bili zaposleni v zavodih 97.858 ur odsotni z dela zaradi bolezni, posledic nesreč pri delu ter nege družinskih članov, kar pomeni stalno odsotnost 46 delavcev.

Odsotnost z dela je bila v letu 2003 v povprečju za 19,5 % večja kot v letu poprej. Število bolniških odsot-

nosti se je najbolj povečalo v zavodu Maribor (za slabih 54 %), sledita zavod Dob in Ljubljana (po dobrih 25 %) in zavod Koper (za 17 %). V drugih zavodih je bilo odsotnosti v primerjavi z letom poprej nekoliko manj. Delavci so bili v letu 2003 odsotni z dela predvsem zaradi bolezni (79,3 %), nesreče pri delu so bile vzrok za odsotnost v 15 %, nege družinskih članov pa nekaj manj kot v 6 %.

V letu 2003 so se nesreče pri delu dogajale najpogosteje pri izvajanju rednega dela, pri usposabljanju paznikov oziroma rednih treningih borilnih veščin, sledijo zdrsi po stopnicah, poškodbe na poti v službo ipd. Rezultati rekonstrukcij nezgod potrjujejo, da niso bile posledica opuščanja predpisanih ukrepov s strani delodajalca.

Tabela 86: Podatki o odsotnosti z dela po vrstah in po zavodih v letu 2003 (v urah)

Zavod	bolezen delavca	nesreča pri delu	nega družinskih članov	skupaj
Dob	29.150	5.062	2.176	36.388
Ig	4.436	0	280	4.716
Celje	3.990	1.142	304	5.436
Koper	10.452	48	648	11.148
Ljubljana	10.392	3.480	1.096	14.968
Maribor	12.298	4.536	896	17.730
Radeče	6.968	384	120	7.472
SKUPAJ	77.686	14.652	5.520	97.858

V letu 2003 smo nadaljevali z izvajanjem preventivnih zdravstvenih pregledov delavcev, in sicer po programih, ki so bili pripravljene v posameznih zavodih v skladu z izjavo o varnosti.

V zavodih je bilo v letu 2003 zaposlenih devet delovnih invalidov, med njimi so bili trije invalidi druge kategorije in šest invalidov tretje kategorije (trije zaradi posledic bolezni). Pri zagotavljanju zaposlitve invalidom se skoraj v vseh zavodih - predvsem zaradi specifičnosti narave dela - pojavlja težava pri razporeditvah invalidov na ustrezna delovna mesta. Tako npr. delovnih invalidov iz vrst paznikov ni mogoče razporejati na druga ustrezna delovna mesta, ker takih delovnih mest v zavodih ni.

### 5. 1. 6. Disciplinski postopki zoper delavce

V letu 2003 je bilo uvedenih pet postopkov za ugotavljanje odgovornosti delavcev zaradi kršitev delovnih obveznosti. Enemu delavcu je bil izrečen ukrep prenehanja delovnega razmerja in opomin, dvema delavcema denarna kazen, v enem primeru pa je bil postopek ustavljen.

### 5. 1. 7. Stanovanjska problematika in počitniške zmogljivosti

Delavci uprave so imeli tudi v letu 2003 težave pri iskanju stanovanj, saj je še vedno več prosilcev za službena oziroma najemniška stanovanja, kot jih je na voljo. Zato se, predvsem v zavodih, ki so nekoliko oddaljeni od večjih mestnih središč, pojavljajo težave pri pridobivanju ustreznih kadrov.

Zavodi nudijo zaposlenim tudi manjše število počitniških enot. Počitniške zmogljivosti so zasedene večinoma v sezoni, izven sezone pa jih v nekaterih zavodih uporabljajo tudi upokojeanci. Uprava nima proračunskih sredstev za počitniško dejavnost (za razliko od nekaterih drugih državnih organov), zato morajo vse stroške kriti delavci.

### 5. 1. 8. Nadurno delo

V letu 2003 je bilo v službah za varnost in varovanje v posameznih zavodih plačanih 87.668,5 ur nadurnega dela, kar je za 18,3 % manj kot v letu poprej. Znižanje je posledica uveljavitve določb Zakona o delovnih

razmerjih, ki je stopil v veljavo s 1. 1. 2003, in določa največ 20 nadur na mesec oziroma 180 nadur na leto. Tako v leto 2004 prenašamo preko sedem tisoč opravljenih, neplačanih ur preko polnega delovnega časa.

Tabela 87: Pregled izplačanih nadur po zavodih v letu 2003

Zavod	Število izplačanih nadur
Celje	6.115
Dob	24.084
Ig	3.471
Koper	5.908,5
Ljubljana	30.851
Maribor	15.248
Radeče	1.991
SKUPAJ	87.668,5

## 5. 2. FINANČNO-MATERIALNE RAZMERE

### 5. 2. 1. Tekoče investicijsko vzdrževanje, nove investicije in druge prostorske razmere uprave

Tekoče investicijsko vzdrževanje v zavodih smo financirali iz proračunske postavke 4508 - materialni stroški, v višini, ki je še dovoljevala siceršnje normalno preživetje. Veliko del so v zavodih izvedli sami (pleskanje, popravila sanitarnih elementov, urejanje okolice), večja in specializirana dela pa s pomočjo zunanjih izvajalcev. Za tekoče vzdrževanje objektov smo v letu 2003 namenili 24.967.038 sit, kar predstavlja 2,3 % vseh izdatkov za materialne stroške.

Za investicijsko vzdrževanje zgradb zaporov, financirano iz proračunske postavke 2876, smo v letu 2003 porabili 14.171.362 sit, 218.800 sit je znašal strošek za investicijsko dokumentacijo (skupaj 14.390.162 sit, kar je le 21,8 % sredstev, ki so bila namenjena investicijskemu vzdrževanju v letu poprej). Načrt investicijskega vzdrževanja za leto 2003 je bil zaradi rebalansa proračuna le delno realiziran. Izvedena so bila najnujnejša dela za preprečevanje ogrožanja zdravja in življenj ljudi ter propadanja objektov, za zagotavljanje protipožarne zaščite in varnosti (sanacija stropa v zavodu Ljubljana, obnova sprehajališča - igrišča v zavodu Celje, izvedba notranjega hidrantnega razvoda v zavodu Celje, prenova vhoda in prehoda na sodišče v oddelku Novo mesto, obnova kanalizacije v zavodu Maribor in obnova sistema za ogrevanje tople vode v oddelku Rogoza).

V letu 2003 smo nadaljevali z gradnjo zapora v Kopru. S proračunske postavke 2876 smo za novo investicijo namenili skupno 475.015.469 sit. Po načrtu veljavnih razvojnih programov za leto 2003 je bila dokončana gradnja objekta, vključujoč gradbeno obrtniška dela po gradbeni pogodbi ter izvajanje strokovnega in projektantskega nadzora. Poravnani so bili priključna taksa in stroški soglasja na elektroenergetsko omrežje ter stroški izdelave projekta izvedenih del in izdelave geodetskega posnetka objekta. Poravnani so bili tudi stroški pridobivanja uporabnega dovoljenja.

Za popravilo in vzdrževanje večinoma dotrajane in odpisane opreme so zavodi porabili 46.681.018 sit, in sicer iz sredstev za materialne stroške. Izdatki za tekoče vzdrževanje predstavljajo 4,4 % vseh izdatkov za materialne stroške.

Vrednost nove opreme v letu 2003 znaša 64.949.937 sit. Poleg sredstev, zagotovljenih v proračunu za leto 2003, smo za nakup opreme porabili še zavarovalnino v višini 224.653 sit.

Načrt nabave opreme in prevoznih sredstev je bil izveden v skladu z veljavnim načrtom razvojnih programov. V letu 2003 smo kupili pet dostavnih vozil in jih predelali v vozila za prevoz zaprtih oseb, v skladu z načrtom in finančnimi zmožnostmi smo zamenjali nekaj izrabljene opreme v zavodskih kuhinjah in pralnicah, na področju komunikacij smo kupili sistem za pozivanje zaprtih oseb za zavoda Dob in Maribor ter nadomestili uničene pozivnike. Realizirali smo prvi manjši nakup standardiziranega pohištva za zaprte osebe. Kupili smo sistem video nadzora za zavod Celje, izvedli nujno popravilo video sistema v zavodu Dob, kupili dva stoječa in šest ročnih detektorjev kovin ter troje varnostnih vrat za zavoda Celje in Ljubljana.

Na področju informatike smo dodeljena sredstva za leto 2003 - 17.930.743 sit - investirali v nakup datotečnih strežnikov za zavoda Dob in Koper, šestindvajsetih osebnih računalnikov z ustrezno programsko opremo (sedem več kot je bilo načrtovano - zaradi izrednih potreb sistema MFERAC in dosežene nižje cene za ostalo opremo), desetih laserskih tiskalnikov, enajstih enot aktivne mrežne opreme in nadgradnjo programske opreme Javna naročila v Lotus Notes okolju.

V letu 2003 smo z namenske proračunske postavke za investicije in investicijsko vzdrževanje porabili 550.669.046 sit, s postavke, namenjene za nakup posebne varnostne opreme, pa 21.617.266 sit. 83 % sredstev smo namenili nadaljevanju izgradnje novega zavoda v Kopru, 2,5 % investicijskemu vzdrževanju ter 14,5 % nakupu opreme.

Tabela 88: Pregled porabljenih sredstev po namenu in po lokacijah v letu 2003 (v sit)

Lokacija	investicijsko vzdrževanje	oprema	skupaj	delež (v %)
Celje	6.041.509,20	21.654.985,52	27.696.494,72	4,84
Dob	202.800,00	20.965.124,00	21.167.924,00	3,70
Ig	16.000,00	1.028.713,12	1.044.713,12	0,18
Koper	475.015.469,08	7.174.446,80	482.189.915,88	84,22
Ljubljana	4.239.252,00	7.740.709,64	11.979.961,64	2,09
Maribor	3.890.601,60	18.505.043,16	22.395.644,76	3,91
Radeče	0	2.119.053,12	2.119.053,12	0,37
uprava - centrala	0	3.917.257,66	3.917.257,66	0,69
SKUPAJ	489.405.631,88	83.105.333,02	572.510.964,90	100

## 5. 2. 2. Poročilo in ocena finančno-materialnega položaja uprave

V upravi smo v letu 2003 porabili 6.168.644 tisoč sit, kar pomeni 99,8 % veljavnega proračuna.

Po podskupinah izdatkov je poraba sledeča:

Oznaka podskupine	naziv podskupine	poraba (v tisoč sit)	delež porabe (v %)
400	Plače in drugi izdatki zaposlenim	3.206.747	52,0
401	Prispevki delodajalcev	657.516	10,7
402	Izdatki za blago in storitve	1.346.728	21,8
411	Transferji posameznikom	384.836	6,2
420	Nakup in gradnja osnovnih sredstev	572.817	9,3

Od celotne porabe se na sredstva, zagotovljena iz proračuna, nanaša 6.126.312 tisoč sit (99,03 % veljavnega proračuna), na porabo sredstev iz naslova lastne dejavnosti 41.893 tisoč sit (0,68 % veljavnega proračuna), na porabo sredstev iz prejetih odškodnin 439 tisoč sit (0,01 % veljavnega proračuna). Glede na veljavni proračun je 0,28 % sredstev ostalo neporabljenih. Lastno dejavnost v upravi predstavlja organizirana



prehrana za delavce in počitniška dejavnost. Sredstva iz prejetih odškodnin se nanašajo na sredstva, prejeta na podlagi zavarovanj stvarnega premoženja v letih 2002 in 2003.

Razlika med sprejetim in veljavnim proračunom za leto 2003 znaša 315.927 tisoč sit in se nanaša na povečanja sredstev:

- iz lastne dejavnosti v višini 26.904 tisoč sit,
- iz naslova odškodnin v višini 2.766 tisoč sit in
- po sklepu vlade v višini 286.257 tisoč sit.

Razlika med veljavnim in realiziranim finančnim načrtom znaša 17.682 tisoč sit. Po vrsti porabe se ostanek nanaša na:

- neporabljena sredstva na postavkah tipa 1 (5.184 tisoč sit),
- neporabljena sredstva odškodnin, ki se prenašajo v naslednje leto (2.327 tisoč sit) in
- ostanek na proračunskih postavkah lastne dejavnosti (10.171 tisoč sit).

Ostanek sredstev (proračunski del) se nanaša na ostanek pri plačah (prejete refundacije bolezni), neporabljena sredstva odškodnin se prenašajo v naslednje proračunsko leto, ostanek na postavkah lastne dejavnosti se nanaša na del za obveznosti iz naslova davkov (4.034 tisoč sit) in na neporabljena sredstva (6.137 tisoč sit).

V leto 2003 smo prenašali iz naslova sredstev odškodnin 458 tisoč sit. V leto 2003 smo prenašali nepravilne odhodke iz leta 2002, za katere nam je zmanjkalo sredstev v okviru materialnih stroškov, stroškov najemnin ter zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja zaprtih oseb.

Tabela 89: Pregled porabe po podprogramih in proračunskih postavkah v letu 2003

(vir financiranja: proračun)

PODPROGRAM	OZNAKA PRORAČUNSKE POSTAVKE	NAZIV PRORAČUNSKE POSTAVKE	PORABA V LETU 2003 v sit
<b>09042001</b> Delovanje uprave za izvrševanje kazenskih sankcij	6028	Plače	3.996.515.264,72
	4016	Najemnine poslovnih prostorov	61.737.000,00
	4508	Materialni stroški	1.065.665.355,30
	6395	Izobraževanje delavcev	2.238.128,83
	6680	Oprema PUO	35.499.251,90
	6681	Oborožitev in posebna varnostna oprema	23.051.865,80
	2876	Investicije in inv. vzdrževanje	550.669.045,90
	1009	Odškodnine po sodnih sklepih	6.100.175,76
<b>20032001</b> Socialno varstvo obsojencev	7448	Zdravstveno zavarovanje obsojencev	311.006.480,98
	7449	Pokojninsko in inv. zav. obsojencev	73.829.202,02
<b>SKUPAJ</b>			<b>6.126.311.771,21</b>

Ocenjujemo, da smo ne glede na težke finančne pogoje dela uspeli zagotoviti osnovne pogoje bivanja in dela tako zaposlenim kot zaprtim osebam ter da smo gospodarno in racionalno potrošili dodeljena proračunska sredstva. Kronično pomanjkanje sredstev smo v letu 2003 skoraj v celoti rešili s prerazporeditvami sredstev po sklepu vlade. S primanjkljajem smo se soočali na vseh postavkah, kjer nismo mogli ustaviti prevzemanja obveznosti, kot to zahtevajo predpisi. Tako smo z dodatnimi sredstvi pokrili primanjkljaj na materialnih stroških, ki se nanašajo na življenje in delo v zavodih, in na plačah ter večji del nekritičnih odhodkov na področju zdravstvenega zavarovanja zaprtih oseb (v leto 2004 prenašamo 24.242.468,50 sit obveznosti). Na

postavki najemnine poslovnih prostorov smo leto 2003 zaključili z nekritimi obveznostimi v višini 8.020.785,08 sit.

V letu 2003 smo porabili 6.126.312 tisoč sit proračunskih sredstev, kar je za 435.053 tisoč sit ali 7,64 % več kot v letu poprej. Povečanje porabe v letu 2003 v primerjavi z letom poprej se nanaša na povečano porabo na postavkah za plače (8,3 %), na materialne stroške (14,1 %) in na zdravstveno zavarovanje obsojencev (37,2 %), kjer smo prejeli dodatna sredstva. Na vseh ostalih postavkah je bila poraba v primerjavi z letom 2002 nižja. Na področju investicij in investicijskega vzdrževanja je bila poraba v letu 2003 v primerjavi z letom poprej nižja za 9,1 %, prav tako smo kupili za 17,5 % manj opreme za paznike in 3,7 % manj posebne varnostne opreme, manj sredstev smo prejeli za stroške najemnin poslovnih prostorov (za 4,6 %) in za izobraževanje. Znižanje porabe za pokojninsko in invalidsko zavarovanje obsojencev je posledica spremenjene zakonodaje. Če ne upoštevamo dodatnih sredstev, smo v letu 2003 porabili 2,6 % več kot v letu poprej.

### 5. 2. 3. Stroški oskrbnega dne

Tabela 90: Povprečno stanje zaprtih oseb in vrednost oskrbnega dne v obdobju od leta 1996 do 2003

Leto	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
povprečno stanje zaprtih oseb	682	763	810	949	1131	1203	1147	1120
oskrbni dan (v sit)	13.383	12.153	12.436	12.030	10.896	12.415	13.594	14.986

Stroški oskrbnega dne so izračunani tako, da je višina vseh proračunskih sredstev uprave deljena s številom dni v letu in povprečnim številom zaprtih oseb. Strošek oskrbnega dne v letu 2003 je znašal 14.986 sit.

## 5. 3. PROSTORSKE RAZMERE

### 5. 3. 1. Zmogljivost zavodov in njihova zasedenost

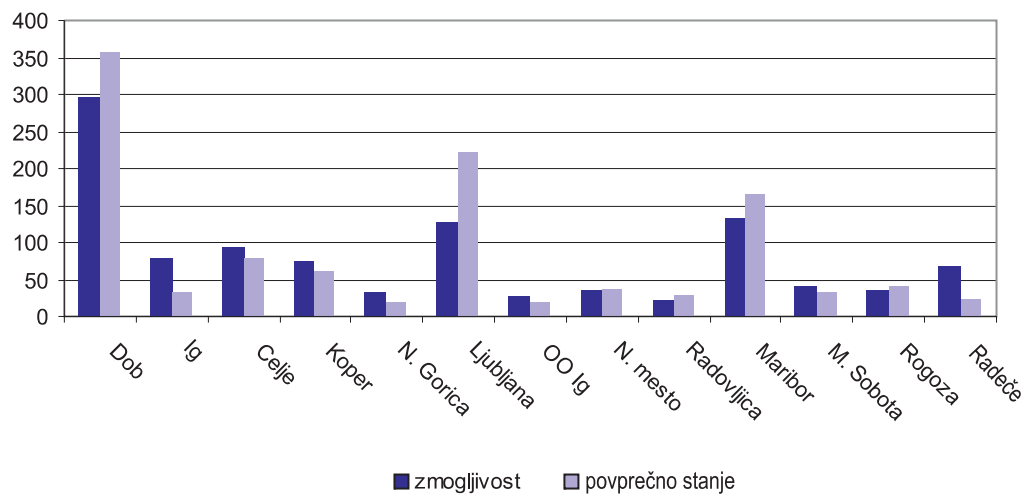
Prostorska zmogljivost zavodov se izračunava na osnovi predpisanih standardov (9 m<sup>2</sup> za samsko sobo in 7 m<sup>2</sup> na osebo za večposteljne sobe). Po navedenih standardih je bila prostorska zmogljivost vseh zavodov 1.067 mest. V letu 2003 je bilo v vseh zavodih v povprečju za okoli 5 % več zaprtih oseb kot je bilo prostorskih zmogljivosti, kar pomeni, da se je trend absolutne prenapoljenosti zavodov nadaljeval že četrto leto zapored. Podatki kažejo, da je bila zasedenost leta 2003 sicer nekoliko nižja kot v letu poprej, vendar pa višja kot pred letom 2001. Iz literature in prakse je znano, da je kritična meja zasedenosti 80 % (20 % zmogljivosti mora biti vedno na voljo). Podatki kažejo, da je bila v večini zavodov meja 80 % presežena, na šestih lokacijah pa tudi meja 100 %.

Najbolj so bili zasedeni zavod Ljubljana (172,3 %), oddelek Radovljica (136,5 %), zavod Maribor (123,7 %), zavod Dob (120,7 %) in oddelek Novo mesto (111 %), najmanj pa prevzgojni dom (37,2 %) in zavod Ig (41,3 %). V primerjavi z letom 2002 se je povprečno stanje zaprtih oseb povečalo v zavodih Ljubljana in Maribor ter v oddelku Rogoza, v vseh ostalih pa se je zmanjšalo. Različna je bila tudi zasedenost znotraj posameznih zavodov, saj se je pogosto dogajalo, da so bili posamezni oddelki prenapolnjeni, v drugih pa je bilo še dovolj prostora. Težave zaradi prenapoljenosti zavodov smo v upravi reševali s prerazporejanjem zaprtih oseb iz bolj zasedenih v manj zasedene sobe, oddelke in zavode ter z drugimi ukrepi, kot so povečana skrb za higieno ipd.

Tabela 91: Zasedenost posameznih zavodov in dislociranih oddelkov glede na povprečno stanje zaprtih oseb v letu 2003

Zavod	zmogljivost	povprečno stanje	delež zasedenosti (v %)
Dob	296	357,21	120,7
Ig	79	32,61	41,3
Celje	94	77,26	82,2
Koper	76	62,64	82,4
N. Gorica	32	19,02	59,4
Ljubljana	128	220,60	172,3
OO Ig	27	19,26	71,3
N. mesto	35	38,84	111,0
Radovljica	22	30,03	136,5
Maribor	133	164,58	123,7
M. Sobota	41	32,48	79,2
Rogoza	36	39,83	110,6
Radeče	68	25,30	37,2
SKUPAJ	1.067	1.119,66	104,9

Grafikon 17: Zasedenost posameznih zavodov in dislociranih oddelkov glede na povprečno stanje zaprtih oseb v letu 2003



### 5. 3. 2. Ocena bivalnih in prostorskih razmer v zavodih

Bivalne, delovne in prostorske razmere se med posameznimi zavodi in oddelki močno razlikujejo. V večini zavodov opozarjajo na težave zaradi velikih bivalnih prostorov, v katerih je nastanjeno večje število zaprtih oseb. V takih bivalnih prostorih je več možnosti za medsebojne konflikte, izsiljevanja in kršitve zavodskih pravil, vse to pa zmanjšuje varnost, red in disciplino. Razumljivo je, da take bivalne razmere negativno vplivajo tudi na počutje zaprtih oseb, vzdrževanje higiene in zagotavljanje zasebnosti. V zavodih, predvsem pa v oddelkih je bilo zaradi pomanjkanja prostorov težko izvajati predpise, ki določajo, da morajo biti kategorije zaprtih oseb med seboj ločene (priporniki, obsojenci, upravno kaznovani, ženske, moški, mladoletniki). Prostorske razmere so velika ovira tudi za uresničevanje določenih pravic zaprtih oseb, kot so zagotavljanje dela, omogočanje telesnih aktivnosti in rekreacije, verskih aktivnosti ipd. V nekaterih zavodih priporniki in

upravno kaznovani bivajo v slabših razmerah kot obsojenci. Poseben problem predstavlja zastarela, dotrajana in pomanjkljiva oprema v bivalnih in drugih prostorih, ker za njihovo nabavo ni nikoli dovolj sredstev.

### **5. 3. 3. Aktivnosti za izboljšanje prostorskih in bivalnih razmer v zavodih**

V okviru dodeljenih sredstev v letu 2003 smo si prizadevali za izboljšanje bivalnih razmer za zaprte osebe. Za zagotavljanje večje varnosti je bil v oddelku Novo mesto prenovljen glavni vhod in zazidan prehod na sodišče. Zaradi dotrajanosti je bila v zavodu Maribor izvedena obnova kanalizacije na vzhodnem traktu, v oddelku Rogoza je bil obnovljen sistem za ogrevanje tople vode, v zavodu Celje je bilo obnovljeno sprehajališče - igrišče, v zavodu Ljubljana pa je bil popravljen strop na hodniku. Za zagotavljanje požarne varnosti je bil v zavodu Celje izveden notranji hidrantni razvod. Leta 2003 je bil izveden tehnični pregled rekonstruiranega 2., 3. in dela 4. objekta oddelka Slovenska vas in tehnični pregled kanalizacijskega priključka zavoda Ig.

V letu 2003 se je končala gradnja novega zavoda v Kopru, ki se je začela septembra 2000. Z izgradnjo tega objekta so zagotovljeni nadomestni prostori, saj so bili prejšnji v postopku denacionalizacije vrnjeni nekdanjemu lastniku. Z novimi prostori se bodo močno izboljšale prostorske in ostale razmere za zaprte osebe in zaposlene. Leta 2003 je bila izvedena finalizacija objekta, izpeljan je bil postopek tehničnega pregleda in pridobitve uporabnega dovoljenja. Poravnana je bila tudi priključna taksa na elektroenergetsko omrežje. Dobavljena in montirana je bila oprema. Januarja 2004 je predvidena pridobitev uporabnega dovoljenja, otvoritev in preselitev v nov objekt.

## 6. SKLEP

Tudi v letu 2004 bomo v upravi največ pozornosti namenili doslednemu izvajanju zakona o izvrševanju kazenskih sankcij in podzakonskih predpisov ter skrbi za enotno in zakonito obravnavo zaprtih oseb, zmanjšanju posledic zaradi prenapolnjenosti zavodov in reševanju pereče prostorske problematike. Najpomembnejši projekt bo zaključek gradnje novega zavoda v Kopru in preselitev s stare lokacije. Z dodatno pridobljenimi prostorskimi zmogljivostmi bomo delno razbremenili tudi prezasedenost nekaterih drugih zavodov, predvsem zavoda Ljubljana. V naslednjem letu načrtujemo še obnovo oddelka pripora v Mariboru, več prostorskih izboljšav na ostalih lokacijah in začetek dveh večletnih projektov - celovite obnove zavoda Dob in izgradnje forenzičnega oddelka. Eden od pomembnih ciljev bo tudi ustrezno povečanje kadrovskega načrta in pridobitev novih zaposlitev - povečanje števila paznikov - in s tem zagotovitev pogojev za odrejanje nadurnega dela v zakonskih okvirih.

Naša skrb bo tudi v prihodnje namenjena strokovnemu delu z zaprtimi osebami, vključitvi zavodskih ambulant v javno zdravstveno mrežo, delovanju javnih gospodarskih zavodov, učinkovitejši organizaciji dela in poslovanja, zaposlenim in kadrovske problematiki ter mednarodnemu sodelovanju.

## NEKAJ UTRINKOV V SLIKI PROSTORSKE IN DRUGE IZBOLJŠAVE



*Zaključek gradnje novega zavoda Koper*



*Obnovljen vhod v oddelku Novo mesto*



*Obnovljeno igrišče v zavodu Celje*



*Obnovljen prostor za obiske v oddelku Rogoza*



*Nov video sistem za nadzor v zavodu Celje*



*Nova kombinirana vozila za prevoz zaprtih oseb*



## DELO ZAPRTIH OSEB



*Proizvodnja gasilske opreme...*



*... v JGZ Pohorje (Dob)*



*Konjereja v JGZ Pohorje (Slovenska vas)*



*Prirreja živine v JGZ Kozjak (Rogoza)*



*Zagon nove stružnice v JGZ Rinka (Celje)*



*Galvanska delavnica v JGZ Kozjak (Maribor)*



## PROSTOČASNE DEJAVNOSTI



Namizni nogomet, izdelek obsojencev iz zavoda Celje



Izdelki mladoletnikov iz Prevezgojnega doma Radeče



Prostor za rekreacijo v zavodu Maribor



Dvigovanje uteži, priljubljena rekreacija



Razstava fotografij, izdelanih med fotografsko delavnico v zavodu Celje



Izražanje s slikanjem



## ZANIMIVOSTI S PODROČJA VAROVANJA



*Mobilni telefon, skrit v čokolešniku*



*Mobilni telefoni, vrženi preko ograje*



*Kanabis, skrit v kakavu*



*Droge, skrite v paradižnikovi mezgi*



*Vrv, pripravljena za pobeg*



*Poskus pobeга*



## DOGODKI



*Praznovanje dneva uprave v Radečah*



*Podelitev priznanj najzaslužnejšim delavcem*



*Obisk komisarja Sveta Evrope za  
človekove pravice v zavodu Dob*



*Sprejem predstavnikov slovaškega ženskega  
zapora Nitra*



*Obisk predstavnikov avstrijskih...*



*... in madžarskih zaporov*

# Vsebina

<b>PREGOVOR</b>	<b>3</b>
<b>1. POMEMBNEJŠE AKTIVNOSTI UPRAVE V LETU 2002</b>	<b>11</b>
<b>2. STATISTIČNI PODATKI</b>	<b>13</b>
<b>2. 1. PODATKI O GIBANJU SKUPNEGA ŠTEVILA VSEH ZAPRTIH OSEB V LETU 2003</b>	<b>13</b>
<b>2. 2. PRIMERJAVA GIBANJA ŠTEVILA ZAPRTIH OSEB V LETU 2003 S PRETEKLIMI LETI</b>	<b>15</b>
<b>2. 3. OBSOJENCI</b>	<b>16</b>
2. 3. 1. Podatki o gibanju števila obsojencev	16
2. 3. 2. Struktura priliva obsojencev	18
2. 3. 3. Struktura odliva in odpusta obsojencev s prestajanja kazni	19
2. 3. 4. Struktura sprejetih in odpuščenih obsojencev po predkaznovanosti	20
2. 3. 5. Struktura obsojencev po vrsti storjenih kaznivih dejanj	21
2. 3. 6. Struktura obsojencev po dolžini kazni	22
2. 3. 7. Struktura obsojencev po starosti	22
2. 3. 8. Stranske kazni in varnostni ukrepi	23
2. 3. 9. Prevzem izvršitve kazni zapora po mednarodnih pogodbah	24
<b>2. 4. OBSOJENCI, OBSOJENI NA MLADOLETNIŠKI ZAPOR, IN MLADOLETNIKI V PREVZGOJNEM DOMU</b>	<b>24</b>
2. 4. 1. Podatki o gibanju števila mladoletnikov	21
2. 4. 2. Priliv mladoletnih oseb v mladoletniški zapor in prevzgojni dom	24
2. 4. 3. Starostna struktura mladoletnikov	25
2. 4. 4. Struktura mladoletnikov po vrsti kaznivih dejanj	25
2. 4. 5. Struktura mladoletnih obsojencev po dolžini kazni	26
2. 4. 6. Odliv mladoletnikov iz mladoletniškega zapora in prevzgojnega doma	26
<b>2. 5. UPRAVNO KAZNOVANI (OSEBE, KAZNOVANE V POSTOPKU O PREKRŠKU)</b>	<b>27</b>
<b>2. 6. PRIPORNIKI</b>	<b>29</b>
2. 6. 1. Gibanje in struktura priprtih oseb	29
<b>2. 7. TUJCI MED ZAPRTIMI OSEBAMI</b>	<b>31</b>
2. 7. 1. Število tujcev med zaprtimi osebami	31
2. 7. 2. Obsojenci in mladoletniki - tujci	32
2. 7. 3. Tujci med upravno kaznovanimi	34
2. 7. 4. Tujci v priporu	35

<b>3. OBRAVNAVA ZAPRTIH OSEB</b>	<b>36</b>
<b>3. 1. STROKOVNO DELO Z ZAPRTIMI OSEBAMI</b>	<b>36</b>
3. 1. 1. Organizacija in oblike strokovnega dela v zavodih	36
3. 1. 2. Namestitvev obsojencev in mladoletnikov v režime oziroma oddelke prestajanja kazni	37
3. 1. 3. Prestajanje zaporne kazni ob vikendih ter nadomestna kazen zapora z opravljanjem dela v korist humanitarnih organizacij ali lokalne skupnosti	38
<b>3. 2. IZOBRAŽEVANJE OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV</b>	<b>42</b>
<b>3. 3. PROSTOČASNE DEJAVNOSTI OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV</b>	<b>42</b>
<b>3. 4. PSIHOLOŠKA DEJAVNOST</b>	<b>43</b>
<b>3. 5. SOCIALNO DELO IN POSTPENALNA DEJAVNOST</b>	<b>44</b>
3. 5. 1. Socialna obravnava pripornikov	44
3. 5. 2. Socialna obravnava upravno kaznovanih	45
3. 5. 3. Socialna obravnava obsojencev in mladoletnikov	45
3. 5. 4. Svetovanje v postpenalni obravnavi	48
<b>3. 6. ZDRAVSTVENO VARSTVO</b>	<b>48</b>
3. 6. 1. Zdravstveni pregledi zaprtih oseb v zavodskih ambulantah	49
3. 6. 2. Specialistični pregledi zaprtih oseb izven zavoda	49
3. 6. 3. Bolnišnično zdravljenje zaprtih oseb z varovanjem in brez varovanja	49
3. 6. 4. Najpogostejše bolezni zaprtih oseb	49
3. 6. 5. Metadonska terapija	50
3. 6. 6. Izvajanje imunokemijskih urinskih testov	51
3. 6. 7. Število ležalnih dni v zavodskih bolniških sobah in v bolnišnicah	51
3. 6. 8. Poškodbe zaprtih oseb	51
3. 6. 9. Samopoškodbe in poskusi samomorov	51
3. 6. 10. Smrti	52
3. 6. 11. Gladovne stavke	52
3. 6. 12. Zdravila	52
<b>3. 7. POSEBNE OBLIKE STROKOVNEGA OBRAVNAVANJA</b>	<b>53</b>
3. 7. 1. Odvisnost od alkohola	53
3. 7. 2. Odvisnost od prepovedanih drog	55
3. 7. 3. Obravnava nevarnih obsojencev in mladoletnikov	57
3. 7. 4. Obravnava obsojencev in mladoletnikov - tujcev	57
3. 7. 5. Obravnava obsojencev in mladoletnikov - invalidov, na smrt bolnih in starih oseb	58
3. 7. 6. Obravnava obsojencev in mladoletnikov - storilcev kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost	58
3. 7. 7. Obravnava žensk	58
3. 7. 8. Obravnava mladoletnikov	59
<b>3. 8. UGODNOSTI IN NAMENSKI IZHODI OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV</b>	<b>59</b>
3. 8. 1. Postopek in merila za podeljevanje ugodnosti obsojencem	59
3. 8. 2. Vrste in število podeljenih ugodnosti	59

3. 8. 3. Zlorabe ugodnosti	60
3. 8. 4. Problematika obravnavanja in podeljevanja ugodnosti	60
3. 8. 5. Namenski izhodi	60
<b>3. 9. DISCIPLINSKO OBRAVNAVANJE IN KAZNOVANJE OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV</b>	<b>61</b>
3. 9. 1. Problematika vodenja disciplinskih postopkov zoper obsojence in mladoletnike	61
3. 9. 2. Ocena učinkovitosti izrekanja disciplinskih kazni	61
3. 9. 3. Pregled izrečenih disciplinskih kazni	62
3. 9. 4. Število pritožb, vloženih zoper odločbe o izrečenih disciplinskih kaznih	63
<b>3. 10. POGOJNI ODPUST OBSOJENCEV IN MLADOLETNIKOV TER POMILOSTITVE</b>	<b>63</b>
3. 10. 1. Pogojni odpust in predčasni odpust	63
3. 10. 2. Pomilostitve obsojencev	65
<b>3. 11. ZAGOTAVLJANJE IN VARSTVO PRAVIC ZAPRTIH OSEB</b>	<b>65</b>
3. 11. 1. Pravica do veroizpovedi	65
3. 11. 2. Druge pravice in pritožbe	65
3. 11. 3. Reševanje upravnih zadev v upravnem postopku	67
<b>3. 12. VARNOST IN ZAVAROVANJE TER DELO PAZNIŠKE SLUŽBE</b>	<b>67</b>
3. 12. 1. Splošne varnostne razmere	67
3. 12. 2. Pobegi iz zavodov in nevrnitve	67
3. 12. 3. Uporaba prisilnih sredstev	69
3. 12. 4. Spremistva zunaj zavoda	72
3. 12. 5. Konflikti med zaprtimi osebami	74
3. 12. 6. Nadzor paketov in pisemskih pošilk	75
3. 12. 7. Obiski in telefonski pogovori	75
3. 12. 8. Vnos nedovoljenih drog in opojnih substanc	77
3. 12. 9. Preiskave bivalnih prostorov	78
3. 12. 10. Preizkusi alkoholiziranosti	79
3. 12. 11. Odstranitev v posebni prostor po 236. členu ZIKS	80
3. 12. 12. Usposabljanje paznikov	81
3. 12. 13. Arhitekturne in tehnične možnosti za varovanje zavodov in osebja	81
3. 12. 14. Oprema in uniforme delavcev	81
<b>3. 13. ZAGOTAVLJANJE IN OMOGOČANJE DELA ZAPRTIM OSEBAM</b>	<b>81</b>
3. 13. 1. Razporeditev zaprtih oseb na delo	81
3. 13. 2. Plačilo za delo zaprtih oseb	83
3. 13. 3. Varstvo pri delu in požarna varnost	84
3. 13. 4. Nesreče pri delu zaprtih oseb	84
3. 13. 5. Posebnosti dela in zaposlovanja mladoletnikov v prevzgojnem domu	85
3. 13. 6. Obseg in problematika hišnih del	85
3. 13. 7. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje obsojencev	85
3. 13. 8. Dejavnost javnih gospodarskih zavodov	86

<b>4. DELOVANJE UPRAVE NA NACIONALNEM IN MEDNARODNEM PODROČJU</b>	<b>87</b>
<b>4. 1. NACIONALNO PODROČJE</b>	<b>87</b>
4. 1. 1. Sodelovanje z mediji	87
4. 1. 2. Obiski v zavodih	87
<b>4. 2. MEDNARODNO PODROČJE</b>	<b>87</b>
4. 2. 1. Obiski tujih delegacij v Sloveniji	88
4. 2. 2. Obiski predstavnikov uprave v tujini	88
<b>5. KADROVSKE, FINANČNO-MATERIALNE IN PROSTORSKE RAZMERE</b>	<b>90</b>
<b>5. 1. KADROVSKE RAZMERE</b>	<b>90</b>
5. 1. 1. Obseg in struktura zaposlenih	90
5. 1. 2. Obseg in dinamika zaposlovanja	90
5. 1. 3. Izobraževanje delavcev	91
5. 1. 4. Pripravištvu in učna oziroma delovna praksa	91
5. 1. 5. Odsotnost z dela zaradi bolezni oziroma delovnih nezgod, delovni invalidi	91
5. 1. 6. Disciplinski postopki zoper delavce	92
5. 1. 7. Stanovanjska problematika in počitniške zmogljivosti	92
5. 1. 8. Nadurno delo	92
<b>5. 2. FINANČNO-MATERIALNE RAZMERE</b>	<b>93</b>
5. 2. 1. Tekoče investicijsko vzdrževanje, nove investicije in druge prostorske razmere uprave	93
5. 2. 2. Poročilo in ocena finančno-materialnega položaja uprave	94
5. 2. 3. Stroški oskrbnega dne	96
<b>5. 3. PROSTORSKE RAZMERE</b>	<b>96</b>
5. 3. 1. Zmogljivost zavodov in njihova zasedenost	96
5. 3. 2. Ocena bivalnih in prostorskih razmer v zavodih	97
5. 3. 3. Aktivnosti za izboljšanje prostorskih in bivalnih razmer v zavodih	98
<b>6. SKLEP</b>	<b>99</b>



**Republika Slovenija**

**Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij**

**Letno poročilo 2003**

(Deveto redno letno poročilo)

*Založila:* Uprava RS za izvrševanje kazenskih sankcij

*Jezikovni pregled:* Melita Zupančič

*Tehnični urednik:* Rok Dvornik

*Tisk in oblikovanje:* Laser print grafika d. o. o., Ljubljana

*Pri izdelavi letnega poročila so sodelovali:*

Aldo Carli

Mojca Hren

Aleksander Kotnik

Nataša Magjster

Slavi Novak

Olga Perharc

Božidar Peteh

Darinka Požar

Dušan Valentinčič

Živa Zor

Melita Zupančič

Letno poročilo je objavljeno tudi na spletnih straneh na naslovu:

<http://www.gov.si/mp/si/elementi/index-organi-v-sestavi1.php>

- ISSN 1581-6338

ISSN 1581-632X

Natisnjeno v 150 izvodih.